

- 1 **D**e origine ordinis Cisterciensis & fundatione domus Cisterciensis
- 2 **D**e sermone Cisterciensis et vite rigore initiali atque conversione beati Bernardi cum socijs suis
- 3 **D**e conventu Cisterciensis et tempore tunc primus abbas ipse subiectus erat episcopo sicut molinenses donec facta fuit carta caritatis
- 4 **D**e abbatibus primis Roberto et Alberico quanto tempore profuerunt
- 5 **D**e abbate Stephano eius successore qui curavit ordinem ipse tempore
- 6 **D**e potestate capituli generalis Cisterciensis antequam ordo privilegijs immunitur
- 7 **D**e primi cursu et flatu ordinis quod sancte et providenter multum sit
- 8 **D**e perfectione et approbatione carte caritatis et quare sic vocatur
- 9 **D**e ordine quod discrete caput primum videlicet Cistercium inclusit
- 10 **I**n se ut non visitetur nec corrigatur ab alio quam ordine solo
- 11 **D**e alia causa non carte caritatis quia scilicet cupiditatem omnem excludit
- 12 **D**e abbate quondam Cisterciensis Johanne et quod nulla subuencio requiratur ab ordine per penam impositam nisi per solam gratiam
- 13 **D**e confirmatione carte caritatis per dominum papam et Cardinales
- 14 **D**e abbatibus novis quod curam animarum non ab episcopis sed a prioribus abbatibus seu deputatis institutoribus recipiunt qui confirmantur ab ipso et de forma curandi abbates
- 15 **D**e abbatibus quod nec in benedictione sua nec in professione quam faciunt episcopis curam recipiunt animarum
- 16 **D**e rationibus huius probantibus quod in confirmatione sua recipiunt abbatibus curam animarum privilegij papalis auctoritate
- 17 **D**e professione quam faciunt abbes episcopis qualiter intelligatur
- 18 **D**e episcopis et ordinarijs quod in nos nullam possunt sententiam ferre nec censura aliqua ecclesiastica inadvertente
- 19 **D**e abbatibus ordinis universi quod in ordine duos iudices tantum habent proprium premonasterium et capitulum generale
- 20 **D**e prioribus abbatibus quod nullam habent iudicalem cognicionem nec executionem nisi in proprijs filiabus in filia domo vacante
- 21 **D**e responsione ad allegata in contrarium et statuto capituli generalis ad hoc edito
- 22 **D**e periculosis inconuenientibus que sequerentur si abbas

- primi iudicio ultra proprias filias extenditur
- 22 De verbo Iohannis abbatis Cistercij in contrarium et Respon-
sione ad ipsum
- 23 De alio periculo gravi si primabbatu potestas ad nepotes
et infra possit extendi
- 24 De consuetudine antiqua et obventa in contradictorio ultra
proprias filias non extenditur
- 25 De verbo carte caritatis in principio posito abbas Stephanus
et fratres sui qui intelliguntur non fratres viginti abbes in or-
dine tunc creati non solum monachi Cistercij
- 26 De verbo illo carte caritatis cum aliis ut mere volumus
quod duobus modis intelligi potest
- 27 De propterea civitati Reuerencie et honoris quam debet
habeat pater abbas in tota generatione sua
- 28 De eo quod in carta caritatis loquatur propterea abbatu ca-
pitulu generale et quod nullus abbas visitet nisi cenobia
que ipse fundavit
- 29 De carta caritatis que tradita fuit a fundatione cistercij cum
anno 1119 et quod sine beato leonardo alijsque tunc primis
et ceteris abbatibus qui tunc erant minime facta fuit
- 30 De eo quod per hoc verbum abbas in carta caritatis
positum non intelligitur nisi propria in domus
- 31 De eo quod dominus abbas cistercij dicitur pater ordinis ratione
primarie propagationis non generalis super ipsum oblate
iudicioris
- 32 De verbo posito in capitulo de forma visitationis quod pro
se allegare nituntur quidam ad sue potestatis immensam
extensionem qualiter sane intelligatur et rationibus
iuris ad hoc facientibus
- 33 De domino abbate Cistercij quot et quomodo duos habet
iudices capitulu scilicet generale et quatuor primos secundum forma
contentam in carta caritatis
- 34 De eo quod licet concederetur ex singulis abundantia et hoc verbum
abbas Stephanus et fratres sui monachos cistercij intelligi
debet magis tamen valet ad probandum quod iudicioris sua

ultra filias suas proprias debeat extendi

37 De pma per generale capitulum imposita benigne sicut congruit suscipienda

38 De eo q dno papa scripsit abbati Cisterii gallegero et q tuor primis ut humilia saperent

Explicunt capla prime partis

Incipiunt capla secunde partis

Tabula caplorum secunde partis

1 **D**e ordine q nupq fuit in vniuers hois ptate et de of-
ficio diffinitorum

2 De diffinitoribus quomodo et a quibus ponantur

3 De abbate cisterii lohanne qui modum antiquum tra diffi-
nitores ponendos mutare voluit statutum

Et de quatuor primis qualiter vstiterunt

4 De Responsione quatuor primorum abbatum ad illud capitulum in vna
distinctione positum qd sic incipit Cum dno Cist voluit dif-
finitores assumere

5 De diffinitoribus ponendis si quis primorum abbas a caplo defuerit
quos debeat supplere vices eius

6 De abbate Norwimund qui noluit q abbas firmitatis capitulum
teneret sine ipso tempore inuenerationis Cisterii et flave
uallis abbatum

7 De periculis ordinis si vacante aliqua primaru abbatia abbas
pot ponere possit diffinitores

8 De qualitate diffinitore

9 De diffinitoribus cum quanta cautela et diligenti pcedere debeant

10 De secreto tam caplo qm diffinitoribus sollicite custodiendis

11 De priore Cisterii quomodo qui ultra fines debitos se misit est
ingere si ab ipso caplo incontinenti repulsus est

12 De eo q de partmentibus ad capitulum soli abbas se intromittat
et de vnitatis sigillorum in ordine

13 De secularibus negocijs ne tractentur in capitulis quotidianis

- 14 De exclusione carnalium et secularium curare seu querelare a capitulo in diebus quotidianis
- 15 De diffinitionibus cum notari fuerint quid et qualiter agere debeant
- 16 De eo quod abbas Cisterciensis resistere non potest diffinitionibus statutis secundum formam ordinis vite factis licet sibi displiceant
- 17 De abbatibus Notariis diffinitionum quales esse debeant et qualiter se habere
- 18 De domno Cisterciensis quod de diffinitionibus per abbatem Notarios sibi veritatis inquit mutare debet sine consensu et consuetudine diffinitionum
- 19 De eo quod presidentis in capitulo cuncta debet agere et aliorum abbatum consensu tacito vel expresso et quod quilibet abbas prius in capitulo iurisdictione participat et habeat vocem suam
- 20 De eo quod capitulo iurisdictione ad omnium abbatum pertinet non solum ad presidentem
- 21 De hiis que reservari debent diffinitionibus et cetera
- 22 De causis et iuribus ecclesiarum quod non sunt committenda nec agere tractanda cum culpis personarum
- 23 De diversis modis respondendi in culpis quotidianis monasterii et generali capitulo abbatum
- 24 De simplici statu quatuor primorum abbatum et eorum officiorum
- 25 De officio primorum abbatum in electione Cisterciensis
- 26 De qualitate iurisdictionis primorum abbatum
Et si diffinitores discordaverint quid agendum existat
- 27 De diffinitionibus quod diffiniendo quatuor fines intendere debent
- 28 De diffinitionibus quod ecclesiis et eorum personis iura sua debent illata servare nisi enormiter delinquant
- 29 De diffinitionibus quod ea debent diffinire que prius in capitulo publice proponuntur et vite notantur
- 30 De modis quibus acquiritur abbacie filiatio
- 31 De diffinitionibus quod consideracionis discretionem habere debent inter concessa et confirmata et ea que gressivo conet et confirmare
- 32 De eo quod quedam conceduntur a principio quedam vero verbo rantur per ratificationem expostfactam
- 33 De membris abbacie a quibus et qualiter visitari debent

- 34 De dispensatione communi et his que fieri debent ac solent
ultimo die capli
- 37 De prefata dispensatione pro quos fieri debet et statuto dno
pape qualiter ipm seruare conueniat
- 36 De domno abbate Cisterci qui opinionem suam preua leue voluit
Et qualiter iuste obuiatum est
- 35 De patre abbate q non licet sibi officiales in filia domo creari
nec electionibus ponere electores

Explicit capla secunde partis

Napit libellus qui dicitur *Speculum eleva-*
tionis et exaltationis ordinis Cisterciensis **E**t etiam finalis
depressionis et enervationis eiusdem **E**ditus per magnum
Wiatzeum pullant dudum monasterij de Dunus religiosum
et sacre theologie egregium professorem **P**ostea vero tunc
simul septimum Clavellus abbate ubi abbatizavit ab anno dñi
m cccc quinto usque ad annum dñi m cccc quadringentesimum vi
gesimum octavum

Capitulum primum
De origine ordinis Cisterciensis **E**t fundatione domus Cisterciensis

Pater magister et deus totius consolationis iuxta verbum
apli *Uemine vult perire ad agnitionem veritatis ve-*
nit que retro sunt obliuisci *secularia videlicet atque carnalia*
et extendi in antea *spualia scilicet et diuina* **H**ic namque sicut
aquilla pullos suos spuales precipue quos in religionis
indulo nutrit incitantibus pijs et illuminationibus sacris
prouocat ad volandum infundens eis indefessum proficiendi
desiderium et sancte conuersationis appetitum qui super filios
suos volitat clementer protegendo et potenter iuuando
neque seducendo vel inficiendo contra eos spualeat humanam
generis inimicus **C**ane hoc euidentius liquere potest si or-
dine Cisterciensis perferat exordium ubi semen epigium cito fructi-
ficauit in centuplum **E**t iuxta *calastrium* a modica sem-
tilla exarsit ignis grandis ad illuminationem generum id est secu-
larium et gladium *ysrahel spualis id est religiosorum* **E**t huius
limina etiam videlicet abbate molisimense sancto Roberto
eiusque societate modica sed deuota traxit originem quorum
mentes purgavit altissimus ut vere saperent et clare intel-
ligerent **R**egularis obseruancie apud molisimum defectum
tunc ipis et imperfectum **C**uo vero illuminauit illos et in-
flammarunt ut feruenter et fortiter ad profectum ambularent
atque profectum **C**um igitur molisimum multitudinem residua in
concepti propositi distinctione sancta sibi coaptare et copulare
non possent non ex temeritate vel animi leuitate sed dux
spualis libertatis vite gratia melioris ab ecclesia Romane legato
Lugdunensi archiepiscopo licentiati molisimum exierunt et ad
locum qui nunc Cistercium dicitur dirigente dno puenerunt
ubi figentes tabernacula de consensu diocesani duces

burgundie dictiq; legati ap[osto]lici adu[er]sario altissimi abbacia edifi-
cauerunt De cuius exordio progressu et confirmatione si-
lendu[m] dignum in p[ar]te Nam in scriptis olim editis de or-
dine m[on]acho que in p[ar]tibus habentur abbacie inde potit
qui voluerit plenius edoceri

Capitulum 2^m De sanare Cistercijs et vite vigore inicali
atq; sancti Bernardi

Dictus igitur abbas Robertus humiliss[im]e conuentus eius
pauper et modestus p[ro] pensantes q[uod] auita p[ro]terius
disciplina adim interius in deuotione dilatat vite distinctis
sime opam dabant b[ea]t[us] Benedicti regula s[im]p[li]citer et
comune eius intellectu[m] p[ro] posse seruabunt mundu[m] et
carnem despiciere ac subicere m[er]ebantur totiq; studiu[m] suu[m]
in deo et diuina dirigere et dirigere satagebant quare
p[ro]p[ri]a ad ip[s]os conuersationis gracia migrarunt diuina repu-
tantes assuetu[m] relinqueret et ad tantu[m] p[ro]m[ot]u[m] uigorem se t[ra]n-
sire donec p[ro]p[ri]a fons m[er]it[us] b[ea]t[us] Bernardi mente gratia
domo replens uirtute sua tetigit et attigit necnon et in
sp[irit]u uoluit ut laudabile illud confortu[m] quod in eius uita desin-
bitur congregaret in unu[m] Et sp[irit]u[m] seculi pompa ac par-
ua Cistercijs unanimes m[er]uerunt p[ro]p[ri]a tempore
boni Stephani t[er]t[us] abbatis dicti loci

Capitulum 3^m De conuentu Cistercijs q[uod] tempore trauis
p[ro]p[ri]a abbatu[m] ip[s]os subiectus erat ep[iscop]o sicut Molisim[en]e
donec facta fuit carta caritatis

Utes autem p[ri]mi abbates ibidem sibi succedentes
Robertus videlicet albericus et stephanus cum dicto
humili conuentu suo steterunt p[ri]mitus sub ep[iscop]o pleno
iure subiecti ordinarijs quemadmodu[m] in Molisim[en]o Non em
erat edictu[m] carte caritatis decretum nec p[ri]uilegiu[m] aliud
impetratu[m] p[er] q[uod] illi darentur libertati qua ordo Cistercijs
gaudet in p[ar]te Nam iuxta p[ro] u[er]bu[m] sapientis in p[ro]uerbijs
Demita ordinis p[ri]mo quasi lux splendens postmodum
tenuit in p[er]fectum diem Item Beda Non in p[ri]mis p[ro]p[ri]a
queruntur sed ab incipit ad p[er]fecta paulatim ascenditur
Hec p[ro]p[ri]a plane patent p[ro]notatu[m] scriptu[m] de ordine

origine studiose consideranti

Capitulum 2^m De abbatibus primis Roberto et Alberico
quanto tempore profuerunt

Non est silencio pretereundum quod sepe dictus Robertus
Abbas cisterciensis primus procurantibus nichil in se
in curia apostolica ab officio pastoralis cisterciensis per excessum
nisi absolutus ad molissimum est reuocatus ante annum primis
In cistercio completionem Albericus vero vir sanctus et
deuotus in eius loco exstitit constitutus qui nouem annos in
dicta cura consumens superne uocationis brauium decimo
apprehendit

Capitulum 3^m De abbate stephano eorum successore
qualiter creuit ordo ipsius tempore

Qui successit abbas stephanus Religionis paupertatis
et totius humilitatis sanctitatis amator ardentissimus
in quibus diebus pius dominus dicto loco benedixit uerbis
dams faceret sue prolem et sanctum suo plura apud spiritualium
examina in tantum quod infra annos preelationis dicti abbatis
stephanum curiter duodecim uiginti abbacie crearentur in
ordine diuina manu benignius adiuuante tam in filiabus
proprie quam in nextibus domibus sub summa ffata memoratis
Quequid omnes abbacie privilegio carentes minime sub
recte erant tunc tempore episcopi pleno iure

Capitulum 4^m De potestate capituli generalis

anquam ordo privilegio minime

Licet autem certo tempore preterito capituli generalis non pre
timore legis punientis sed deuotione spontanea bone
uoluntatis in cistercio conuenienter de bono statu ordinis
et promotione tractantes et prout poterant in simul
ordinantes nichil tamen statuere uolebant quod uoluntatem
obseruandi secum traheret eo quod iurisdictionem non habebant
coherendi inuitos plena iurisdictione potestate penes episcopos reside

Capitulum 5^m De potestate curie et statu ordinis

quod sancte ac prouide inuentus fuit

Dicti igitur patres uia caritatis incedentes non quod
que sua sunt sed tam de futurorum quam presentium filiorum

salute solliciti post deliberationes per plures collationes
 atq; tractatus certo certius cognouit q; si a dissimilit' uiuen-
 tibus et ideo dissimilia sententibus docentibus p'prietibus
 ac statuentibus diutius reuerentur a concepti feruoris
 semita facile deuiarent et cito descenderent ad remissione an-
 tiqua Plerumq; etenim homines laqueis p'uenies et corpori
 suo lautius indulgentes quorundam feruorem reputant
 furor p'me distractionem iudiciorum discipline seuerita-
 tem dicunt crudelitatem abstinentie p'curmoma platore
 superstitiones capli vel p'mi constitutiones quasdam vocant
 illaqueationes quia ut ipi aiunt quot statuta abbates fa-
 ciunt tot anabus subditore laqueos uestunt Cuius dicti
 falsitas inferius apparebit Vnde non sine diuine gracie
 illuinatione pia p'ntis cursus ordinis est inuenta unani-
 mi omni consensu approbata videlicet ut ordo per ordinem
 reueretur necnon institutiones destinationes abbatum
 visitationes et genera correctionum vniuersa penes eundem
 totaliter remanerent filio semper in omnibus sicut merito
 congruit sedis aplice beneplacito et aucte Dicit enim
 sapientis verbum felices essent res humane si de ipsis
 tantummodo p'hi iudicarent Quia vero sine dicte sedis aplice
 gressione et confirmatione p'notata completi no potant
 placuit vniuersis ut per eundem sedem p'fati Regime et
 correctionis ac iuribus sua pia supplicatione obtineretur *iurisdictionis*

Capitulum secundum de confirmatione et approbatione
 carte caritatis Et quare sic vocatur

Super prefatis igitur omnibus per venerabilem
 abbatem stephanum exquisita industria confectum et
 et conceptum publicum instrumentum a dictis abbatibus
 concorditer approbatum consensientibus eorum conuentibus
 omnibus sicut in ordine iuricio congruebat Nam ius dicit
 quod omnes tangit ab omnibus debet approbari Et quod
 scriptura dicto p'ue stephano digestum et a ceteris ceteris
 confirmatum rite vocatum est carta caritatis Nam ad eius
 susceptionem nulla iurisdictionis nardas nulla legis exulit
 coactio s; sola p'mittus induxit caritas et spontanea

Philosophi

voluntas ac zelus atque Verum sicut abbas cisterciensis se et suos
ordinem suum eius instituta in posterum subdidit nolens in
ipso dominari si iuxta verbum apostoli forma gregis fieri Sic
abbas unusquisque filius proprio patri et carolo gregis se et suos
subiecit in forma quam prefata carta describit Stat igitur
ordo tamquam vas sanctum electum vas in honore suo pede
non diruptus non corruptus sed turbis curulis circumscriptis
funiculo triplici qui difficile vincitur circumplexus capiti
sed cotidiana correctionis annua per abbatis visitationem et
capitulum generalis suprema sollicitudine ac universalis pietate

Capitulum quoniam De ordine quoniam districte capitulum
videlicet Cistercium inclusit in se ut non visitetur
nec corrigatur ab alio quam ab ordine solo

Tem Quod ab alia quam a seipso visitetur et corrigatur ecclesia
quolibet sola sede Romana excepta ne fiat angulus in or
dine curulo et ita sordaret capitulum primum videlicet cister
cium districte provida ordo inclusit intra semetipsum de
gravis dissolutionis ac ruine ruinas hanc panditur si
prima domus extraneis discipline monastice ignavis et
inexpertis visitanda et corrigenda exponatur Quod enim
prodest si castrum in circuitu clausura forti cingitur si
porta manens patens dimittitur qua libere sed damnose in
trare valeant alieni quare provida actum est ut capitulum
generale plena teneat dote domus subiectionem et per
quatuor primos abbates non superficiali tantum sed veram
et debitam annuatim habeat visitationem in forma illa
quam plenius exprimit prefata carta caritatis Ab ipso
igitur spiritu benigno provensum est ut perpetuo teneatur
descripta subiectio Et sic sit in ordine sancta quedam curula
tio alioquin curio cadit a perfecto primumque curuli sine
mundicia ac specie pretendendo qui se dicit Ego sum abbas et
o plus vero ait Tunc unumquodque perfectum est cum at
tingit proprie virtuti et tunc curulus est mundus etiam
corporalis curulari consumatur voluntate Mundus autem
spiritualis in summa et divina perfectitur curulatione

Capitulum Decimum De alia causa carite caritatis
quod scilicet cupiditatem omnem excludit

Tem alia ratione vocatum fuit scriptum seu decretum ^{carita} caritatis
cuius est statutum omnis exactionis gratissime propulsans
solum caritatem in diuinis et humanis exequitur Unde
ibidem scribitur Unde abbatibus et confessoribus nostris monachis
quos per diuersa loca dei pietas per nos miserantes
hominum sub regulari disciplina ordinauerunt nullam tenere
cupiditatis vel comoditatis seu vere tyralid exactionem
imponimus nichil quod eos grauet nil quod eorum substantiam
minuat erga eos agere deinceps ne dum nos abundantes
de eorum paupertate esse cupimus auaricie malum quod ipso
loco seruitus comprobatur euitare non possumus Unde
patet quod primi patres ordinis caritate pleni et cupiditate
vacui firmiter voluerunt et prouide statuerunt ut in
abbacijs ipsius plena resisteret libertas ubi specialem sibi
vendicat locum spiritus libertatis Non enim spiritus seruitutis
acceperant dum patres in timore sed adoptionis peris filiorum
qui caritate perfecta fundati non ad datum habebant oculum
sed ad ammirandum Verum namque caritatis ut ait
Augustinus cupiditas est augmentum vero caritatis dimi
nutio cupiditatis perfectio eius cupiditas nulla Signum
vero perfectionis eius est immunitio timoris Signum autem
perfectionis nullus timor

Capitulum undecimum De abbe quondam Iohanne cisterciensi
nulla subuentio requiratur ab ordine per pena
imposita sed per solam gratiam

Quapropter pro abbate cisterciensi Iohanne qui dominus est
cum promissam subuentionem sub pena imposita reddi
voluit capitulum generale libertatem primitiua immouendo
statuit in hunc modum Anno domini M^o C^o CCC^o LXX° Unde mox
subuentionis quamquid fieri voluerunt domini cisterciensi
contra carta caritatis et antiqua ordinis libertatem mul
torum annos conturbant districte inhibetur aucte capitulo
generalis ne tale quid impostum attemptetur ne alicui
liceat super subuentionem huiusmodi pecuniaria alicui persone

que non sit de ordine nro supplicare. Si forte Cistercio vel ali
cui abbacie caplm gndle subueniret derogat iuxta verbum apu
non ex necessitate sed mera libertate prout vniuersusq; desti
nauerit in corde suo faciat Itaq; semper sit gratia et in p'd
capio in medio et in fine Per concessione vero factam et
constitutione anno dñi m ccc lvi dicti ordinis libertati et
fundationi originali enormiter derogaretur et grauissime
pudicaretur ppter pena inflicta non soluentib; dute subue
rione residuo nisi in fine p'fati statuti submergeretur in hunc
modu. Duti vero caplm aucte statutum ne ordine p'scripta
vllu ord domib; ordinis vel persone p'udicium generetur
s; libertates n'p'is ordinis ac statutum anno dñi. Et p'p'dm
super hac matia editu in suo volere p'maneat penitus illi
bata Expedi igitur vt ordo in posteru cum p'p'eta magis
oculos aptos habens a penaz talium in totali inflicione sibi
prouideat et sedule caueat in futuro vt per penaliu parti
onu exclusione p'obent se abbates ordinis magis p'ies esse
q; dnos qui g'assione affectu habeant ad alios non tyrannice
exerceant in subiectos Si em caritatur petatur subsidu
in ordine pro vegente aliqua necessitate requiri debet per
mera gram non exacte extorqueri per pena imposita alioquin
non caritas est s; veritas nec dilectio s; penalis exactio quo
cuiq; nomine petatur quod deus auertat in p'petuū ab or
dine nro in tanta puritate fundato

**Caplm 12^m De confirmatione carte caritatis
per dñm papam et Cardinales**

Spedita igitur carta caritatis tam a dicto abbe cist
en stephano q; alijs viginti abib; tunc t'p'is existe
tib; sine conuentuū suoz contradictione vnamini approbata
et confirmata ad sedem ap'licam per nuncios ydoneos fuit
destinata Que pro vite ardue puritate vltimo honestate sci
tatis feruore et maxe zelo in se expressius p'figuratis dñi
pape et dnoze Cardinaliu nos ad ea que dei sunt benignos
ac pronos facile inclinauit ad beniuolencia gr'e et fauoris
Vnde eidem carte de consueta benignitate decreuerunt robur
impendere perpetue firmitatis

7.

Capitulum 13^m De abbatibus nouis qⁱ cura anar^e noⁿ
ab epis^{copis} s^{ed} a prioribus abbatibus seu deputatis institu-
tionibus recipiunt q^{uoniam} confirmantur ab epis^{copis} &
de forma creandi abbates

Omnip^{er} ab eo tempore plene remanet penes ordi-
nem cura anar^e ipsius ordinis ne aliquae facte sub
abbatibus Institutiones destitutiones vel visitationes seu cor-
rectiones in ordine ipso vel electiones seu electionum confir-
mationes nisi per personas quibus ista incumbunt s^{ecundum} ordi-
nem instituta vnde extant mox in ipso ordine moleuit ut
electione ab electoribus regulariter celebrata solemniter
in capitulo ipso confirmando dicat abbas ep^{iscopalis} vel alius qui in-
stituentis agit officium tali electioni de tali persona ydonea
s^{ecundum} formam ordinis facte consentimus et eam approbamus
et aucte nos et ordinis confirmamus vobisq^{ue} personam
illam damus in abbatem Cuius in capitulo solemniter facta uota
tione et p^{ro}missa perfecta electionis et electi confirmatione can-
tando incipitur Te deus laudamus Et chor^{us} professionalis
ab omnibus intratur abbasq^{ue} nouus ad stallum ducitur ac ab
instituyente statim installatur Sicq^{ue} reuertuntur cuncti ad
capitulum ut primo militatur quasi in possessione corporalem
spiritualium dum surgentes monachi ad nutum abbatis qui agit
officium suas ex ordine faciunt professiones Demum sigillum
recipit a suo institutore quod est signum plene administrationis
ipsius abbacie Vnde liquido patet q^{uod} curam anar^e abbatibus
nequaquam tradunt ep^{iscopis} si in sue electionis confirmatione dicta
curam recipiunt a prioribus abbatibus seu alijs abbatibus iure ordinis
confirmantibus ipsam electionem Non solum sua p^{ro}ptate s^{ed} sedis
ap^{osto}lice aucte curam caritatis ut dictum est approbante Neq^{ue}
enim ep^{iscopis} abbates ordinis confirmandi p^{ro}stantur nec ab eis
ip^{so}re electionis forma inquiratur nec ipsi electi ab illis exa-
minantur

Capitulum 14^m De abbatibus q^{uoniam} nec in benedictione sua
nec in p^{ro}ffessione qua faciunt ep^{iscopis} cura recipiunt anar^e
si vero affirmare vellent ep^{iscopis} q^{uod} in benedictione curam
reciperent abbates anar^e inde sequitur q^{uod} nec d^{omi}nus alius

electi nec quatuor anni nec in ordine plures alij annuare
curam habeant et ita fructuorum subiectis suis sacramenta
ecclesiastica ac sacramentalia ministrarent Cum pro maiori
parte in alijs abbatibus quibus presueverunt benedicantur anteq
ad dictas abbatias eligantur Si autem asseratur qd in pro
fessione quam noui abbes faciunt sint benedicti seu benedicti
ante cura recipiatur stare non potest Nam sede vacante
vel epd alio in remotis agente toto vite sue tpe minime fortas
sine profitebuntur Cu non nisi in epi patria profitemur ali
quatenus teneantur Non enim diuisim epd per se et epa
li sedi p se profitemur debent abbates noui s conuictim pite
epd sicut liquido declarat decretalis honorij li 1o 7o titulo
de symonia cao ne de eccliam de non in pui legu sedis ap
quod inde habetur ordm spualiter derogaretur

**Capitulum 17^m De rationibus iuris probantibus qd
in confirmatione sua recipiunt abbes cura
anare pui legij papalis aucte**

Sane qd in electionis confirmatione inter eligentes et
electu spuale contrahitur matrimoniu non in epd
conferatione vel abbis benedictione in decretalibz habetur
episse titulo de translatione cao 2o ubi dicitur Non debet
in dubiu verti quin post electionis confirmatione cano
nicam int personas eligendu et electu coniugiu sit spuale
contractu Cui profecto epulis dignitas nichil addit Sicut
nec abbatis benedictio Nam iuxta decretalem in similibz
simile iudiciu Item in dicto ^{cao} ^{epd} ^{cao} Non est magis
vinculu epi ad eccliam qz electi maxime cum fuerit co
firmatus imo idem peritus et non aliud Et quibz liquet
certissime qd post confirmatione curte caritatis ab aplice
sede facta nec receperunt nec recipiunt abbes ab epis
curam annuare s solum ab ordm pui legij aplici
aucte sicut scriptum est Quodquid centu annore s et
amplius longissima prescriptio Et plenius ostendit ppe
gregory noni pui legiu ubi dicitur Et epi de mod electionis
inquire aut exannuare personas de vita lictura et
moribus et electionem confirmare nullom psumant

8.
ner capla ipoz ner abbates sibi pntari quevant electos ner
archidiaconi ipos installandi us habeant aliquos vel ptate
Non enim oportet acta agere cu ipi abbates noui per insti
tuentem vel instituentes abbes aucte ordinis in sua curatioe
sint installati

Caplm 6^m De professione quam faciunt
abbates epis qualiter intelligatur

Dane sciendum est qd ordo humiliter de se sciens et p
humilitatis semitas incedere cupiens sicut libenter
si fieri posset saluo feruore suo epore totalem recipere
correctione Ita pro bono pacis et gratia caritatis quam
semper cum laici misus est eisd qd salubrit potuit deseruauit
obediencie videlicet ac reuerencie professione filio ordme
suo qd in idem sonat ac si dicatur filius nrius ordms p
uilegijs et institutis

Caplm 7^m De epis et ordinarijs q in nos nulla
pnt finas ferre ner resuata aliq ecclesiastica anaduertere

Illa vero obediencia gratis impenditur et solum voluntate
offertur in spu libertatis Nam nec Dyocesani epi nec aliq
quicunq ordinarij sicut plura declarant ordms pntia
aliquatenus possunt personas ordms excoicade suspende
vel interdici seu in ipas vel loca earum censura aliqua
ecclesiastica anaduertere sicut exponit apocrus lucij pape
statutu et pulegiu vbi dicit Hartens de feruore ac pro
tigatione sedis aplice obtinuit ordo ceterum ut nullu
in monasteria seu abbes nrius qualy ecclesiastica finam promat
in eodem ordme constitutis excois vel suspensionis seu int
diti promulgatione quauaret Quia vero usquefcente an
tate multoru vsq adeo noscitur malicia abundasse ut non
nullis qui modernis temporib ecclie dei sunt prelati trans
grediantur terminos ab antiquorib constitutos et in dictu
specialiter ordinem indebitam non dubitant exercere vel
tionem pnciu lude inscriptione statumus et aucte apca
confirmamus ut nulli omo liceat in vobis vos vel moy
via seu frs ibid constitutos excoicade seu interditi sen
tenciam promulgare qua si deprompta fuit aucte aplica

decurimus non tenere Item Innocentius quartus in privilegio
suo sic ait Nonnulli ecclesiarum prelati vias libertatibus inuoluntatis
tes cum eis non liceat ex apostolice sedis indulto in vos exco-
municacionis suspensionis vel interdicti sinam promulgare
in familiares seruentes et benefactores et sententias pro
ferunt memoratas Et predictis igitur patet quod in personas vel
seu domos ordinis sinare nullatenus possunt ordinari
quicunque prelati salua sedis apostolice auctoritate

Capitulum 13^m De abbatibus ordinis vniuersi
quod in ordine duos iudices tamen habent proprium
scilicet preuicabbatem et capitulum generale

Notandum vero quod si supradicta sedule pensata fuisset
et ad memoria reuocata questione de iurisdictione
super ordine obtinenti temporibus bone memorie Johannis ab-
batis cisterciensis suscitata que tunc temporis non sine grauissimo scandalo
pacem ordinis plurimum turbauerunt nunquam processissent in
medium plene enim et plane videtur quod quilibet abbas ordinis
duos iudices in ipso ordine tamen habet proprium scilicet preuicab-
batem et capitulum generale Si enim reuoluatur essentiale et ori-
ginale ordinis fundamentum carta scilicet conuenticis que a mo-
narchis aliorum ordinum beati benedicti etiam profitentibus specialiter
quadam diuina nos distinguit et seriatim attendetur a prin-
cipio usque in finem euidenter reperitur quod solis propriis abba-
tibus et capitulo generalis super abbatibus ibidem conceditur iurisdictione
non a quo non preuicabati nec proprio alicui nec domino
cisterciensis nec alii abbati cuiuslibet Quodquid plenus probat
et exponit constitutio lata a capitulo generalis anno domini millesimo
quingentesimo que sic ait Sumas excois suspensionis et interdicti
a domino Johanne quondam abbe cisterciensis in abbatem et conuentum
finciliori latus capitulum generale diffinendo pronunciat esse
nullas cum nullis preuicabatis iurisdictione habeat nisi in fili-
abus Districte vero inhibetur omnibus preuicababilibus
auctoritate capli generalis ne de reo propria auctoritate sinare presumat
nisi in personas abbacie que sunt in filiabus sue et hoc
modo debito et secundum ordinis instituta

91

Capitulum 19^m De prioribus abbatibus qui nullam habent
iudiciale[m] cognitionem neque iuris executionem
nisi in propriis filiabus et filia domo vacante

Domo igitur prioribus abbatibus in filiabus propriis tunc
habent iudiciale[m] cognitionem licet quod in alijs abbatibus
nullam habent autem propria iudiciale[m] cognitionem nec
aliquam iuris executionem etiam si de domo propria filie
vacante Nam iura licet scripta sunt et publice promulgata
non tamen ea exequi potest nisi iudex cui incumbit ex
debita iudiciale[m] cognitione Sicut enim decretalis quod summa a non suo iu-
dice lata non tenet

Capitulum vicesimum De responsione ad allegata in
communibus et statuto capituli generalis ad hoc edito

Nisi valet allegatio de curia curatibus ubi dicitur quod tota
curia filie domus sit supra preteritib[us] sede vacante
et curia cisterciensis sit supra et priores cum ipsa vacavit Nam
ubi dicitur Curia domus non generationis Unde in generatione
vacantis abbacie inchoat debent vel possunt dicti priores at-
temptare Ibi quidem iudiciale[m] non habetur ubi nulla iur-
cognitionis conceditur vel executio De domo autem sua visita-
tori respondere in visitatione abbas huius generationem
tenetur sicut ordo statuit De generatione vero sua tunc
capitulo generali Nam generalis super omnes domos iudiciale[m]
solus capitulo non alius cuiuscumque abbatis est propter quod
anno domini m^o cccc^o xlvij^o promulgata est institutio in hec
verba Quomodo quibusdam dubium videbatur a quo deponi
debet abbas qui nollet ad matrem suam ascendere sic diffi-
nendo determinat Capitulum generale ut non nisi proprijs pri-
oribus deponatur vel ipius capitulo generalis hinc autem consti-
tutioni causam dedit quod abbas cisterciensis vacante domo bo-
neuallis filie sue deponere in se ipso est de facto cum de iure
non posset nepotem suum abbatem vallis magnae eo quod cum
elegeretur ad dictam matrem suam ascendere recusavit Que
quidem deponitio reservari debuit nouo boneuallis abbati
vel capitulo generali Super quo ad capitulum generale per-

abbatem grandissimae delata querela et q̄ publice p̄posita
de consensu vnamini dicti domini abbatis cisterciensis et diffini-
toze facta fuit institutio seu interpretatio **Et** p̄fatus seu
p̄missis liquido apparet q̄ seu vacauerit seu non vacauit
p̄lia domus in ipius generatione nichil q̄ iurisdictionis
existat p̄t vel debet pater abbas aliquo aliter exere utiq̄
si vacante sedis vacantis p̄atribz hoc liceret plures et
graves in ordine ex hoc acciderent p̄turbaciones di-
scientes aliqui p̄des quia modicum tempus habent iur-
isdictionis in domibz sue generationis tam in capitibz
q̄ in mēbris multa forte euerterent **Et** q̄ absit nōmibz
p̄uocent in grauem lesionem ^{ad} p̄turbationem

Capitulum 21^m De p̄uocosis iurisdictionibz
que sequuntur si p̄uocatus iuridictio ultra
fines proprias extenderetur

Tem si pater abbas in domibz sue generationis obtinet
iurisdictionem inconuenientia sicut plane patet ex hoc eue-
nient non minima Nam abbas ~~has~~ aliqua tunc vel
quatuor seu sex vel septem abbas linealit̄ q̄ superiores **Et**
ita sex vel septem s̄m numerū p̄m̄ annuatim suscipiet
uisiones **Et** q̄ unus statuet alter infirmaret q̄
unus edificaret alter destrueret **Et** ita p̄uent similitudo
fraudalia **Et** t̄eribz ad t̄palia ligū et̄ intolereabile et
tam p̄sonis q̄ domibz importabile, oīno

Capitulum 22^m De uerbo abbis iohannis Cisterciensis
in contrariū et Responzione ad ipsum

Si uero dicatur q̄ dominus Cisterciensis s̄m uerbo abbatis iohannis
iurisdictionem h̄re debet non p̄res alij manifeste p̄
contrariū Nam in carta caritatis est scriptū in hunc modū
illam diffinitionem quam nos inter p̄res tenemus cū aliqua
abbacia intantū creuent ut alia abbacia creare possit ipsi
inter se teneant **Et** excepto q̄ inter se annuū capitū non ha-
bebunt s̄ omnes abbates de ordine n̄ro ad capitū gnale
Cisterciensis uenient **Et** igitur nichil exceptū fuit nisi capitū
annuū manifestū est q̄ omnia alia tam iurisdictiones q̄ res

alio quocumque plenarie conceduntur sicut habetur de punitis
et excessibus privilegiorum libro 7o decretalium ca. 4a circa

Capitulum 23^m De alio gravu si p^rima abbati p^ras
ad nepotes et infra possit extendi

Tem aliud periculum satis grave si abbates proprio p^ris
qui se sponte ordini submiserunt ex p^ruditione relicta
suis curis contra consuetudine rationabile et a t^rpe cuius
non extat memoria obtentam tam gravit^r derogari p^rsp^r
revent ad p^riculosa res sit de p^ratio p^rocul dubio tam n^rsi
conventus q^u n^rsi abbates aliud remediū non v^rquentes
ad sedem ap^rlicam conuolarent et alia plurima que non
sunt relatione digna q^u absit attemptarent

Capitulum 24^m De consuetudine antiqua et
obscura in contradictorio iudicio qua probatur
q^u dicta p^rim iudicio v^rtra p^rop^ris filias
non extenditur

Tem q^u abbas quib^u p^r iuditione t^rm obtineat in p^rop^ris
filiab^u tam habetur ex consuetudine non t^rm v^rrabili et
antiqua s^{ed} etiā obtenta in contradictorio iudicio **Ex p^rudis**
namq^{ue} domus be^rn^rardini abbas cisterci^{ensis} q^uestione mouit
et in contrariū attemptare conatus est **Capitulum vero geⁿerale**
consensu vⁿanimi abbas cisterci^{ensis} guillel^m et diffinitore omⁿ
nullo p^rentis reclamante contra s^uam p^rtulit sicut
p^r ex diffinitione anno dⁿi m^o c^o xxxviii^o lata et singulis
scripta

Capitulum 27^m De v^rbo carite caritatis in p^rincipio
posito abbas stephanus et fr^res sui q^u intelligunt^r
f^rond nomine viginti abbes in ordⁿe tunc
creati non soli monachi cisterci^{ensis}

Natuerre non possunt qui iuditioni non p^rsunt
q^untum ad constitutione faciend^u vnde patet q^u p^r
illud verbum abbas stephanus et fr^res sui in carta cari
tatis positū intelliguntur cum vⁿere abbe stephano
viginti abbes alij in ordⁿe tunc t^rpis creati vⁿloroz^e
emⁿ simplicid non est statuere s^{ed} magis in casu debito
consentire vnde liquet q^u id q^u in carta caritatis loquit^r
abbas stephanus tū alijs p^rdictis abbatib^u quiquidem

tunc ipse generalis capitulum cum abbe stephano cisterciensi constituen-
tes sicut prius constituerunt suum totum sibi retinuerunt
super omnes domos et personas generaliter in ordine
curam animarum. Unde in carta dicta dicitur **C**uram animarum cari-
tatis gratia retinere volumus etc.

Capitulum 20^m De verbo illo carte caritatis cura
animarum retinere volumus per duobus modis intelligitur etc.

Nam si conuictum ad eam generalis cura dicta certum est
pertinere. Si vero diuisim intelligatur ad solam
primam abbatum propriam spectare immo situr iurisdictione
quam videlicet unusquisque abbas propriam per in filia
sua vel filiabus domibus sigillatim habet. Unde in privilegio
Alexandri pape cartam caritatis confirmante dicitur in quibus
modis Curam animarum abbas matris ecclesie in ea qua genuit
gratia caritatis sibi retineat ut si quoniam ab ordine transiit
retineant per eius sollicitudine vite redire possit. Sic
igitur patet ex predictis prefate conquestionum quoniam
locus abbatis cisterciensis plenaria et manifesta cogni-
tio et solutio.

Capitulum 21^m De prerogativa eminenti vane
venere et honoris qua debet habere quilibet pater
abbas in generatione sua.

Sciendum est vero quod licet pater abbas non nisi
in filiabus propriis iurisdictionem obtineat per
rogativa tamen eminenti et spalem vanevenere et
honoris per tota sua habere debet generatione pre actis
abbatibus omnibus in illa linea patermitatem nullam
obtinere tibus que si in prestita non fuerint conueni debet
ex heretico vel proprio pater abbatum qui videtur est iudex
sibi ut presumptores omnino castigantur.

Capitulum 22^m De eo quod in carta caritatis loquitur
proprie abbatum capitulum generale quod nullus abbas in
sitet nisi cenobia que ipse fundavit.

Tem quod in carta caritatis loquitur proprie abbatum capitulum
generale. Et isto verbo nec non pluribus alijs in eadem carta

positis adducuntur. In eius enim principio quidam abbatibus em
et fratribus nostris monachis quos sub utraque disciplina per
nos miserimos hominum dei pietas per diversa loca ^{ordinavit} certu
est enim quod fovit novos conventus non ordinar per
novas domos nisi capitulum generale. Sicut patet in distinctione
prima capitulo ubi dicitur nulli liceat abbatia ordinis nostri fun
dare. Item in eadem carta caritatis semel per annum visitet
abbas maioris ecclesie id prius per se vel per aliquem
de abbatibus suis omnia reprobata que ipse fundavit quod dicit
se ad alia non extendat.

Capitulum 29^m De carta caritatis que edita fuit
anno a fundatione Cisterciensis ordinis. Et quod fuit sine
beato Bernardo aliisque tribus priores et ceteris abbatibus
qui tunc erant minime facta sit.

Hinc diligenter est perscrutandum quomodo ab ordine
inicio prius in quoque ipse mirifice splendebat
in ordine et magnifice premebant velud ignis efflu
gens qui astra matutina sicut lucerna perpetua in ordine
firmamento beatissimi Bernardus ceterisque abbatibus primi nec
non et quidam alij prout declarat cronica pro vite scitate
morum gratia et sapientia doctrina apud deum et homines digne
commendabiles qui deo et hominibus memoria suis postere
reliquerunt in benedictione quare incredibile sed veri
simile est quod dicta carta conficienda sicut nec de hinc
potuit dictus abbas stephanus vir devotissimus pius
ac industrius nisi de dictorum abbatum suorum benivolentia con
silio et consensu. Istorie enim res agebatur et ecclesiarum suarum
iurisdictione novo imitabatur modo utpote qui ab episcopis
plena subiectione se ad totalem spem transferrebant in
iurisdictione sine ipsorum benivolentia inefficax esset. Dicit
carte confectio compelli enim ad hoc in ordine prior
dies non valebant quare constat certius quod ad dicte carte
confectio non excludi debet prout merito congruebat
et associari. Et per illud verbum stephanus et fratres
sui nomine sunt ipse subintelligi.

124
scripta a tpe longissimo cuius non extat memoria q̄ s̄m
lura optima est legū interpretis cui consonat decretalis
de voto et voti redemptione ca^{lo} ex multa vbi d̄r illis
solido lue hoc exequendi gmittatur qui super hoc man
datū recepit spale ^{u q̄lla} ip̄ veritas sic se heat facile patet
Nulli enim abbes in suū coabbatem sibi non subiectū
corrigendi aliquatenū habent potatem nisi fortassis
fuit sibi delegatū Superioris vero abbatis vltra p̄p̄as
filias suas sicut ostensum est non extenditur iuridicū
Ideoq̄ nec iudicialis cognitio et per consequens nulla
punitio Si vero dicatur hoc vbiū per superiore abbe
pro dono cisterij et alijs abbatibz p̄vbiq̄ p̄ont̄ illud
vero qd̄ d̄r p̄ coabbates alios pro q̄r p̄mo aduogit̄
eo q̄ domus abbas cisterij superiorem abbatem nō heat
s̄ a q̄tuor p̄mo visitatur istud vero non conuenit
sicut clare patet Sic em̄ ad dictos p̄mos pertinet
ip̄us abbas cisterij corrigere visitationē Quare vōnes ad
ducere in comū non oportet Unde s̄m decretalem de p̄uilegijs
et excessibz p̄uilegiatorū ca^o q̄ r̄a Et non debeat vna et ead̄
res diuerso iure censeri planū relinquit q̄ supradicta casti
gatio intelli^g facienda ex aucte delegate non ordmate iur̄
dn̄is Si forte de visitationis excessibz querela deuenit
ad audientia capli generalis

Caplm 33^m De domno abbe cisterij quot et
quō duos habet iudices scz caplm ge^{le} et q̄tuor
p̄mos s̄m forma ḡtenta in carta caritatis

Notandum vero q̄ sicut quibz abbas ordinis duos tm̄
habet iudices scz p̄mabbatē propriū et caplm ge^{le}
sic et d̄m̄ abbe cisterien duos certū est hūc d̄m̄ videlz
gnale caplm̄ pleno iure q̄tuor vero p̄mos non illo iure
pleno s̄ in forma quā detinuit sep̄dicta carta caritatis
Unde bone memorie n̄tilen archiep̄us ordinis n̄i mō
r̄pus et abbas de p̄atea sibi associatus pro detentione vio
lenta d̄m̄ d̄m̄ abbatis de murenaria d̄m̄ d̄m̄ lohen
quond̄ abbe cisterien tamq̄ sui iudices denudauerunt

excoꝛmunicacionis labem incurrisse et in canone late sine macula
Item die certo apud abbacia de eschalijs conato consilio de
ipso s^m forma caritate amouendo p̄clusurū solli
cite quid curandū est ut tam fons p̄mus paradisi ordinis
nri domus videlicet cisterciensis q̄ q̄tuor riuus p̄ma flumina
id est p̄mi abbas et ceteri abbes vni ex eis stant nati se
dile expungentur a fermento veteri malicie et nequie
et in sinceritatis et veritatis iugit manent puritate
vsq̄ in consumacione seculi Absit namq̄ q̄ vilo tpe dicat^r
de ordine illud vsane vbu turbule Riuus alius nudabuntur
a fonte suo sive fontibus suis supple tamq̄ deuotionis huius
ve mactis vel aqua sapientie salutaris seu gr̄e contra
statu debitu diminutis

Capitulum 32^m De eo q̄ licet concederet ex sup̄
habundanti per hoc vbu abbas stephs et fr̄es
sui mōchos cisterciensis debet intelligi nichil tñ
valeat ad p̄bandū q̄ iurisdicō sua vltra p̄prias
filias debeat extendi

Tem licet carta caritatis abbatibus tam b̄to bernardo
et supradictis p̄v̄b̄is q̄posita fuerit et liquidū claret
ne abbas cisterciensis aut alioꝝ p̄m vltra p̄prias filias
extendi iurisdicōnem concedatur ex habundanti subtiliori
gr̄a inquisitionis q̄ in carta caritatis solum loquatur abbas
et conuentus cisterciensis q̄ quid insus est asserit abbas lo
hannes supramemoratus ad hoc dicens curā amare
ordinis ad se pertinere Verū licet hoc q̄ d̄ in carta ca
ritatis curā atq̄ caritatis gr̄a ad solum cisterciensem abbatem
restringatur nichil facit ad dicte intencionis probationem
seu dicte iurisdicōnis vel p̄tatis emuccionem prout facile
liquere potest intuenti **P** hoc enī q̄d̄ illic d̄ abbatibus
et monachis quos per diuersa loca dei pietas per nos
miserimus hōm sub v̄tari disciplina ordinis solum intel
liguntur abbes et monachi domoꝝ filiarū **I**n edifican
dis siquid abbas nullus iurisdictionem obtinet nisi abbas
p̄ domus nri et capitulum ex te ius concessione et confir
mationis **Q**uare patet sicut prius nullū patrem

jurisdictione hinc nisi in proprijs filiabus ut infra subiungit^r
 in carta predicta **C**u aliqua ecclesie nra adeo curuerit
 ut aliud cenobiu edificare possit illa diffinitione qua nos
 inter nos nros tenemus ipsi inter se teneant **E**xcepto q
 annu caplm inter se non habebunt si omnes conueniat
 ad caplm ge^{le} cisterciens **U**bi ergo paret solu excipitur
 cetera oia concessa relinquitur sicut iura qplura attestat^r
 pre predictis etia facit pscriptu vbu privilegii pape alex
 andri vbi dicitur **C**ura nra retineat in ea abbas qua
 genuit sicut supius est expressum

Caplm 37^m De penitencia p caplm impo
 sita benigne suscipienda

Tem cu dominus abbas cisterciens iudicem pleno iure heat
 fm carta caritatis ge^{le} caplm non imitato absolu censet^r
 q interd aliquis assere^r interbatur tpe dmi galgeri quond
 abbas cisterciens videlicet caplm ge^{le} non sibi debere primam
 si transgredietur iudice sicut abbatibus alijs si ipsi sponte
 sua solam illa qua sibi vellet assumere ut pote supra leges
 ordms positus et nequaquam eis subiectus **Q**uodquid solus
 papalis constat ee dignitatis qui solus fingi pcesse ple
 nitudine ptatis ipse em quod constituitur in oriente et
 mitatis et tpe in continuatione supreme levatorie ex
 solo vultu dei non iure aliquo positus eius sublimia non
 nudaq iudicia procedant **N**on sic autem de ceteris non sic qui
 licet ut centuriones sint alij plati sub ptate tn fm genus
 conditionis sue sunt constituti quare papalis status privilegia
 non usurpanda nec alijs trahenda sunt in exemplum pstiti
 religiosi qui cu nativitas tenent in omni humilitate dno
 seruire maxime aut hor conuenit pmo pti ordms qui no
 dnavi in filijs si esse debet in illis sicut vnus ex illis put
 ordms pmodia plenissime probant et supius scripta
 liquido declarant **N**on em idcirco primi pces radices ord
 molissimū reliquerunt ut dominandi primatu amburent
 vel obtineant et religionis abiecta declinarent si magis
 erontrario ut de se semper humilia sapient et discipline
 vltimū uigū feruencius feruent usq ad consumationem

sibi ipse ad inveniendum simul et ceteris in salutis formam et
exemplum

Capitulum 36^m De eo quod scripsit dominus papa abbi
cisterciensis gallego et quatuor priores ut humilia sapient

Omnino siquid de bone memorie abbate gallego domino
pape sunt aliqua relata que videbantur humilitatem
non sapere sed magis elationis typum posse. Volebat enim
ut sibi dicebatur supra statuta priorum et consuetudines an-
tiquas non stare cum filiis sed eis singulariter singulis non
simul portare statutorum onera cum ipse si de sublimi potius
imperare subiectis. Super quo dominus papa scripsit sibi et quatuor
priores ut humilia sapient nec talibus a modo deservirent
Quapropter indubitanter expedit prioris scilicet crebris iter
dari cogitare dies antiquos quod sereno deus erat in taber-
naculo ordinis quod lauebant persone ordinis pedes suos
id est affectus butiro caritatis et petra id est ordinis disti-
tione rigida infundebant eis viuos olei deuote scilicet suam
tatis unguenta

Explicit pars prima

M et
in capitulo
iudicatorio
in fidei ar
sapientia in
capitulo de off
causis con
rui delegat
ad plurim
diffinitores
vult oculis
habent mag
pauca sed su
suo prouer
dare. Porro
numero et
Nam vniu
conscriptio
posset di lib
voto sic iube
et quibusd a

Tem solent
interius vniu
ordini eueni
rantes hanc
reperit vel lib
gratia. Diff
libro suo por
sancte ac salu

Incipit secunda

De ordine q̄ nūq̄ fuit in vniū hōis ptate
Et de officio diffinitorum Caplm̄ p̄mum

Memorie tenatus est imprimendum
q̄ ob hoc floruit fructificauit In statu suo viguit
et durauit ordo q̄ nūq̄ fuit in vniū hōis ptate
s̄ in capli generalis ordinata dispositione ac vniuersali
iurisdictione salua semper sedis aplice aucte caplm̄ vero
in fideli ac curi respecto diffinitore arbitrio iuxta verbū
sapientis in parabolis ubi salus ubi multa consilia Item
extra de officio et ptate iudicis delegati ca° prudentis
Causarū cognitiones duobz q̄ vni tribus q̄ duobz liben-
tus delegat sedes aplice vt integrū et prouidū sit iudi-
cū qd plurimoz sententijs confirmatur Debet enim
diffinitores aialibz conformari que in apocalypsi plena
erant oculis ante et retro Cautū enī et arduū In manibz
habent negociū vt pote cois ordinis que velas iuste t̄mare
ipūsqz b̄o statu sollicitē prouidēre et p̄iculis atqz dispen-
sis p̄auere et culpas ad se delatas recte iudicare et emē-
dare Porro si vniū abbatis ptati ordo subesset p̄iculis
innumeris et malis subiaret nec aliquatenq̄ stare posset
Nam variū quid et mutabile necnon et interdū facile
corruptibile est voluntas hōis vniū et grauissime ledi
posset dū libito vteret̄ pro licito nōnūqz et dicit̄ Sic
volo sic iubeo sit pro varione voluntas sicut ex climacū
et quibz alij certum hōi p̄ iudicium

Caplin 2m De diffinitoribz quomodo
et a quibus ponantur

Tem solliciter est pensandū q̄ si pro voto suo omēs diffi-
nitores vniū abbas poneret Idem qd̄ p̄us incedemēns
ordini eueniret Nam cū plūmos plurimū p̄trabat non
caritas s̄ cupiditas non religionis d̄tractio s̄ d̄nandi
cupido vel libido quā pestem p̄cipue b̄tis formidat au-
gustinus Diffinitores non ponet d̄ctus abbas nisi sibi et
libito suo parere volentes Quap̄ta prouidit ordo
sancte ac salubriter non sine spūs sc̄i consilio a tempe

cuius non extat memoria videlicet ut abbas cisterciensis ponat
tunc quatuor diffinitores unusquisque vero primorum tunc et alios
ipsi vero primi abbates cum domo cisterciensis sunt ordinario iure
diffinitores

Capitulum De abbate Iohanne qui modum antiquum
circa diffinitores ponendos mutare voluit et
de quatuor primis qualiter restiterunt

Sciendum vero quod singuli et primorum non nisi quatuor tunc
nomine debent ad diffinendum prout de approbata est
suetudine et antiqua a tanto cuius non extat memoria
hactenus obtentum Unde memoratus Iohannes quondam
abbas cisterciensis facta de nouo in suo tempore nouellare et usum
completionem scriptu capitulum in quinta distinctione positi quod
sic incipit Tu domus abbas cisterciensis et prescise voluit quod abbas
Clareuallensis emardus plures quam quatuor pro se nominaret ab
bates ad officium diffinitorum ut ex notatis dictis eligeret ceterum
quatuor pro sue beneplacito voluntatis pro se vero alle
gabatur quod dicitur capitulum distinctione licet antea eorum tamen
plenu debent sortiri firmiter propter distinctionem quibus
scriptu inferretur capitulum de nouo approbatur Verum quod quatuor
primi abbes ad dictam domum Clareuallis conuentionem in parte seorsum
conuenientes cum abbatibus pluribus filijs suis ad se vocatis
et attendentes graue iurisdiccionis et commune periculum
prout ex premissis patet necnon et iuris ecclesiarum suarum non
obtinendum grande periculum quod a tempore cuius non extat me
moriam libere visi sunt licet ad capitulum ducibus pulsaretur
Capitulum ~~in~~ intrare renuerunt nisi prius more consueto
quo ad diffinitores ponendos prescise gauderent iure suo
ac se etiam filios suos cum gradacionibus suis conuocasset super
dicto articulo communicatum consilium ubi salubriter motus
dictus domus cisterciensis per filium suum abbatem de Valen^{ti} et
nomine emardum tunc cisterciensis monachum postea vero in
Hispania episcopi prouide intrasset quod more solito diffinitores
et positione dictos primos abbes gaudere permittit sicque con
tentione sedata capitulum ceterum intrauerunt

Capitulum 2^m De Fusionem 2^{or} prioris abbem ad illud
capitulum in 7^a distinctione positum quod sic incipit
Cuiusmodi Cisterciensis abbas voluit diffinitores

Primo visum fuerat dicto Dno cisterciensi quod prefatum capitulum
nouellam distinctionem sic incipiens Cuiusmodi abbas
voluit diffinitores assumere est constitutio abrogata
Et licet eorum quibus dictata nunquam tamen fuit monachis utentium
approbata Unde se habet sicut in decretis canonum abrogata
omni vigore vacuus licet de corpore canonum non deletus
Item quod in aliud videbatur deinde capitulum distinctionibus non
nullis in eorum approbatione visum fuit per decretale de
paulis capitulo ex parte abbatis ubi dicitur privilegium lotens ecclesie
concessum dignum immovendum ita tamen quod per ipsius immo-
uationem eidem ecclesie non plus iuris accrescat quam antea
obtinuerit Cuius per hoc non novum ei concedere si ius antiquum
voluerimus conservare

Capitulum 7^m De diffinitoribus ponendis si quis
prioris abbem capitulo defuerit quis debeat
supplere vires eius

Temsi pro vacatione alicuius prioris dictorum vel alterius
ordine vltimo impedimenti aliquis prioris abbas in capitulo
prioris non fuit in diffinitoribus nominandis primus abbas
filius prioris sui vires agere tenetur Deliberatione tamen
prehabita cum priore et saltem secreto dicte domus consilio
si fieri potest commode Vltimo cum per tres annos abbas
Willhelmus Caruallus abbat capitulo fuerit quondam imperatoris
tunc carterii mancipatus abbas stephanus pinguetiacensis
libere sine cuiuslibet contradictione suppleat in capitulo
quo ad diffinitores ponendos vires eius Simili modo cum vacasset
tempore incarnationis domini guillelmus abbas quondam cisterciensis
abbacia pontigniacensis per obitum iohannis de arvernia quondam
abbatis eiusdem quo ad diffinitores nominationem dominus iacobus
quondam cellerarius tunc abbas boni radii suppleat
absentia prioris sui

**Capitulum 6^m De abbe Mounmudi qui noluit qd
abbas firmitatis capitulum tenet sine ipso tpe in
carceratione cisterciensis et clareuallensis abbatu**

In capitulo vero simul continere assidebant duo primi
abbates videlicet firmitatis et Mounmudi. Nam abbas
Mounmudi prius esse voluit in quolibet capitulo dicens qd
quatuor primi iudicioem qua habent possident pro
indigno. Unde noluit qd dominus abbas firmitatis sine ipso
procederet illis enim diebus abbas clareuallis guillelmus detentus
erat in carcere. Et dictus abbas pontignacensis iohannes
de Arverna morte puenitus requieuit in pace.

**Capitulum 7^m De periculis ordinis si vacante
aliqua abbacia pincipalibus pabbatis ponere
posset diffinitores**

Porro si ad superiorem abbatem diffinitores ponendi
pfas deuolueretur una de primis abbacia filia va
cante pperam posset quibz pcurari qd dicitur vacarent
abbacie ut abbas superior posset diffinitores statuere sua vo
luntate. Et ita per consequens mala plura in ordine
multiplicarentur. Sicut ex supradictis certius patet
Attendat ergo unusquisqz abbas ius sibi competens eo gau
deat non ultra se extendat si ipse sit gterius ne extingantur
bentur vel qd absit in ordine lites et scandala suscitentur.

Capitulum 8^m De qualitate diffinitorum

Tem quales debent esse diffinitores plene describitur in
exodo 18° ubi letus loquitur ad moysen. Prouide de di plebe
vires potentes vel s^m alia lictim sapientes et timetes
deum in quibus sit veritas et qui oderunt auaricia et con
stituuntur iudices. Vires dicit ppter animi constantia
Potentes vero esse ipos conuenit non corporaliter sⁱ
spualiter ope et smone vel potentes vita et sapientia
venerandos et honorabiles potentibus enim reuerentia
facilius exhibetur. Unde in illa diuitia tenent sibi exi
git honorem. Timetes deum in quibus sit timor dmi
oem posus supbiam conterens et eos in humilitate

custodiens ^llumen em intelligentie tunc uata humilitas
 apit supbia abscondit. In quibz sit veritas Nam sup vbi
 sapientie Os qd mentitur occidit animam Et ps perdit dno
 omnes qui loquuntur mendaciu p ppe in iudicijs vbi magis
 veritas requiritur vt non timore nec odio nec ppe nec
 ppe declinetur a vero Vnde sequitur Cum aderint auaricia
 vena et dona exierant oculos iudici et subuertunt vba
 iustoru Vtma verosicut merito congruit a foro nostro
 iudiciali semper sit remotu omne venale iudiciu Item
 de qualitate diffinitoru satis docet Moyses in Deuterono
 ca^o pmo vbi dicit Date ex vobis viros sapientes et gnaros
 et quoz consilio sit probata in turbibus vris

Capitulum qm De diffinitoribus cu quata cautela
 et diligencia procedere debent

Tem qualiter procedat et se que debeant dñi diffinitores
 In 2° li^o paulop ca^o pmo exponitur euidenter vbi Rex
 Israhel propriens iudicibus loquitur in hunc modum Videte
 quid faciatis Non enim homin exieritis iudiciu sed dñi et qd
 cuiqz iudicaueritis in vos redimabit sit timor dñi vobiscu
 et cu diligencia curata facite Non enim est apud dñm deū nrm
 iniquitas nec psonare acceptio nec cupido numerz Item
 in Deutro ca^o pmo Sed iustū est iudicare siue sit cuius
 siue peregrinus nulla erit distantia personarū Ita qui
 audietis vt magnū nec accipietis cuiusqz persona quia
 dei iudiciū est affideles signū eē debent ordini in ipsius
 iuribz seruandis In vtilitatibz prouidendis In dispendijs
 ptouendis In feruore et puritate ipius nutriendis tam In
 capitibz qz In medijs neqñ ordini impetrandū dicit
 iudex districtus habeo aduersum te non pauca sed pluri
 ma non parua sed grandia videlicet q caritatem tuam
 dereliquisti Veritamen memor esto vnde exordens et
 age pnam et pna oza fac Alioquin vena cito et moue
 bo candelabru tuu de loco suo Candelabru videlicet vite
 tpalis vel officij et dignitatis vt extingatur In secula
 seculoz Tuave diffinitoribz magis conuenit p ppi

tanter agere si tamquam iudices prudentes et fideles iuxta
vimam et exquisita examinatione diligencia iuxta illud Job
Causam quam vestre bonam diligenter inuestigabam In
solis euentibus vero certis, debent diffinire vel sententiare
Et in dubijs seu minus declaratis tenentur personis
idoneis facere quissionem

**Capitulum Decimum De secreto tam capli
quam diffinitore sollicite custodiendo**

Tem diffinitore conuenit seruare fidelitate secreti ut
ante diem capli de causis priuatis, ordinis negotijs nichil
ut publicetur. Quapropter Notarios duos sibi articulares
non monachos sed abbates sic ut in caplo abbas vni fiat
que sunt diffinitorebus transmittenda non monachis. Qui
quid abbas continere resistit ad pedes presidentis. Pro bo
no siquid caritatis et vinculo promissum est de congruetu
dine chartemus obtenta a tempore cuius non extat memoria
quod soli abbes vocem in caplo habeant. Ita quod si conuentus vel
quicunque monachi cistercijs, videlicet vel alij proponend in caplo
negotium seu causam vel querelam habeant non per se sed per
abbem aliquem in caplo proponant. Si enim dicti mona
chi cistercijs proponendo per se vel agendo libertate inter
abbates obtinerent per consequens alij quicunque per se idem
vellent. Nam ius dicit in silibus sile iudicium. Item alibi
Non debet vni et ead res precipue in ordine tam sancto
diuerso iure censei siquid grauis posset in ordine omni tur
batio plena scandalo. Si dicerent monachi sua interesse de factis
capli et per hoc potatem huc se opponendi et voce reclamandi.
Si vero opponatur de prior et Cantore cistercijs qui officium
in caplo non facit in contrarium. Nam prior ad hoc solum
residere debet iuxta capli introitum ut secularis cretat
et quietem et secretum capli custodiat. Quod si publicare
presumpserit vel ipse cantor qui pro iure caplo transmissis
fideliter custodiendis prius existit districte puniri debent
Item quod puniuntur secretorum ordinis reuelatores per eius
instituta vel alii si caligati pro digna culpat expurgata

17

Capitulum 11^m De priore Cisterciensi yuone qualiter
ultra fines debitos rali se insus et ingere si ab
ipso rali monitamenti repulsus est

Sane cum in carcere detinerentur venerabiles pures
dominus Cisterciensis abbas et guillelmus abbas clare
uallis si yuo tunc temporis prior Cisterciensi ppea
abbas Regalimontis voluit pceptu abbatis sui absente
se ingere et ad pedes presidentis sedere si monitamenti de
pcepto capli repulsus est Et inuidum est ei ut sederet
sicut prius nec de factis capli se amplius intromittat
q̄ solebant alij priores sui predecessores

Capitulum 12^m De eo q̄ de pertinentibus ad rali
soli abbas se intromittant et vntate sigillorum
in ordine

Magna siquid est pax ordinis et pacis tranquillitas
ac vinculu caritatis q̄ in ge^l rali vocem no heant
nisi abbas nec de ipis causis statutis et negociis se aliqui
alij intromittant Vnde pro vntate fortius ac firmitus
seruanda ordinatum est vt nulla domus ordinis sigillu
habeat nisi vincu et illud sit oino in custodia et pte
ipius abbatis Namq; dicit in rali De priore hoc modo
consensus tota abbatia de abbatis pendere ordinatione
carere debet ne aliquid sine b̄nplacito consilij domus
temere alienet nec ea ala inconsiderate dampnifiet

Capitulum 13^m De secularibus negociis ne
tractentur in caplis quotidianis

Simili modo ppter custodia caritatis in ordine atq;e
longissimo moleuit consuetudo laudabilis vt vid
liet in ipius ordinis quotidianis caplis de ne
gociis h̄ralibus coiter non tractetur Vni fortass ipm
negociu fuerit tam arduu q̄ deors cum discreto domi
consilio ptractatu cora coi congregatione in caplo me
rito fuerit ad plenam securitate ptractandum

Capitulum 14^m De exclusione carnalium ac secularium
causarum seu querarum a caplis m̄is quotidianis

Similiter quia fundamentum ordinis est caritas salu-
brat' ordinatum est de magna circumspectionis
cautela ne in caplis cotidanis de virtualibus que
pertinent ad curam carnis etiam tpe visitacionis quevela vel
conquestio qd idem sonat pponatur. Contrauenientes
vero nra die debent vapulare et in pane et aqua esse
s'm ordinis instituta. Extra vero caplin si est opus a vi-
sitatore vel alijs de hmoi s'mo est habendus non in calo-
roam omnibus. Nequaquam enim expedit imitari partem
eius id est carnis que sola sibi plusq' nra sufficit ad p'om-
ade id est sp'us expugnandum. Nam btus ait bernardus
Cum procuratore debitorumq' carnis se constituit nullu
religionis ingid q'libet suave videatur ei tollerabile
Nec aut' breuit ad p'ns interposuisse sufficiat ut exclus
carnalibus et s'cand' quevelis a nris caplis plenius
ibidem expediantur et p'curantur negotia caritatis
et utilitas salutis animarum.

**Caplin 17^m De diffinitionibus cu nominati
fuerint quid et qualiter agere debeant**

Tem debent diffinitores cu in caplo fuerint notati con-
tinuo exire et ad locu sibi deputatu secedere. Diebus singulis
ad diffinitiones tempestive conuenire tunc de re et et se in
tali ac tanto ope assiduos exhibere donec oia compleantur.
Vagabundi vero si qui fuerint vel negligentes condigne
arguendi veniunt et in caplo acut' proclamandi. Item
si in p'ona aliqua cetero concordauerint eor' consensu
sigillatim quevere non oportet s'm aut a dno cystertij
si p'ns fuit vel aliquo p'mozilli auditorio p'identium
In eius absentia Requenda sunt honesta vota singuloru
illa vero sententia stabit in qua maior pars et sanior
cu dno cystertij conuenit. In causa vero caritatis hoc modo
scribit. Si pro diuisione s'm in discordia cu deuenit
illud irrefragabiliter teneatur qd abbas cystertij et hi qui
sanioris consilij et magis idonei apparuerint iudicabunt.
Hoc t'n obseruato ut nemo eor' ad quos causa respexerit

diffinitionem debeat interesse non dominus abbas cisterciensis non
quatuor sicut nec quicunque abbatibus alij illorum autem quos ca
specialiter tangit non est consensus aliquatenus inquirendum
nam in causa propria iudex quilibet non imerito ceptus
suspectus

Capitulum 16^m De eoq; abbas Cisterciensis non potest
resistere diffinitione statutis sicut formam
ordinis vite factis licet sibi displiceant

Sane inuito domino Johanne quondam abbe ciste et
propose veniente Anno dñi m cccc xxxviii In
hunc modum facta est diffinitio Quia sicut statuta ordinis
nullus conuersus a tempore quo petitione fecit in capite
monachorum monarchus fieri debeat ante capiti generalis
preceptum ut si Lambertus quondam conuersus karolilori
deposito habitu monarchi infra quindecim dies a cistercio
eiciatur vel emittatur Si vero digne postea penituerit
iterato recipiatur in conuersum Et quibus patet qd dñs
abbas cisterciensis statutis capiti generalis subiectus esse debeat
ut abbas ceteri imo quito noscitur esse maior tanto in
tenendis ordinis obseruantijs et custodiendis ordinis
statutis tam in domo sua qm alibi debet esse frequentior
Similit et sexedicti pmi quatuor qui esse debent ut quatuor
capita fluminis in que primo se diuisit fons pmi in
paradisus videlicet ipa domus cisterciensis sicut scriptum est Et
enim sicut decretalem de consuetudinibus qd quisq; iuris in
aliud statuit ipse debet uti eo ut sicut ciste et quatuor
pmi precepti sunt in statuendo ita et tenentur esse in
obseruando et ab alijs obseruari faciend

Capitulum 17^m De abbatibus Notariis diffinitio
quales esse debent Et qualiter se habe

De abbatibus quoque diffinitione Notariis scia diligenti
atq; fidelitas maxime requiruntur ad quos per
tinet cum diffinitores se consenserint ab ore
domi ciste vel alicuius pmoze illi auditorio presidentium
sua memoriter ore colligere et per verba exquisita

scripto commendare quantum prout uenerunt ueritate statim in audi-
entia diffinitore ut confestim corrigatur si quid ibi fuerit correcti-
one Inprimis

Capitulum 18^m De domino Cistercij q^d de diffinitionibus
per abbes Notarios sibi ueritatis sine consensu et
consensu diffinitore nichil mutare potest debet

Tem domino abbi cistercij qui p^rns esse non potest eo q^d caplo
p^rsidet ceteris exclusis tam abbes q^m monachis p^rterquam diffi-
nitores solis diffinitore notulas factas secreto et seorsum
debent ueritate que fortassis si non consensit per se nichil mu-
tare potit sine consensu et consensu diffinitore Unde optime
debet cu ipis conuenire et in forma p^rscripta carte caritatis
in suam uilem debent concordare Dicti uero abbes n^{ost}ri
si forte ad dictum aliquid diminutum ue atq^{ue} mutatum per-
spexerint tenetur hoc q^ueritauerunt diffinitore in-
nuare Si contra fecerint de infidelitate non inuicem g^rauissime
arguendi atq^{ue} condigne sunt puniendi tamq^{ue} minus fideles
caplo generalis

Capitulum 19^m De eo q^d p^residens in caplo cuncta
debet agere de alior^{um} abbes consensu tacito uel
expresso Et q^d quib^{us} abbas p^rns in caplo gnali
in dnoem p^ricipat et habet uicem suam

Tem Cum generali caplo non unus hominis nec quinq^{ue} pri-
morie abbatu sed totius uniuersitatis abbas sit ipa iuridictio
debet qui p^residet de consilio alior^{um} abbatu et consensu acta
facere tacito uel expresso Nam consensus tacitus sufficit in
minorib^{us} Expressus uero in maiorib^{us} est requirendus ut
dicatur placet hoc aut non placet Si uero caplo sit itaq^{ue}
ita q^d non recesserint diffinitores sup^{er} stat et firmu q^d
ab omnibus fuit approbatu Si uideret maiorib^{us} abbatib^{us}
abbes n^{im}e contradicant Porro unusquisq^{ue} abbas p^rns in
caplo iuridictione participat ipa namq^{ue} omnib^{us} cois e Unde
in his qui ibid^{em} suu habent consensum et contradictionem
maioem th^{em} uim et locu obtinent in consentiendo uel contra-
dicendo maiorib^{us} et meritis et sapia p^rediti uel uone caritate
suare quib^{us} p^resunt magis reputantur autentici tales

149
enim intelliguntur per illud verbum caritate caritatis qui sum
ores consilij habentur et plus idonei sunt

Capitulum Vicesimum De eo quod capitulum iurisdictionis ad vni
uersitatem abbatum pertinet et non solum ad presidentem

Quod autem capituli iurisdictionis ad vniuersitatem ipsam per
tinet abbatum et non ad aliud in carta caritatis
certius exprimitur. Vbi dicitur: Si forte aliqua controversia inter
aliquos abbes emerferit spiritualium occasione supple vel te
poralium vel de aliquo illorum tam grauis culpa propalata fuit
ut suspensionem seu etiam depositionem mereatur quidquid inde
a capitulo fuit diffinitum non a presidente solummodo et quatuor
primis sine retractione aliqua obseruetur. Si vero pro diu
sitate sinare in discordia causa deuenierit illud inrefragabiliter
teneatur quod abbas cisterciensis et hi qui sanioris consilij apparu
erunt iudicabunt. Hec autem idoneitas ad quatuor primos ab
bates et alios diffinitores qui ad hoc electi sunt et solem
inter notari referri precepit intelligi.

Capitulum 25^m De his que debent reservari diffi
nitores determinanda

Tem post diffinitore verissimum a capitulo in quibus debet de
terminari graue vel arduum nisi prius eisdem vite ad capitulum
conuocatis maxime cum ipse interfuit de voluntate capituli
de talibus iudicare et quod iustum et honestum fuerit modo debito
diffinire. Notari siquidem debent huius per abbatem sedens ad
pedes presidentis de consensu tamen capituli ut dictum est tacito
vel expresso secundum formam consuetam et sic ad diffinitores
transmitti. Graue vero dicitur quod continet corpus afflictionem
per leuina scilicet et alia filia vel honoris diminutionem ut pote
leue culpam ponere extra stallum interdicitum suspensionem
vel ab officio amotionem. Si etiam graue vel arduum ratione
rei de qua agit seu idone damni seu formidati periculi aliisque
multis modis. Sed hec ad prius expressisse sufficiant.

Capitulum 22^m De causis et iuris reatibus que
non sunt committenda nec confuse tractanda
cum culpis personarum

Tem cum in caplo de causis iuribus et negociis ecclesiarum et culpis
personarum apud diffinitores agatur non debent iste confuse
tractari nec vtiliter vel maliciose vel indiscrete adiuuam
comiseri. Culpe enim scorsum iura cause et negocia sunt
tractanda vel tractanda scorsum. Ipse enim culpe per hon-
tamea cognitionem et cautatua proclamatione sunt
educende. Ibi tenetur unusquisque pro seipso respondere. Et
quia certus nouit quolibet alio factum suum. Cause vero ecclesiarum
iura et negocia in forma iuris seu strepitu iudiciali vel
cauillatione subterfugio vel racione sunt intermittenda.
In quo casu vel consilio vel agendis alijs abbas filios seu
generationis sue et de alijs quos ipsa res tangit vel quos
inducend' inducturos videt licet de iure vniuersi honeste co-
uocare ne minus consulte ecclesie iura perdantur et ordinis
bono status derogetur damnose. Talis autem conuocatio et
mutua collatio racione non videtur a quocumque conspiratio. Sicut
ad terrore simplicium et iuris ignarorum abbas cisterciensis gallicani
tpe quinqz fuit submurmuratum a quibusdam minus astutis et
suspiciosus. Nam iuxta vbius ordinis. Nullus est conspiratio nisi
contra ordinis disciplinam et maiore instituta fiat confederatio.
Oportet igitur abbas vniuersos cautos esse atqz sollicitos ne
aliquatenus culpe personarum in causis et domorum iuribus con-
fuse et punitim tractentur qz inde graue periculum ordinis
et ecclesiarum crebrius eueniet qd minus iniuste merito repu-
tari debet. Videlicet qz culpa personarum in damnum redundaret
ecclesie et pene contra iura vltra personas excederentur expe-
derentur. Quare dicit congruit a quolibet proclamato de se
se vel iure sue ecclesie non forma iuris per iudicium curiam
scriptu determinanda persone racione cum hic no agat
de persone iure culpa s; de causa vel iure ecclesie mee. Per
hinc siquid corruptum et confusum iuris ecclesie et delicta
personarum tractatum perdidit. Radulphus abbas sanguinacensis
abbatis cisterciensis gallicani tpe minus iuste domus sue pri-
oratu a dicit domus conuersione obtentum in diuinitate pos-
sessum.

20.

Capitulum 23^m De diversis modis respondendi
In quotidiano capitulo monachorum & in generali
capitulo abbatum

Tem sciendum quod in generali capitulo abbati alia ratio in format
partu alia in quotidiano capitulo monachorum. **H**ic autem cum
requiritur sola cum obedientia et humilitate culpare emen-
datio. **U**nde dicitur sufficit cum breui compendio non recor-
dor vel ego me emendabo. In capitulo vero generali requiritur
iusticia et veritas bonus status ordinis et eius utilitas. **U**nde
ibidem in spiritu libertatis zelo debite veritatis quod cum
obscure a pari honestatis temperamento licet responderi
et protensa narratione ac utriusque iuris rationibus divini
vix et humani simplici et de plano ut quisque poterit ad ver-
de qua agit declaratione. **P**roferuntur enim in capitulo quotidiano
tota sit iudicatio presidentis. In capitulo vero generali locus
existat universitatis licet secundum magis et minus. **Q**uidam enim
abbates ibidem gaudent privilegio hinc tam de iure ordinis
scripto quam obrita consuetudine sicut ex precedentibus liquere
potest aptius. **G**ra habetur aptius in carta caritatis ubi
scribitur in capitulo generali de salute animarum suarum abbas teneat
de observatione sancte vite vel ordinis si quid est emendandum
vel agendum ordinent bono pacis et caritatis inter se refo-
ment.

Capitulum 24^m De triplici statu quatuor primorum
abbatum et eorum officio

Tem Notandum quod quatuor primi abbates tres habent status. **S**unt
enim filii domini abbatis cisterciensis ab eo tamen privilegio visitandi.
Sunt etiam coadiutores sui a primaria parte caritatis
institutione sibi dati ad boni status ordinis observationem
propter quod in capitulo generali sicut dominus cisterciensis quatuor tunc
ponit diffinitores sic eorum unusquisque quatuor prout prescriptum
est. **I**tem eorum omnes assistunt in capitulo donec diffinitores
fuerint nominati post nominationem vero unus post alium vicissim
assistere debet ei. **I**tem a prefato antiquo tempore dicti quatuor
sunt diffinitores quasi ordinarios iure et cum diffinitoribus.

sedare debent preterea in caplo cum dno Cisterciensi assident
Item si emergat casus tam arduus et tam arduus de ipis
ordinis iuribus causis et negotiis qd expectare nequeat
comode caplm generale debent quatuor pmi oportune vo
cari et conuenire ad dicto dno Cisterciensi. Deliberato vero
consilio tenentur ordinare qd ordi utilitati ac bono statui
decreuerint ~~conuenire~~ congruere et eoz stabit pmissio doni
In caplo ge^{li} dictu negotiu pponatur et qd magis expe
diens videtur per ipm fortassis alio melius ordinetur
Item Visitatores existant Cisterciensi s^m tenorem carite cari
tatis omnino per verba ead quibz pabbas visitandi filiam
sua ibid vercipit in iuditione. Excepto qm in personis pprijs
visitare tenentur Cistercium nisi infirmis. De domo vero
Cisterciensi non scribit qd pmas filias in ppria persona visitat
teneatur. Dicti vero pmi non pfunctoz ut volebant quida
tpe dicti gallogeni abbatis non solum noiales s^{ed} veri et rales
sunt et ee debent domus Cisterciensi Visitatores. Cu nec a
papa nec ab alio visitata fuit a tpe confectionis sepeditate
carite caritatis. Nulla sane ecclia dz visitari a seipso nisi so
la Romana que vnica et caput omni et sup omnes obtinet
ordinaia iurisdictionem nec superiorem est nisi eccliam
triumphantem. Non ergo miru nec reprehensione aliqua
dignu vbi ordines necessitas communis utilitas seu iusticie
requirit veritas qd dicti quatuor pmi abbates feruencius
sue constantius alijs loquantur. Interdu in spu libertatis
pensato suoz officioz debito bono statui ordinis iusticie
vigore atqz salute animarum imputare aut arrogancie
vel temeritatis presumptioni sermones qmori reprehen
dere seu redarguere iniquu esset nimis et penitus dissonu
vacuuz presertim cu in ca^{lo} post donu Ciste pcpui hant
iuris participiu vnde non inuito sicut requirit eorum
status post donu Cisterciensi eis deferendus est honor con
gruus et ordinatus.

Caplm 27^m De officio primore abbati
In electione Cisterciensi

Tem in carta caritatis de dictore pmoꝝ abbeꝝ statu scriptu
 est dmoꝝ in hunc modu Domus cisterci quia nꝛ est
 omꝛ nꝛm dꝛ abbeꝝ pꝛopꝛo caruerit 2° pꝛm abbeꝝ de fir
 mitate de pontignaco de clareualle et de Wlornunde
 pꝛouideant Et super eos sit etiã curia domus illius donec
 ibi abbas electus fuerit et constitutus Ad electioneꝝ autem
 Cisterciē abbatis pꝛescripta et pꝛiota die ad minus per quod
 decem dies conuocentur ex abbatibꝝ quoruꝝ domus de cisterci
 epꝛerunt Et ex alijs quos pꝛedicti abbatꝝ et monachi
 cisterci idoneos nouerunt Et congregati in noꝛe dꝛi abbeꝝ
 et monachi cisterciē abbatꝝ eligant Quatuor uero pꝛm
 canonicꝝ sue iꝛanteꝝ factã electioneꝝ per vniꝛseriatim re
 titent pꝛolemit in capitulo et per vbi eadem approbent
 et confirment Unde in promotione ven^{lis} vniꝛ bonifacij
 nꝛi abbatꝝ cisterciē abbatꝝ iohannes potignaci qui qui
 riaro ante pꝛfuit post electioneꝝ seriatim in caplo factã elicioꝝ
 per vniꝛ eozꝝ in hunc modu conclusit Dite electioneꝝ debite
 facte de bona et idonea pꝛsona consentimus approbamus
 et confirmamus et damus talem in abbenꝝ Remde pꝛolem
 ne ferit pꝛsona noꝛationem qui pꝛessionalit ad eccliam
 deductus extitit et statim installatus Ceteraqꝛ tam in p
 fessionuꝝ receptione qꝛ sigilli traditione que ad abbeꝝ pꝛfmet
 creationeꝝ rite fuerunt completa

**Capitulum 26^m De qualitate iurisdictionis
 pmoꝝ abbeꝝ Et si diffinitores discorda
 uerint quid agendum sit vel exoptat**

Sciendum est qꝛ pꝛdictoreꝝ qꝛtuor pꝛmoꝝ vna est et vni
 forme atqꝛ commune iurdictio non gradata nec
 vnius eozꝝ sꝛua sine alijs pꝛpondeꝝat nisi fortass
 magis idoneus et famoris consiliꝝ apparuerit sicut de
 abbatibꝝ dictum est in carta caritatis quantum ad iur
 dictionem quaꝝ habent in ca lo ge^h Magis autē idoneus
 dꝛ qui maioribꝝ meritorꝝ titulis insignitur Famoris uero
 consiliꝝ qui sapientiaꝝ et sciaꝝ dei ac discretioneꝝ industria
 clarus illustratur Dane dicti pꝛm atqꝛ diffinitores

si in aliquibus gravibus arduis seu periculosis ordinis causis
vel negotiis diversimode censeant et inde concordare
non possint eo quod huius debeat cuncta provide diligentibus
disponere. Requisito prius quid singuli sentiant facienda
est collatio numerum ad numerum ut sciat qui sit in una sententia
numerus maior. Item menti ad mentem ut penset quorum
auctoritas sit dignior. Item zeli ad zelum ut cognoscatur
quorum sit intentio rectior affectus purior actus iustior
motusque animi probabilior. Sicque clarius et certius liqueat
quibus sit cogitandum et quodam dicto dubio determinare conveniat.
Sicque docetur in decretalibus de electione et electorum potestate
capitulis pluribus.

**Capitulum 2^m De Diffinitionibus quod Diffinitores
quatuor debent attendere**

Tem in omni ordinatione sua statuto sententia vel diffinitione debent
honorari diffinitores mentis aciem ad quatuor sequentia per
pensum consideranda dirigere et secundum ipsam animi sui motum curam
hacta consideratione formare videlicet necessariam commodum iustum
et honestum ita ut nihil statuunt ordinent determinent vel
diffiniant nisi ad quod compellet veritas vel movet salutarem
honestas aut iustitiam dirigat equitatem per inducat evidens
utilitas non propria sed communis iuxta doctrinam apostoli ad
Philippenses. Non que sunt considerantes singuli sed que aliorum.
Caritas enim aut beatus bernardus est non propria sed communis boni
voluntas. Necessarium autem dicitur in parte quod alii se habere
non valet vel quod fieri secus non debet. honestum autem
secundum augustinum propter se appetitur vel secundum philosophum quod sua vi
nos trahit et sua dignitate nos allicit. Salutaria vero
sunt que in se quandam spiritualis decoris decorem vel gratie
veritatis insignem prefigurant. Utile vero philosophus dicitur
quod ad hoc tendit ut nos perducatur a malo ad bonum
vel in bono dirigat ad profectum vel de profectu promoveat
ad profectum. Utilitas enim est intentio per se ducens
a malo in bonum videlicet a malo culpe vel peccati ad bonum super
plene glorie. Ad prefatos igitur quatuor fines dirigere debent
ordinis universa statum contingencia. Quicquid autem

adulore respectum ordinatum non fuerit siue dispositu ad
tamq̄ p̄uau et distortu noquid et p̄uocatum consideratione
prouida reuocandum est et reformandum per ipos diffini
tores vel caplin ḡniale non cuiuslibet temeraria p̄scriptioe

**Caplin 28^m De diffinitoribz q̄ ealye
et eare persons iura sua debent illisa
seruare nisi enormiter delinquant**

Om̄ igitur p̄uoude ac iuste teneantur diffinitores
que ad officiu suu pertinet vniuersa dispone in
iura in lesionem in p̄iudiciu ealye ordinis neq̄
debent temere attemptare s̄ eare iura ipos ealye et eare
persons integra p̄uocis et illibata seruare nisi fortass
tam graues et enormes essent eare expressus q̄ aliquibus
iura suis mererentur p̄uocari pro culpa exigencia hui⁹
p̄uilegiu meretur amitti qui concessa sibi abutitur potestate
magime si enormiter sicut de mellifonte et alijs quibusd̄
domibz in hibernia noscitur actum esse tunc pro exordina
tionu dissolutione in honore et diffamacione conspiraco
inducta malicia homicidioz et mutilacionu horrida sciu
cia alijsq̄ delictis multis p̄terpue vero pro incorrigibili
tate sua capli ḡnialis aucte filiaru suaru non inuicito subiecti
one ac iurisdictione p̄uocata sunt p̄p̄z abbas disciplinat̄
et deuotis hinc perpetuo in filias assignate Sic et de alijs
qui plures culpas et fere confirmatas p̄petrauerunt Dem et
factum est in demacina p̄ma abbacia sicilie p̄uocis pro
singulare personarū delictis p̄uelatoz et subiectoz nisi oed
in com̄e p̄uocatores exstant non est infligenda tante se
cunitatis pena Nam sicut est in hinc culpa persone non
s̄ in damnu ealye redundare

**Caplin 29^m De diffinitoribz q̄ ea debent
diffinire que p̄t̄ in caplo publice propo
nitur et uite notantur**

Tem̄ cu q̄ arbitraria et copromissoria diffinitoriu iura
dicto eo q̄ caplin cu publice notatur in ipos cōsensit
non contradicendo nec aduersus ipos expropiendo non
debet se extendere diffinitio nisi ad ea que prius in

locus capli audientia pposita fuerint et iuste notata sicut
ad ipse forma debita et consueta optat delata ne forte
minus iuste iurisdictionis sibi tradite auctem excedant et
contra fidem qua caplo tenentur delinquant

**Capitulum 2° Tractatus De modis quod acquiritur
abbacie filiatio**

Quod sciendum quod triplex ius filiationis acquiritur abbacie
nove creatione sicut in carta caritatis ubi dicitur **C**um
aliqua abbaciae matri adeo creverit ut alia edificata
possit. Item fundatorum primaria assignatione. Item capli
generalis collatione in casu videlicet quod certis ex causis ar
dens et urgentibus prima iura sua ad aliam transferat filiatio
alicuius abbacie ipsius capli aucte. Et pensatis negotii cir
stantiis ac diffinitore diligentissima deliberatione

**Capitulum 3° De diffinitoribus quod discretio
consideratione que debent inter concessa et
confirmata et ea que cavet excessu et confirmato**

Ut consultus et iustus provideant et disponant
ipsi diffinitores distinguendum meminerint inter
approbata a sede apostolica et confirmata vel non. Si
muta a caplo generali concessa et roborata vel non necno
et iure scripto obtenta vel antiqua consuetudine actibus utentur
approbata vel non. Nam in decretalibus libro 2° de punitis sed
aplice ca^o veritatur. Volumus de episcopo per alios iudicari. Item
de confirmatione utili vel non utili ca^o 2° Alexandri Engonem
episcopus de confirmationibus Romanus pontificis volumus tenere
quod contra illos nisi nomine sedis aplice procedat mandatum
aut certum sit quod sint per falsam suggestionem eliate non est
aliquatenus iudicandum. Item ad hoc idem facit quod scribitur
de officio et potestate iudicis delegati ca^o cum tam archiepiscopus
montis regalis de decimis quibus se asserit spoliatum. Proque
cum tam sibi quam ecclesie sue easdem assererat confirmatas
sive per layralem potentiam sive per eosdem iudices factum
fuit. Cum fructibus inde perceptis restitui faciat. Et quod
sede apostolica non vult nec patitur confirmationibus suis

aliquatenus huic deoq[ue] concessa vero a caplo gnali
 vel iure confirmata seu approbata ead[em] vel condicentib[us]
 nisi fortassis ipse in reuocationem ipsam consenserunt
 vel iure tali gaudere demeruerunt sicut scriptu[m] Si enim
 donationes consensus et confirmationes pro voluntate do
 nato[rum] vel concedentiu[m] seu confirmantiu[m] reuocari possent
 iure ordi[n]e postposito ead[em] dei imperabili ledentur
 perturbentur gravarentur et destruentur iura mundi
 confundentur et cultus catholice fidei irreparabili iure
 proculdubio q[ui]d absit pandentur qua[m] tam principes q[ui]
 prelati plurimi modernis temporibus querentes que suasunt
 non que ibid[em] xpi ad q[ui]s si possent far noua libenti a[n]i
 frenata laxarent Sed quia seculi consenserunt seu concesserunt
 in alio[rum] iudicio q[ui]d prius annuerunt reuocare no[n] p[oss]unt
 Sola autem p[ar]te hoc posse concedi non de solo iure humano
 h[ab]e[re] plenitudine p[ro]tatis qua legi humane non subicit h[ab]et sup[er]
 leges constituitur a solo deo seu celesti iurisdictione sua ven
 piens auctorem suae iurisdictionem fidei h[ab]et ac p[ro]uidenda dis
 pensatione seu ordinatione iuxta v[er]bu[m] b[ea]ti bernardi De p[ro]p[ri]o
 equissimo iudicio v[er]um redditurus est

**Capitulum 32^m De eo q[ui] quedam concedunt a p[ri]ncipio
 q[ui]da[m] vero reuocant p[ro]fati habitum ex p[ar]te facta**

Tem notandum est q[ui] quedam interdum concedunt a p[ri]ncipio
 et confirmant Queda[m] autem et si eis ab inicio dissensit
 fatigabitione t[ame]n ex post facta confirmant ut in decreta
 lib[er] de v[er]bis et transuentib[us] ad religionem ca[us]a cu[m] iurid
 vbi d[icitur] fatigabitione sequenti et si eam q[ui]q[ue] contradixisset
 constiterit q[ui]d ante gestum fuerat reuocatum Quia p[ro]pter
 p[ar]tis noscuntur esse reuocatis consequent[er] accedens fati
 gabitio et a p[ri]ncipio facta concessio vel p[ri]mitus attri
 buta consensio Unde de officio legati ca[us]a licet t[ame]n
 canonici ab inicio dissensissent tandem t[ame]n vniuersim[us] consen
 serunt Sicq[ue] iure habuit sequens consensus eor[um] ac si p[ri]m
 itus conuissent in vnum

**Capitulum 22^m De iudiciis abbatum a quibus et
qualiter visitari debent**

Quoniam visitationis occasione querele & plurimum ad dif-
finitorem audientia plenius deueniant meminisse tenet
tur quod a preabbate visitatione non habeant. Tunc vero si
visitator placuerit vel abbatem id visum fuerit expedire
omnes iudiciorum rectores vel magistrum ad visitationem ca-
pituli die certo ad hoc prefixo debent conuenire nisi for-
tassis locoze distantia et equitatis aut veri altius id
nabilis causa legitima ipse absentia valeat excusare
Membris namque cuiuslibet domus per solam abbatem
proprium vel aliud de suis ad hoc ydoneum eius vice destina-
tum visitari debent ut patet in concilio et alijs quibus-
libet abbatum locis. Tunc abbas patet in membris ipsi
nullam hanc nec habere debet ~~invisitationem~~ de iure
scripto vel consuetudine personalem vel commissam alijs
tribuendo visitationem iustis valde et manifestis de causis
si quid esset ordini minus grave et supra vires omnes
importabile si duos aut tres aut plures supra se domos
quolibet vel abbas eis presidens hanc visitationes una
videlicet in capite communitatis et aliam vel alias in me-
bris sigillatim. Quod quid omnino iure et ordinis et consue-
tudinibus abscondit esse dinoscitur et inconueniens. Quare
a memorato superius iure nulla domus filia priuata potest
vel de nisi hoc iuste exegerit suorum expressum obstinata
malignitas et notoria ac scandalosa plena enormitas
delictorum. Nullus enim diffinitor vel abbas alius in causis
et iudicijs ordinis sequi de cordis proprio voluntatem
nec suo sensu sed sacre scripture vel canonum seu statu-
torum ordinis auctoritate dicatur sicut satis docent iura cano-
nica et expresse scriptura diuina. De visitationibus hanc per
fata inferre sufficiant. Nam cetera satis patent per statuta
in distinctionibus nouellis capituli distinctionibus contenta

**Capitulum 34^m De dispensatione commun et
his que fieri solent ultimo die capituli**

Notandum quod ultimo die capituli in auditorio diffini-
toze mane debent convenire unacum dno abbe
Cisterciensis diffinitores universi ubi diffinitores
factas audire debent cum intentis sollicitudine et si quid
in eis corrigendum fuerit exquisita consideratione tenent
emendare quibus consummatis et in capitulo amictis ab-
batibus signo pulsato convocatis per abbates Notarios
in comun audientia recitari debent solemniter uniuerse
illius anni diffinitiones omnibus dicto modo completis
sequi de iure capituli singulare beneficium consuete diffensi-
tionis personis ordinis vniuersis abbatibus et monachis
tam presentibus quam absentibus grasse impendendum **D**ispensatio
autem cum dictis personis larga quoad benignitatis ma-
de irregularitatibus omnibus non in futurum contrahendis
si iam ante dispensationem contractis **D**e illis
tunc enim in quibus non est intentio ad sedem apostolicam veni-
rendi sicut in preliis dno papa plenius expressum est
quodquid vbiunq est largissime intelligendum Nam in de re
talibus ca^o cum dilecti in contractibus plena in testamentis
plenior in beneficiis vero plenissima interpretatio
adhibenda est **H**oc autem precipue privilegium certis
et variis vombus sume large siue largissime est interpre-
tandum Nam merere est spirituale nulli generans iudicium
pro sola quiete monastica aiazq salute indultu ut ducti
ac disciplinati tranquillitate gaudeant consue et Inqui-
etis vinculum volentibus effuge discipline ac p mundum
dissolute vagantibus seu vagari cupientibus auferat matiam
discurrendi namq semet et thannar soror absolom liquido
ostendunt quanto studio quantaq sollicitudine restringi
debeat preter necessarios mochos euagationes **S**icut
vero b^o b^o bernardus **N**onit prudens et fidelis dispensator
ubi facit dispensationem ubi bona possit hie compensationem
idem alibi **U**bi viget necessitas dispensatio e laudabilis

Nulla autem monarchia in christo maior potest esse utilitas quam
in ipso qui est animarum quies et salus ammarum

**Capitulum 33^m De prefata dispensatione
per quos fieri debet et statuto dno ipse
qualiter ipsum servare conveniat**

Dispensationem autem facit et facit potest solum capitulum
generale dum sedet abbatibus autem vel personis aliis
sibi potestatem illam committere non licet. Sicut habet
de officio et potestate iudicis delegati capitulo primo apostolica sedes ubi
dicitur Committere non potest delegatus a nobis vires
suas. Si inquisitione fieri vel certis de prelatibus aut aliis
mysteris provideri mandemus. Cum in his industria et fi-
dem persone cui talia committimus eligere videmus. Ceterum
salva legatorum sedis apostolice auctoritate nulli cui commissum est
vel fuerit predicare curam excoicari vel absolvi aliis
dispensare cum irregularibus et in iudicare penales licet
hoc alicui demandare quia non iudicatio sed certum mysterium
committitur. In hac parte et prefatis igitur colligitur evidenter
quod abbatibus cum ad sua redierint dispensandi cum irregu-
laribus nulla est attributa potestas sed solum ad ipsos pertinet
quos iam prius per capitulum dispensatum est denunciare et
penam congrua in iudicare prout auctoritate salutis et ordinis
discipline viderunt amplius expedire. Etiam sollicite ad
siderandum oportet quod plura sunt dispensabilia dum sunt
occulta que si publicentur idonei scandali seu exempli
periculosi dispensationis gratiam non admittunt. Curare
silent et secreto illos oportet agere qui huiusmodi in-
digent dispensatione

**Capitulum 34^m De domno Iohanne abbate
cisterciensis qui opinionem suam spualere voluit
et quid et qualiter obviatum est ei iuste**

Adme olim bone memorie abbas cisterciensis Iohannes
dictam gratiam fieri ultimo die capitulo congregato iustis
et voluit in iudicare et auctoritate. Ad eos tamen qui locis
lingua iudicio casum suum ob que secum dispensari querebant
ad capitulum transfuserunt pensantes autem abbas auctoritate

25

penula conscientiarum Inquietudines aliaque mala multiplicia
si prefata Iohannis abbatis sciret sine ipso ultimo die capitulo
venit murare grauer et reclamando unanimiter ceperunt
obviare. **P**lurimi vero abbates remoti rano veniunt ad ca-
pitulum quod plures vero prope sepe remouent a capitulo.
vauis negotijs prepediti. Item monachi fortassis innumeri
iuris huiusmodi vel tunc temporis in memores facti suos cap-
non remittant et ita nec sibi prouiderent. **H**oc etiam
capitulum si hoc fieri posset et fieret quod tunc de tot diuersis et
remotis mundi partibus quot ordo diffunditur impossi-
bili toto quo sedet hęc ad solos casus prefatos non sufficit
determinandos. **C**eterum cum quatuor summi abbates de sedis
apostolice benignitate cum irregularibus ordinis dispensandi
per totum annum potestate gauderent enormiter esset ordinis
pudicitia valdeque damnose et iniuriose actum cum ipse in dicta
potestatis euocatione si talis ac tante gratie a dictis summis abbatibus
a capitulo facta translatio tam diuina aueretur. **R**esurrectione qua
propter in opinione sua inflexibilitate persistente prefato Iohanne
abbate **S**urgens qui tunc fuerat abbas saugmaren in hunc
modum exposuit. **N**atres vniuersi audite si placet et intelligi-
te quod dispensationis vire privilegii domno abbati cyste non est
attributum sed ipsi capitulo generaliter quod estis vos qui hic in vno con-
uenistis pro reformatione et conseruatione boni status
vraque ac vobis commissary prouidenda et ordinanda salute
anime. **S**i igitur expedire censuerit vira sinceritas nec abbas
cyste nec alia quolibet persona ordinis auferre poterit quod sicut
gracia dispensationis cunctis assertantibus et qui contra postu-
lantibus dictum beneficium prefatis de causis ordinis summe ne-
cessarii sibi velle fieri in forma consueta et de omni consensu
subiungit prefatus saugmaren. **I**n nomine domini. **A**ucte indulti
privilegii et potestatis capitulo generaliter dispensatur cum omnibus
contatis et vere penitentibus absentibus et presentibus tam
abbatibus quam monachis sicut fieri consuevit in casibus vniuersis
in quibus merito recurrendum non est ad gratiam apostolice dispen-
sationis quod autem religionis feruore maxime tam distite
in huiusmodi casu vltraque fiat secularibus nre religionem

De larga benignitatis sue clementia dñs papa suū bñficiū
velit extendi plane p̄ in decretalibz de filiis p̄btorū ordian
dis vel non ca' p̄mo vbi d̄r filiū p̄btorū et ceterū ex fornicā
tione nati ad sacros ordines non promoueantur nisi aut
monachi fiant aut in congregatione canonica ita vter
vuiant Ad dictū autē articulū faciunt alia q̄ plura in dū
sis uuis canonici locis contenta

Capitulum 3^m De p̄re abbate q̄ non licet sibi
officiales in filia domo creare nec in electioibz
ponere electores

Tem sciendum q̄ pater abbas in visitatione domus filie sue
seruata forma ordinis amouere potest officarios quos iuste
de causis condigne amouendos inuenit Ita tñ q̄ p̄prio loci
abbati causas p̄fatas prius manifestet sicut in v̄sibus est
descriptum Verum nouos eius successores creandi sine substi
tuendi nullam potestatem habet Ipsa p̄res p̄fati loci abbatem
s̄m forma v̄le p̄re v̄sere d̄mōstratur Consulete quid sibi
licet in hac parte s̄ impare nequaq̄ nec lege necessitate
imponē Similiter in electionibz Tamen scriptū sine sacra
la electore noia continens anōz ad electionē procedatur
p̄r abbatē s̄m formā ordinis vite p̄ntatur Deliberato con
silio de sibi noiatē ad officium eligendi aliquos repellere
p̄t quos certis de causis et rationabilibz iuste nouit re
pellendos alios tamen loco eoz subrogare non licet Ad pu
orem namq̄ domus ip̄m̄q̄ discretum consiliū huiusmodi
pertinet subrogatio Quare priore ip̄o coram se vocato
ei debet inuicere pater abbas postensis in causis facte anno
tionis ne dolose vel maliciose agere videatur q̄ repulsoz
loco v̄tiles et idoneos electores conuenienter substituat

Repliat

**Quatuor propositiones p̄ambule sequētibz
alijs quatuor propositionibz premitte**

Prima propositio p̄ambula

Ursurpationes et abusus dominorum
abbatū cistercijs contra cōmune ordinis statu liber
tates et iura minus valde forent tollerabiles q̄
inferior ordinis abbatū paribz alijs expressus confirmes
patet p̄mo q̄ p̄t eoz p̄mitatē et p̄sidentia in ordine facili
h̄retur multoz opinio q̄ ea que vsurpant de facto ip̄is
presidentie titulo de iure competere. Et sic vsq̄ ad longē
possessoms consuetudinis vel p̄scriptionis allegacionem
detererent q̄ de inferioribz non contingeret eque facilit̄
ign̄ 2°. **I**tem alij h̄c fauoris d̄ni cistercijs ut p̄ote p̄m̄ a
lij indignationis sue metu verisimilius dissimularent et
dissimulando intererit eoz qui humare et non potens et
suis vrbibz complere q̄ in inferioribz locū nō habz ign̄ 2°
Item p̄ter dictam eius p̄mitatem potentia et p̄sidentia
difficilius et cū maiori ordinis vexatione turbatione et sca
dalo reducantur et reformarent illa que contra iura or
dinis attemptant. **I**tem quanto maior est alijs abbas
cistercijs tanto potentior est implere propositū suū q̄endi
bonū suū p̄m̄ non esse et applicandi cautelas eoz qui
querunt que sua sunt s̄c̄ de p̄sione personarū omnino no
tabiliū sapientū abiectionem diuisionem concordia locū
pletum extenuationē et cetera que p̄h̄us induit p̄ p̄ol
de trānis. Et si ad istaz aliqua respexerit abbas cistercijs q̄
vādius promovendū plus suos q̄ notabiles sapientes
id est studia deserendū et q̄ h̄c viderentur abbacie pau
peres crudeliter auferendū videat et iudicat deus

Secunda propositio p̄ambula

Licet abbates cistercijs iure suo gnalem non habeant
iurisdictionem in ordine. **C**irca tū enisunt h̄c
sibi quesitis coloribz vendicare generalem h̄c
voto iurisdictionem qua quis posset ea que iurisdictionis

conturbant **C**ontra primum anno 34 facta est diffinitio talis
 omnes suspensionis et interdicti a dno Johanne abbate Cister
 cien in abbatem et conventum favolilori latus capitulum etc
 diffinendo promittat esse nullas cum nullus p[ro] abbas
 iurisdictionem habeat nisi in proprijs filiabus **C**ontra 2m
 promouente querelam abbate grandissilue in diffinitio[n]e
 contra dictu[m] abbatem Iohannem et pro abbate Vallisimagne
 facta fuit anno 45m diffinitio que sequitur **C**uomam
 quibusd[am] dubiu[m] videbatur a quo deponi deberet abbas qui
 nollet ad inu[m] sua[m] ascendere **S**ic diffinendo determinat
 capitulu[m] generale ut non nisi p[ro] prijs abbatibus aucte
 deponatur vel ipius capituli generalis **C**ontra tertium
 int[er] alios specialit[er] p[ro] uenit abbas saungmaceri cora[m] ralo
 et tandem data sibi per ipm capitulu[m] aucte dicti abbis Ioh[ann]is
 non obstante p[ro]pria absoluendi potestate finctus est **P**ropter
 q[uo]d aucte cap[itu]li generalis per archiep[iscopu]m nutilen[sem] ordinis
 n[ost]ri monachis et aduocatum sibi abbatem de p[ro]uincia p[ro]mulgato
 est in late sine canone incidisse **I**n qua cu[m] postmodu[m] p[ro]sisteret
 induratus per quatuor p[ro]uincias ordinaria eor[um] aucte **I**ntra teno
 rem carite caritatis ad eius depositione[m] qui turbator ordi[n]is
 et contemptor religionis fuit in monastio de eschalus et
 processum **I**tem p[ro] her abbas alter ciste galterius nomine
 multa p[ro]terua allegant se non esse subiectu[m] ordi[n]i nec
 posse per ordi[n]e ad aliquid obligari Immo p[re]sidentem
 se asserbat in ordi[n]e qualis papa p[re]est ecclesie qua[m] eius
 temeritate p[ro]uincis pontifex aucte per bulla vesp[er]atoria
 et non modicu[m] obmurgatoria secreta compressit **I**tem sili
 usus est extollerentia dno Iohannes de burgeris cum esset ab
 bas cisterij et patuit in processu contra abbatem de moris
 narretur ad longu[m] **P**ropter quem processum cepit et sub
 intravit in ordi[n]e reformatio yta continua **D**e qua dicit
 in sequentibus **I**tem abbas Edwardus de burgeris sepius elo
 quebatur reformationem hanc hoc est ordi[n]e gnalem
 auctem abbatibus cisterij debitam esse **E**t si ord[er] negaret
 eam sibi per aliud modu[m] vteretur eadem **S**ic enim voluit
 statutor[um] signatos et simpliciter exterrere **I**tem dno

ordines sigillate idoneabili sunt calumpniabiles et suspecte p3
 Quia dñi abbes ciste penes se habent et continue referunt si
 gilla ordines quibus talia sigillantur Et si ipis nec sigillum
 contributionu nec etiã conventus cysterij creditur ut ex sta
 tutis notoriu est Videatur q̄ minus conveniat et q̄ magis
 suspectus sit et inconueniens q̄ sigillorū regimē totius or
 dines sint custodes Item nec computationes capli sunt corā
 diffinitoribz nec debite et sufficienter examinantur littere
 que noue ordines cysterien sigillantur cum non legantur nec
 corrigantur In diffinitorio sicut et q̄tum fieri p̄cipi iusta
 tutis distinctione A libelli cao p̄mo Et In benedictina fili

**Sequitur 2^{or} p̄sones principales
 Prima p̄positio principalis**

Prius abusu enorme et ampliatione indebita p̄tatis
 tam ordinare q̄ Reformatore domni cysterien
 totus corpus ordines intolerabili exturbatur
 et a p̄mo statu suo decencia notorie deformatur Pro
 cuius declaratione suppono primo ea que dicta sunt In 2^a
 p̄pone p̄ambula de p̄tate ordinaria domni cysterien 2°
 suppono q̄ reformandi q̄missio cuiusq̄ detur In ordine staty
 ordines vel abbi aut p̄mabbatu ordinare In iudicium de
 rogare non debet Alioquin non reformatio s̄ deformatio cen
 sebitur et q̄d In fauorem Religionis concedi contra religi
 onē p̄udicialit̄ militaret **S**uppono q̄ s̄m̄ statuta in ord
 q̄missiones reformandi emanantes a caplo torbz conditionibz
 moderantur Prima q̄ tales q̄missarij non subdelegent alijs
 vices suas p̄ In clementina cao 2^a q̄ oia que per h̄m̄
 commissiones egerint sequenti referant cao 2^a q̄ In libello
 distinctione 6° cao ultimo 3^a q̄ p̄uissq̄ sentur h̄m̄sinod
 commissiones constet vniuersali caplo de p̄mabbatu negli
 gentia ad filios tali commissione reformandos patet In li
 bello distinctione A cao p̄mo **S**upponitur q̄ p̄tas re
 formandi que nūc nominatur generalis et continua et
 In aucte ordines plenaria Primū inuenta fuisse putat
 occasione abbatis de moris h̄p̄ abbatis Iohannis ciste de
 superijs Nota cura hoc de lris contractus Inter mo

nastia Pignari et Portusregii que reformationis auctem
non hnt et est in sigillo eare figura abbis ciste Reta non se
dens nec locum habuit her concessa ptas nec huc dz nisi
in casibz specialibz et notorijs qui sine grandi preiudicio
caplm expectare non possunt Vbi vero dilatio comode
fieri potest Prefertim in his que tangunt abbates et priores
abbes ge^l ralo debet cognicio reservari ut pz distinctione
A ca^o pmo ut sic cause ordinis veniant ad caplm et ibi
tractentur vbi clarus videbunt et considerabunt oculi mul-
ti qz faceret oculus vnus et non contra feratur capitulum
sine necessitate ad diuersas mundi partes vel nationes per
vnu hac ptate reformatoria generali pdictus dno iohes
de burzaris alij si valde modicu vsus qz sciens ipm non ali-
qz pro casibz necessitatis esse concessam Dno Edwardo ne-
pos et successor eius aliquotulu se magis plus tñ verbis qz
factis dilatans in eam Dno autem priore et factis et vobis
se totum effundit per eam et eius occasione plurima nra
ordinario nra extraordinario nra psumit et attemptat in
preiudiciu ordinis et multoz **P**rimo noue seruitutis in-
gum biennalis scz vel saltem triennalis reformationu in-
troducatur super ordine Cui tñ sufficere pot et debet abbatu
et pidentiu cotidiana correctio annua visitacio et generalis
capli sibi annua celebracio nisi casus emergent speciales
Inqñ hoc et adiuuata reformatio sumptus non paucos
et onera secum affert quibz paupis ordinis facultas tptalis
attentur qzqm fitis et plusqz satis attrita sit in alijs vt
sunt contributiones tam annue qz extraordinarie **S**ec-
laris via capli generalis licenciat studioz visitaciones
annue transitus expoz mensis armatoru sterilitas tpm
decime subsidia regia pestes mortalitatu hospitalitates
et alia multa que numerare longu est **P**o dicitur dno
Ciste in reformatione ista iurisdictionem abbatu et priuim
abbatu abolet et euacuat nulla quippe querela pposita
qd amplius est puidibz interdū pntu comuentu quocunqz
in caplm preceptis vtitur vt in visitatione visitacionu
causas veniat procedit ad parlamentu et alia secreta
scrutina cum solemnitate auctum per iuues pponen

Sic ut in visitatione. Deinde cartis visitator abiectis novis
 eiusdem vel consimilis tenoris condit novo modo inscribit
 se non solum ut ordinis si ut propria aucte fingente contigit
 qd dictum est in 2^a p^{te}ne p^{re}ambula de liberatione eorum que
 in cartis hie suis non visitatoribus si soli sibi reservat quas
 remissiones et libertates dat monachis auctem restringes
 abbatibus ipis abbatibus in utrolibet non auditis ut in bel
 lo in cavacampo et in multis alibi eod sue p^{ro}vetatis
 titulo dat lras dehabitationum vbi libz iudez captim intus
 2° vel 3° lram hanc admurenta p^{ro}mulgat quam cartam
 reformationis appellat Inungit eis obseruatione ad her
 agenda manet in monasterijs tanto tpe qd ad plena visi
 tationem sufficit sub umbra reformationis huius ipse de
 cum abbat plurimū comitua et imadervato monasterioz one
 contra clementina et benedictina ca^{lo} de visitatoribus dicit
 in omni audia publica se solum oia posse hie bona omnia
 monasterioz quovulibet in dispone sua posse cape claves
 instrantū vbiqz cum sibi placuit et se propriissimū ab
 batem omni mōst^{re} ordinis maiorem hie auctem in mō
 sterijs etia ~~si~~ si generationis sue non existant qz tunc
 diatus patevabbas nemine posse vel debere in eij patria
 qd ruzqz mon^{is} visitare **Quando vero post her oia veredend**
est exiguntur pecunie pro cartis visitationū pecunie
pro expulsiombz a caplo pecunie pro nūrio ad aliud mo
nasteriū p^{ro}mittend pecunia pro tota familia Conductus
pro dicto nūrio Conductus pro coquo et caterua condu
centud pro magro Que oia tam verba qz facta p^{ro}ibz
abbatibus sic p^{re}judicant ut cum ad visitandū venerint
ut tarentur asservunt abbates et conventus non debere
se bis eod anno visitare Quatuorqz sint contra rationem
contra statuta nra contra monasterioz utilitatem
h^umanam et spūalem evidenter apparet Pro rata hoc
petitur qz her reformatio non habeat locum vel effm
sicut nec hie debet nisi in casibz necessitatū ut p^{ri}msimū
est supra et sine alioz quovulz onere vel p^{re}judicio
vel qz penitus cesset et annullit h^um intentionem et

q̄ si prorsus non fuerent quatalz Recepta sunt et quatalz
 parua infra semper inferitur ubi ex pmissis ignotis
 q̄ debetur cistercio Unde graues obligationes aggregat
 sup ordine legitima debita non p̄soluntur s̄ ordine
 tota facultas in cistercium velut in quadam voragine
 absorbetur Et quibz p̄ p̄posicio s̄ q̄ excois s̄m̄ con
 trahit q̄ etia iuste agi cum h̄is quibus tenet ord
 Et q̄ ord p̄pter obligationes h̄m̄o damnis euidenter
 exponitur per eos qui de q̄tribucionibz sic ut p̄mittit
 ordmant vel ordmani faciunt vel p̄mittunt cu p̄uid
 deberet caplm̄ s̄z vel diffinitoriū p̄ter q̄ requiritur q̄
 in tractandis contribucionibz et redditibz ordms maḡ
 habeatur ad equitatem respectus Et fuerit her q̄ ad
 ordms praueuda damna p̄ceptum est non iproude
 ferueturq̄ cura her p̄statum benedicti statutū in forma

Tercia propositio principalis

Timendum est et de p̄p̄quo videtur imminere q̄
 ord p̄ruetur parte non modica iurisdictione
 et auctis qua h̄z in studio sancti bernardi pari
 sien nisi studiu n̄m et studentes ordmentur et regat̄
 per modū in statutis n̄is papalibz et capl̄o salu
 bit̄ declaratum Statuta n̄d ordms circa regim̄
 studij parisien manifesta sunt q̄ de lectoribz et offic
 ariis debet eisdem per capitulū et non aliū vel que
 cuiq̄ aliud prouideri hoc adiecto q̄ vbi electores vel
 officiales h̄m̄o defuerent ante caplm̄ ita q̄ exere
 nequirent id ad q̄ deputati fuerant alij loco eorum
 surrogarentur per visitatorem annuillius vsq̄ ad
 sequens caplm̄ gnale dimittant **I**temq̄ adiecto q̄
 dno cisterci cum consilio magistrorum baccalarioz et pro
 uisoris abbatiū ordms mandare potest q̄ scolares
 suos ad acquirendū gradu vdoneos non reuocent s̄ dno
 gradu prout a capl̄o ordmabi adipisci permittant
 Contraq̄ agit districtissime domnū cisterci Nam a
 tpe quo est abbas cisterci de ordmandis vel p̄ficiend

In dicto studio nullam vel quasi nullam fecit in ca^o mentione
ipse solus ordinat solus preponit officijs quos vult in vtr^q
verbis et factis vt videtur personas accipiens h^{ic} col
legij bona sibi applicat tamq^z sua h^{ic} iurisdictionem
exeret in eo etia visitatore annu illius p^{re}te tamq^z
sibi soli subesset Statuta domus sibi ip^so asserbit se solum
allegat dicere posse studiu^m n^{ost}ru^m q^z t^u equalit^{er} competit
alijs p^{ri}mis hinc statutoru^m suoz^{um} statuit esse laqueum
et depressionem graduatis et beneficarijs In quo tamen sta
tuto suo per cap^lu^m non nisi adu^{er}tenter accepto q^zda
continentur falsa quedam irrationabilia Et quedam in p^{ar}te
non bene forsitam sonancia Pro quib^{us} omnib^{us} requiritur
q^z in regimine dicti studij s^um^{us} p^{ri}missa statuta tam cap^lu^m
q^z paralia procedatur non restringatur nec inuoluat^{ur}
inutilit^{er} libertas scolaru^m Et si quid actum sit in conu^{er}
corrigatur alioquin collegiu^m minuetur et decidet quo
in casu indubitant^{ur} vniuersitas n^{ost}ra sicut in alijs colle
gijs Ita in isto b^{er}atq^z suu^m extendit ad reformatione^m
et conseruatione^m eius^m Vnde auctoritas ord^{is} ibidem
nobis id promerentib^{us} minuetur

Quarta propositio principalis

Pro eo q^z diffinitores cura deliberanda cap^lu^m et
quatuor p^{ri}mi cura visitatione cisterci^{en} forma
ord^{is} seruare negligunt et dissimulant p^{er}
missis et alijs inu^{er}umentib^{us} via parant et ord^{is}
mistrant Probat^{ur} Nam forma ord^{is} est q^z in diffi
nitore voces habeant diffinitores om^{ne}s et auditis
singuloru^m votis concludatur a maior^{ib} Ita t^u q^z in rebus
casib^{us} ibid^{em} express^{us} abbas cisterci^{en} pro duob^{us} op^{er}abitur
et non vlt^{er} Item expressa statuta sunt q^z anno quob^{us}
a q^ztuor p^{ri}mis ord^{is} p^{ri}ate visitetur cisterci^{en} Ver
om^{ne} patent in carta caritatis et clementina quoz^{um} p^{ri}m^{us}
sepe negligitur nescio si dicta ostentur Sed autem
in p^{re}sentatione p^{ri}mo d^uditur neglectus p^{ri}mi
p^{re}sident^{is} ca^o dom^{us} cisterci^{en} et in ip^so totu^m ord^{is}

de iudicio precipitatis voluntatis et inconsultis argue pt
In vero vicia facit increscere si verum sit ceteroq; verbum
Quod in augmenta favore proferitur quociens serua impu
 nitate peccatur In istis itaq; duob; que tanti pondus sunt
 deficere et defectus dissimulare nichil aliud est q; addere
 spon et opinionem formare q; in minorib; vel similibus
 cuiusmodi sunt premissa dissimulabitur Item si p'm et p'd
 cipales ordines premissa dissimulent qualiter poterunt infe
 iores equitatis et iusticie sue zelum ostendere presertim con
 dnm cisterci; nullatenus certe Sicut in prima propositioe
 preambula patet Item cum non vnus s; vnitas id est con
 gregacio s; caplin vel diffinitoriu ibi sit iudex et a maiori
 parte iudicandum sit vt dictum est Si secundu vna vnus
 voluntatem decernantur negocia sua sic prolate et diffini
 tiones edite tam ex parte iudicis q; ex forma iudicij erunt
 calumabiles et iuste Vnde multa minus inconuenientia
 deduci poterunt Consequenter visitationem etiam cisterci;
 eo minus licet omittere quo magis nouis que prima est ex
 hortacio dederet in ordine Rursus si cum visitari debeat
 non visitetur Quod ad deartalem respondet que loca qua
 talibet exempta per decemius non visitata dyocesanis epis
 visitare concedit Proinde qntu ad hec petitur q; statuta
 caritate et clementie cura tractanda in diffinitoib;
Et sili; in annua monasterij cisterci; visitatione de cetero
 modis omnibus obseruentur

¶ De premissis omnibus in summa
 petitur et concluditur

¶ Primo

¶ Dominus cisterci; vel nullam reformationis potatem
 habeat vel habitam aut habendam cum nouitatib; et p'm
 diuis in prima conclusione principali deductis non
 exerceat

¶ Secundo

¶ In colligendis vel dispensandis ordinis nri contubucio
nibz et redditibz statutis felicis memorie benedicti xij^{mi}
q^o districtissime nos obligat et cura rationabilissime
ordnat impleatur

¶ Tercio

¶ Officia et ordinare studij parvum lecture non ad
vnius tm^o libitum sⁱ per generalis capli diffinitoru
annuatim assignentur prout in statutis papalibz et
dicti capli continetur

¶ Quarto

¶ In statuendis diffinitionibz p^osertim novis et spaliibz
diffinitoru vota modo quo statuta comendant sigillatim
et expressius Interveniunt

¶ Quinto

¶ In monasterio cisterci per quatuor p^omos anno q^olibz
indissimulabiliter visitetur

¶ Sexto

¶ Sigilla diffinitionum et contributionu custo
dia cauciori amodo serventur nulle quoz sigillentur
diffinitiones que prius in diffinitorio lecte et examine
non fuerint per expressum

¶ Explicit

per inferus h
in sacratissimo o
tam om angelis
et pmo p^o Alty
In p^ono hystor
et tunc ex duc
proclara
Datus libertus
q^onoquarto
Datus Bernardus
ad p^onoibz fulg
Datus Stephanus
h^o Bernardus
Datus Petrus
In monasterio de 2
Datus Thomas
capo 2°
Datus gualter
Carolus p^o p^o p^o
capo 2°
Datus p^o p^o m
Sancti Bernardi
Colofordus Monac
libro p^o capto
Datus p^o p^o p^o
p^o capto p^o p^o
Gualter Anglicus m
Datus monachus
p^o p^o p^o p^o

Vir Insuper Instabuntur aliqui de scis memoria dignis qui
In sacratissimo ordine Cisterciensi vitam duxerunt celibem et
Iam cum angelis triumphant in celis

Et primo s^m attestaciones s^{ris} Vincenij magni Historiographi
In speculo historiali Secundo deuotissimi patris n^{ri} Bernardi
Et tertio ex diuersorum approbatione sanctorum quorum gesta habentur
preclara

Sanctus Robertus primus Abbas Cisterciensis libro xxxi^o Capto nona
quingentesimo quarto

Beatus Bernardus abbas Clauuallensis cuius corpus gloriosum
ibi patentibus fulget miraculis

Beatus Stephanus tertius abbas Cisterciensis sub quo intravit
beatus Bernardus religione libro xxxi^o Capto primo et secundo

Beatus Petrus de Thaurinensi cuius corpus gloriosum quiescit
In Monasterio de Bellavalle In Comitatu Burgundie

Beatus Thomas Cantuariensis Archiepiscopus libro tresimo
Capto xv^o

Beatus Guillelmus bituricensis Archiepiscopus qui primus fuerat abbas
Caroliacensis professor et prior Monasterij Pontinniaci libro xxxi^o
Capto xxxv^o

Iugenius papa m^o de Monasterio sancti Anastasij sub deliquit
sancti Bernardi libro xxxi^o Capto primo

Godofridus Monachus Clauuallensis et postea Episcopus Lingonen
libro xxxi^o Capto xv^o

Hugo primus abbas Pontinniaci et Episcopus Antissiodorensis libro
xxxi^o Capto xxxv^o

Guillelmus Anglicus monachus li^o xxxi^o Capto vi^o vii^o viii^o ix^o x^o

Cristianus monachus de elemosina libro xxxi^o Ca^o vi^o et vii^o

Hugo abbas bonduallensis li^o xxxi^o Ca^o xxxv^o xxxvi^o xxxvii^o xxxviii^o xxxix^o

Johes pinguetius bellevallis et demum Epus Valentini li. xxviii. ca. plii.
Feynaldus abbas Cisterii li. xxviii. capto centesimo xxviii.
Nehmandus professor frigidimontis li. xxx. ca. centesimo octavo
De dictis beati Bernardi

Guardus fr. beati Bernardi puer miles et postea Clavennis
Clavennalis Bernardus sermone xxviii. sup Cantica Cantuor.
Gannus abbas de Alpibus Bernardus in epulis centesima plii. ta
Feynaldus abbas fufman Bn. in epulis
Gymotus p. Clavennal Bn. in omnia de tpe et fr. centesimo xxviii.
Gaufridus de perona p. Clavennal Bn. in epulis centesima xj. et xv.
Jugo Stephanus Balsamus Algotus et alij duodecim vni pfecti
sanctitate 2. li. vite bti Bernardi ca. vii. et viii.

Anno monachi sanguinari vita eius habetur in Clavennal in volumine
vite bti Bernardi

Guillelms quondam abbas fr. theoderici q. vita fr. Bn. p. pte xpilavit
Sequitur alij quor. nom. in libro vite sunt scripta
et eor. apud nos celebres perveniet memoria

Johes de Montemurabili mocht longipetis vita eius habet ibid. pulcherrima
Amadeus monachus vita eius habetur in Bonaualle vicinensi
Bertrandus abbas grandissimus Colte et ant. habetur ibid.
Guillelms d. Pessulani mochtus ibid.
Guevrius abbas ignari in exordio Cisterii
Rogerus primus abbas elancij vita eius habetur ibid.
Thomas prior bonfontis vita eius habetur ibid.
Olgerus abbas locedi
Fruillanus Epus legionensis in Monastio de mercola
Wartinus abbas Vallis paradisi in Regno fastelle
Stephanus abbas Obasme vita eius habetur ibidem
Fulco Epus theodosianus abbas floregie per thovidenti pulch.
vna fecit ut habetur et scribit in Cronica theodosianor. Comitum
Hollandus in Capenaro de et Colla ppria habetur
Gaud. monachus de Emerode
Arnhelmus quondam fr. theoderici Remens abbas et Gerardus
quondam abbas floviacensis sanctissime vixerunt et in signato

Monachi effecti sunt pulchra et laudabilia de ipis ibid hnd
Genricus Abbas Claveuallis deinde Cardinalis miraculose
vixit et multa solemna et deo digna operatus est vt plerim
In Claveualle continetur

Sanctus Alodius cuius corpus quiescit in Reynalle

Sanctus Hugo Abbas noui Monasterij

Sanctus Siluanus discipulus sancti Bernardi et canoni-
zatus per Celestinum p[apam]

Alanus magnus Conuersus in Cistercio

Vitalis Conuersus in sancto supplicio

Item p[er] Monachos Monachos abss Monasterijs Monachos

Declarat
communi

... in cle
... Capituli
... eria
... ordi
... se
... religio
... Abba
... et
... et
... debet
... in

Oratio super

... de
... h
... y
... annuatim
... Comitem
... sua
... Con
... h
... originali
... sigillo
... scribitur
... pro
... de immo

Et in a

... in
... ad
... Capituli
... in

Oratio super

... in
... et
... general

34

Declaratio reddituum et proventuum
communium Cisterciensis ordinis et Capituli generalis
tam datorum in elemosina pro supportandis expensis et oneribus
ipsius Capituli generalis per Reges francie et Duces alios
principes quibus etiam acquiritorum et emptorum de communibus denariis
vix ordinis predicti super diversa eiusdem ordinis monasteria
sive utriusque sexus Quos redditus et proventus in magis
locus Religionis prouisionem et depauperationem
domini nostri abbas et Conuentus de Cistercio a multis temporibus
et annis tempore consueuerunt nullum penitus ut teneantur
et ut fieri debet Capitulo generali aut Ordini prelibato reddere
computum in modum sequentem

Et primo sequitur declaratio eorundem
Reddituum super Receptas Regni francie

Immo super Recepta ordinaria ville et ciuitatis Turenis
de vij^l lb turonens quas ibidem annuatim recipiunt ipsi
domini Cisterciensis pro eisdem lb sunt pro abbatibus conuenientibus
annuatim in Cistercio ad Capitulum generale date per Henricum
v^m Comitem palatinum Turenis et citra per Theobaldum
filium suum etiam Comitem palatinum Turenis anno domini m^o c^o
m^o lxxv^o Sicut patet per cartas super hoc confectas que
originalis est in Cistercio et vidimus in forma autentica
scilicet sub sigillo prepositi parisiensis est in Clareuallibus et duppliciter
inferius scribitur ad longum alie vero vij^l lb et sunt par
ticulariter pro monasterio Cisterciensi et sic huc sunt pro ordine
de annuo redditu ————— xx lb et

Ita a constitutione et fundacione ipsius redditus usque ad annum
domini m^o cccc^o m^o lxxv^o sunt ut in vij^l lb annu qui valent et ascen
dunt ad summam v^m vij^l lb et que reducte ad florenos
Capituli quorum summa moderna computacione quilibet valet p^o
b^o viij s^o turonens seu p^o grossos valent ————— vij^l v^m plus floren

Item super Recepta melcedunensium sunt xl lb parisiensis que valent
p^o lb et Ordini et Capitulo generali date in elemosina pro expensis
ipsius Capituli generalis per Regem francie et filiam singulis annis

pariende in ascensione domini sub pena quinq; solidorum
parisien in defectu solutionis non facte pro qualibet die
defectus Sicut patet per carta eiusdem Regine de data anni
Dni m ccc xliij & ad Requesta dnore nre Interuenit fuit
mutatus terminus assumptionis in terminu ascensionis que
carta confirmata est per duos Reges francie quoz quilibet
vocabatur Ludouicus Quare carta originale est in Cister
cio Et transumptio in forma autentica sub prefato sigillo
prepositi parisien est in Clauuallie & Dupplum inferius
scribitur Et sic hic sunt de annuo et perpetuo redditu — l lb t

Que a tpe fundacionis et constitutionis ipsius redditus vsq;
ad prefatum annu Dni m ccc m lxx In quo tpe sunt ij p p d m
ann ascendunt ad somma p m viij lb t t Que valent fm
moderna computacione florenze capituli p m lxx lb t t

Item super Receptam Senonensium v l lb parisien que valent
Et lb finonem annui et perpetui redditus date in elemosina
eidem ordini in cori et capto gnali pro sustentacione et expen
abbatiu ipsius capli per Regem francie Ludouicu in octauis
ascensionis Dni sub pena v s parisien pro defectu solutionis
pro qualibet die defectus Sicut patet per carta eiusdem
Regis data in vinctello Anno Dni m ccc xliij in mense Sep
tembris Cuius carte originale est in Cistercio Et vidimus
autenticu sub prefato sigillo prepositi parisien est in Clau
uallie Et Dupplu inferius scribitur Et sic hic sunt de annuo
Redditu v l lb parisi Que valent Et lb t

Et a fundacione et constitutione ipsius redditus vsq; ad
prefatu annu Dni m ccc m lxx sunt ij p p d m ann Qui
valent et ascendunt ad somma p p d m m lxx lb t t
Que valent — p l m m m lxx lb t t capli

Item super Receptam Pictauiensium sunt xl lb t annui et
perpetui redditus in crastino assumptionis bte Marie date
in elemosina prefatis ordinis et capitulo generali pro ipsius
capli et abbatiu in Cistercio conuenientiu sustentacione
annua Sicut patet per carta super hoc facta Et ita

hic sunt pro ordine xl lb tē

Que si computentur de data anni dñi m cccc lxxv nulli redditus repuntur citra ordinem dati in quo tpe vsq ad pfatu anni dñi m cccc m lxx sunt c m lxx anni ascendunt ad summā

Que in floren capli valent s^m modna xpū^o viij^m vi^e xl flore

Item super receptam pantonen ville et gubernamenti de rippella sunt lx lb tē Et quibz xxx sunt date ordinem et caplo generali per alfonsum Comitem pntane et tholoz ad sustentacionem et opus capituli gualis Alie vero xxx lb tē fuerunt particulariter elemosinate et date nlon^o Cisterrien per eundem alfonsum Comite pntanen et tholozanen ad sustentandu et manutenedu duos Religiosos Ca pellanos in eadem ecclia Cisterrien Sicut patet per cartam confirmatoria Regis philippi data in mense Julij Anno dñi m cccc lxxv Cuius originale est in Cistercio et transumptu est in Clavenalle Et Duppli inferius scribitur Et sic de annuo et comunu Reditu pro ordine sunt hic

xxx lb tē

Que a fundacione et constitucionem xpūs Reditus vsq ad annu dñi m cccc m lxx in quo tpe sunt ij^e v anni valent et ascendunt ad summā

ij^e v c lb tē

Que ad floren capituli secundum modernam computacionem valent

viij^m iij^e m lxx flore

Item super recepta et ppositura Andegaven sunt xxx lb tūronen annuo et petu Reditus recipiend pma die Augusti date Cistercio et capitulo gnali per favollu filiu Regis francie Andegave et prouincie Comitem ad faciendū pntancia Conuentu Cisterii et abbatibz ad Capitulum

vij

venientibus vigilia et die exaltationis sancte crucis quod die
ipse comes viveret et post eius decessum in vigilia et
die sui anniversarii Tam in Cistercio quam alibi per totum or-
dine Et propter hoc ipse vivente debuit celebrari anniversari
tam in Cistercio quam in omnibus et singulis monasteriis ordi-
nis una missa de spiritu sancto Et ut ipse etiam fieret particeps
omnium bonorum que fiunt et de cetero fient in toto ordine Sicut
patet per carta sua super hoc factam in mense decembris
Anno domini m cccc l. Quis carta originale est in Cistercio
Et vidimus autentica sub predicto sigillo prepositi parisiensis
est in Claveuaille Et duppliciter inferius scribitur Et sic
hic sunt pro ordine xxx lb tē

Que a fundacione et constitutione ipsius redditus usque ad
predictum annum domini m cccc m lxxv in quo tunc sunt vij xxx
anni valent et ascendunt ad summam vij m lb tē

Que ad reductionem florenorum capituli secundum modernam compu-
tacionem valent vij m vij m lxxv floren

Quia omni predictorum reddituum et proventuum annualium
pro toto ordine et capitulo generali debitorum et recipendorum
super receptas Regni francie est iij m lb tē

Que secundum declarationem supradictam et veram a sua constitu-
cione et fundacione siue donacione usque ad predictum
annum domini m cccc m lxxv ascendunt ad summam lxxvij m lb tē

Que reduce ad floren capituli secundum modernam computacionem
valent m lxxvij m vij m lxxv floren

Quod quia ipsi redditus saltem maior pars ipsorum tam pro
guerras et divisiones quam alias non semper fuerunt bene
et plene soluti Et etiam de redditu Andegavorum nichil re-
cipitur et nescitur quid deuenit accipiatur et percipiatur
media pars prefatorum reddituum pro medietate temporis
a tunc donacionis et collacionis ipsorum reddituum usque ad
predictum annum domini m cccc m lxxv bene fuisse soluta et
recepta Ipsa medietas eorundem reddituum valebit et

quod ad summam
que reduce ad m
florenorum capituli
valent

non supra recepta
generale ius per
que valent l lb tē
ordm et capitulo
bon solute et com

capiendo casu sol
m cccc a quo tunc
debit usque ad annu
vij xxx anni val
que reduce ad flo
valent vij m lxxv flo

ascendit ad somma

CCCC^o V^o CCC^o L^o CC^o

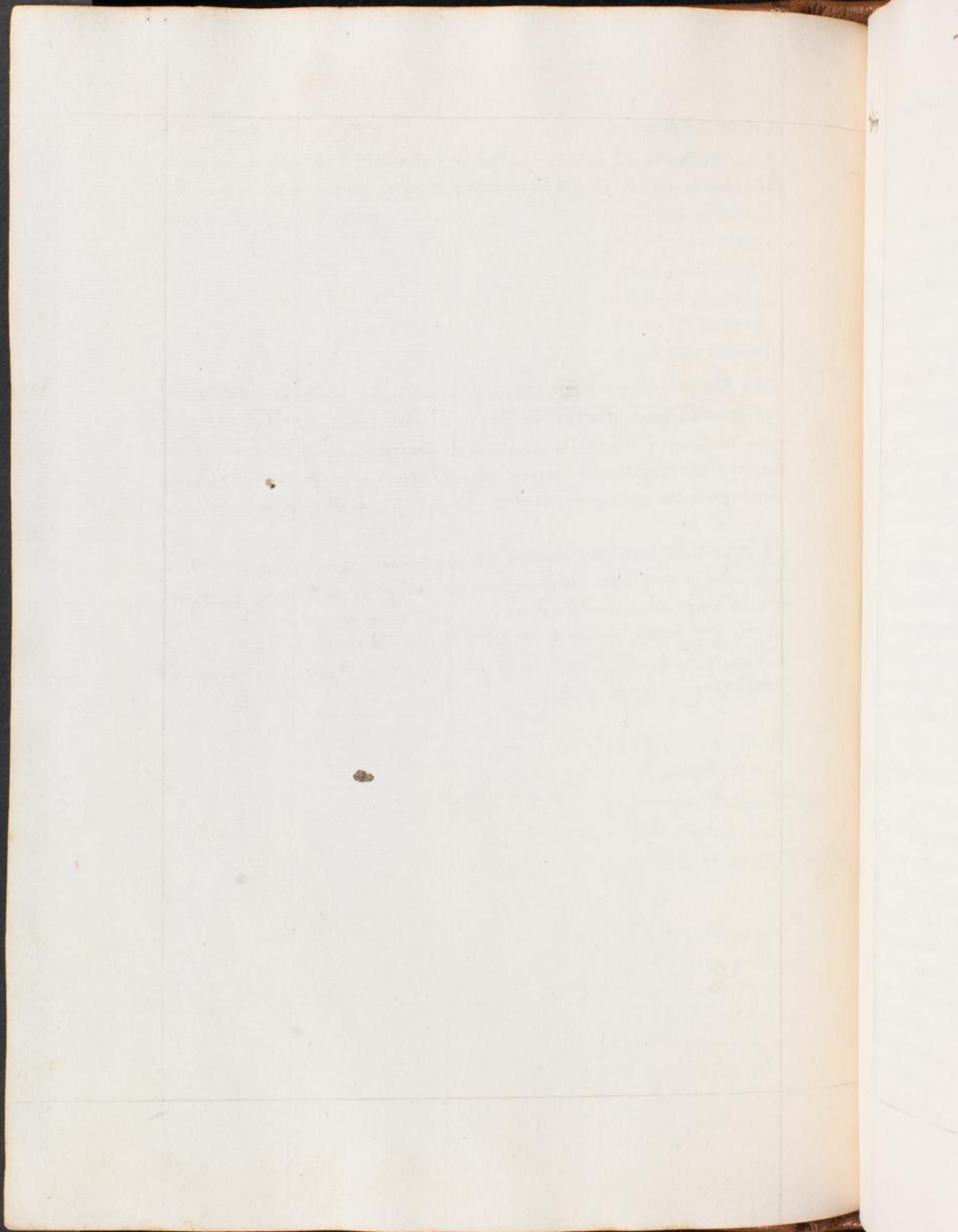
Que reducte ad moderna computacione et estimacione florenoz capituli ad supra declaratu p^ou^o p^oij s^o viij s^o te valent

plij^o viij^o plij florel

Item supra recepta de r^oppasmes habet ordo et capitulu generale que percipiendi singulis annis xl lb parisiens que valent l. lb t^o de annuo et perpetuo redditu eisdem ordini et capitulo datus et collatus que fuerunt semp bene solute et continue et sic sunt hic pro ordine l. lb t^o

vij

Capiendo eaz solutione et continuatione ab anno d^oni m^o ccc a quo tpe non reperitur aliquis redditus ordini datus vsq ad annu d^oni m^o viij^o viij^o CC In quo tempore sunt vij^o xx anni valent et ascendunt ad somma m^o ccc t^o que reducte ad florel capli s^om^o moderna computacione valent p^oij viij^o florel

Brandenburg

117

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

ponende xl eozdem sterlingoz libere que vt dictu est valent
v' xl scuta Et ad pdictu pced tunc currens iij' xx lb tē
Et in flor capituli iij' m' l' iij' flor

vi

Item ppter p'fat' Mon' de Cupro paupertatem ad qua deuenit
per guenas terre et maris adeo q' amplius pdictu redditu
ppetud soluere non poterat Anno d'ni m' c' lxxvii aucte
et virtute cuiusda' diffinicionis capli ge'is Quo tenor ip'is
ad longu scribit' fuit eis de Cupro totalit' et pro ppetuis
futuris temporibus remissus quietatus et venditus pdictus
principalis redditus xx lb sterlingoz pro soma iij' coro
nate seu scutoz anni Qua soma ip'is de Cupro eodem ano
xlviij' p die octobris burgis deliberauerunt et tradiderunt
dn' iacobo tunc abbat' de capellathosam pcurator' ad hoc
per bone memorie d'ni n'ri d'ni iohanne' vioms tunc
cyterij abbat' instituto et deputato Et ipse abbas de capella
eand' soma' recepit et eidem dno nro cyterien' tradidit
sicut patet per eisdem abbat' de capella quietanciam
apud ip'm mona' de capella exmtem Qua duplid est in
clauuallē Et inferius etia scribit' Et sic vlt'ra pcedentes
et supradictos duos articulos computanda sunt ad m' m' g'
h'ne eisdem vendicionis ipsius redditus iij' ann' scuta
que ad valorem tunc curren' scz computand' xxij' s' p' ann'
scien' siue xxvii s' v' d' tē qd' idem est valet v' l' lb tē
Et in flor capituli v' lb flor

vii

Item de redditib' emptis de communib' denariis ordinis sup'
monasteriu de p'alevna habet Capitulu ge'le et totu orb'
lus p'cipendi singulis annis in ppetuud xx lb tē de anno
et ppetuo redditu recipiendas super xx' quarteiros m' m' s'
quos habent pdicti de p'alevna singulis annis in villa
de saluus Et super oia alia bona que idem mon' de p'alevna
habet in p'dicta villa de saluus in duob' t'm'ne
scz in paschate et secunda die cal' ge'is pro iij' s'milib'z
libris tunc curren' ppter hoc per eosdem de p'alevna recepit

Sicut omnia premissa patent per eorundem litteras super hoc con-
fectas Anno dñi m̄ ij^o lxxvii^o in mense Julij Cuius origi-
nale est in Cistercio Et copia est in Clavenalle Et inferius
scribitur

De qua dicta constitutione ipsius redditus usque ad annum dñi
in cccc^o m^o lxx sunt ij^o m^o lxx Et sic pro quolibet anno com-
putando per lb^o te sunt m^o lxx lb^o te
Cuius ad florem capituli redacte valent ij^o m^o lxx lb^o te

lxx

Item supra monasterium de benedictione dei Lugdunensium diocesis
habet ipse ordo ius recipiendi singulis annis de annuo
et perpetuo redditu lb^o te Etia de communibus ipsius totius
ordinis pecuniis emptas et acquisitas in duobus terminis
soluendas scilicet in festo sancti andree et secunda die capli ex^o
super cellarium eorum de possessione et universas pertinentias
eius Et omnia alia bona dicti mon^o pro quo redditu recepit
ipsi de benedictione dei pro semel m̄ ij^o lb^o te de coribus
denariis eiusdem ordinis Sicut patet per eorundem litteras
super hoc confectas Anno dñi m̄ ij^o lxxvii^o Cuius origi-
nale semper fuit in Cistercio Copia vero est in Clavenalle
et inferius ad longum scribitur

De quo hęc usque ad annum dñi m̄ m^o lxx qui fuit annus vendi-
tionis medietatis eiusdem redditus fuerunt C m^o lxx
Et pro quolibet eorum computando lb^o te sunt in toto p^o
viii^o lb^o te p^o viii^o lb^o te
Cuius ad florem capituli valent secundum modernam com-
putationem ij^o m^o lxx lb^o te

lxx

Anno vero dñi m̄ m^o lxx die mensis Decembris Reueren-
dis viri dñi Johannes Dionis tunc abbas Cisterciensis cum
suo conventu eidem abbati et conventui de benedictione
dei vendiderunt et perpetuo dimiserunt et quictaverunt

medietate s^z xxx lb tē de predicto redditu s^z eandē lb tē et
 pro r^z medietate pro semel receperunt in prompta
 et numerata pecunia vij lb tē Sicut patet per lras
 super hoc confectas in benedictione dei ex^ztes Quam
 dupplid est in Claveualle et inferius scribitur Que vij lb
 tē debent venire et conuerti ad cōmune ord^z et capituli
 gnalis utilitate Et ita sic sunt — vij lb tē
 Que reducte ad flor^z capituli valent — vij lb tē flor^z seu lb
 capli s^m pntem computacionem

Et a p^zdicto anno d^zni an cccc lxxij semp citra receperunt
 r^z d^zni n^z Cisterien annuatim alias restantes et non
 redemptas xxx lb tē vsq^z ad annu d^zni an cccc lxxxij
 inclusive Qui sunt xxx ann^z Et valent vij lb tē
 Et ad reductione flor^z capituli valent — vij lb tē p^z flor^z
 s^m moderna computacione Quisimilit venire et conuerti
 debent ad cōmune ord^zis utilitatem

Anno vero d^zni an cccc lxxxij tempore capituli gnalis d^zni
 n^z Cisterien hec^z vendiderunt p^zdictas restantes xxx lb tē
 proprio et priuato nomine pro quibus receperunt ab illis
 de benedictione dei — vij lb tē
 Valentes ad moderna computacione flor^z ca^z vij lb tē flor^z
 Qui debent venire ad cōmune ord^zis utilitatem

20

Hodem autem anno lxxxij Capitulum ge^zle ecia^z sup^z hoc
 instanter requisitū noluit p^zdicta vendicione confirmare
 ne videtur eadem vendicionem de sua re facta consentire
 Sed anno sequenti domini an^z cccc lxxxij importunitate solli
 citacionis Reuer^z d^zni n^z d^zni loqu^z abbat^z Cisterien
 fuit confirmata aliquib^z t^z non immerito s^z iuste contra
 dicentib^z Et nonnullis potius timore q^z amore et veritate
 consententibus

Et ita patet q^z r^z de benedictione dei in magnud^z eate sue
 sue graniamen soluerunt pro vij lb tē pro semel r^zceptis

ortu est ex stinomen valet amuati **lvij lb p h t l**

Quem redditu a sua constitutione usque ad annu dno m
cccc plonij vel corruca xpi dno m d **Cyterno** semper
continue receperunt pro et puato nomine et ad suam
utilitatem et particulare quomodocumque comiterunt. Et sic
sunt **lvij** anni receptionis predicti redditus ascendit ad
somam **iiij^m c^m lxx lb p h t l**
Valent ad predictam estimationem flor. cali. iiij^m viij^m p^m flor. cali.

lvij

Item circa statum annu dno m cccc plonij prefati dno
m d **Cyterno** penitus et totaliter perpetuo vendiderunt
cunda cum et mercator parisiens vocato philippo behu
predicta domu de **Castello** super qua predictus redditus erat
assignatus. Et pro ipsa venditione receperunt per semel
v^o scuta anni quodlibet tunc p^m **xxij** p^m si parisiens sine **xxviij**
si in stinomen quod idem est et suis propriis et particu
laribus v^o sibi et utilitati applicaverunt. Et sic in isto ar
ticulo sunt et debent venire ad utilitatem ordinis **vij^m**
iiij^m lxx lb p h t l
Valent **viii^m p^m flor. capituli**

lvij

Item eadem capla **gan** et ordini pertinet quedam grangia
sita in **fontaine** et **maurilly**. Deo dicta et nuncupata
donu^m **epi** quia bone memorie dno **Henricus** **terren**
epus Anno dno m c **li^o m** p^m **sancti thieraudi** et
Geobaldi **Comitis** **campanie** eandem grangia cum omnibus
suis terris privatis memoribus pascuis aquis et ceteris
quibuscumque pertinentiis suis in elemosina dedit mon^o
de **hippatorio** ex m^o ordinis **terren** **diocesi** **Guamquid**
grangia **stignosi** **abbas** et **Comentus** **pfati** **vlonij** de
hippatorio multis necessitatibus et agendis pressi et
magna paupertate preueni alienaverunt et venderunt

capitulo gualis et ordini Sicut clare constare possit
per literas ipsius venditionis apud Cisterciensium episcopus si
eas pres et dñi nri Cisterciensium fidelit ut tenent ostendi
deu vellent Cui ordo postmodum aliquo tempore fructus
et Ruenitas eiusdem grangie pertexit Et illam esse
abbati et Conuentui de Hippatorio ad annuatim firmam
et admodum dedit pro qua nri de Hippatorio anno
dñi m ccc xxxvi debentur ordini Cisterciensium paruo tempore
Sicut constat et patet per expositionem cum essent factam
anno p'dicto per bone memorie dñm Iohanne abben
Clareuallensium ad hoc per gele capitulum specialiter et ex
p'sse quissum et deputatum Sicut constat per sua paten
tiam sup hoc sub sigillo suo factam eod anno ccc xxxvi
continentem diffinitionem et auctoritatem capli sibi super
hoc datam Cuius lre originale est in Clareuallie ap
portatum ex Hippatorio Et eiusdem lre tenor inferius
describitur

Postmodum vero dñi nri Cisterciensium multo tpe fructus
et proventus ipsius grangie et pertinentiarum suarum
deperunt Et sicut de alijs supra dictis redditibus coribus
ordinis ut dicitur est ad sua p'prium utilitatem conuertunt
et attribuunt Et ipsam grangiam abbati et Conuentui
de Valleluenti quibus est vicina regenda et gubernanda
dederunt per manus eorū quicquid inde veniebat
rempien

xxx

Et finalit Anno dñi m cccc lxxxv die xij mensis
septembris dñs Iohannes de Diuione sacre theologie
professor et modernus abbas Cisterciensium ad suo conuentu
p'dicta grangia cum omnibus suis pertinentijs et
morbis p'prio et p'iuato nomine prelatibus abbati
et re conuentui de Valleluenti nri Cisterciensium ordi
ni in diocesi Senonensi penitus et totalit vendiderunt
Et pro hys venditione in prompta pecunia

Impertinet i
litteras applica
non debent
adhibere
in Clareuallie

Tue dñi m
hos valent et deb
Tue redire ad

Dona totalis
comuni or dñi
monastri et
vram dñi e
Tue p'mm ad q
vlt

T' p'mm p'p'p
p'p'p'p'p'p'p
Et dñm est q
Tue dñi dñi est
capli in lre p'p'

Et sic p'mm totali
nri Cisterciensium
vltimem ordm
Tue ad hanc temp

Item supra monastri
in p'm dñi dñi
litteras p'p'p'p'p'p'p
et acq'p'p'p'p'p'p'p
per mutas super
Et vltim quilibet q

Receperunt in anno 1233 libras tuncomen illas pro iure usibus et uti-
litatibus applicam. Que in ad eodem ordine utilitate appli-
can debent. Sicut patet per litteras venditionis in sequen-
tibus insertas. Quaru originale est in velleluenti & dupli-
m in clauqualle.

Que ad minus melius computand de omnibus aueragijs p[ro]p[ri]i-
tatis valent et debent que esse p[ro] ordine. 1233 libras et
Que reducte ad modum valore florentie capituli valet 1233 libras et

Somma totalis omnium supradictar[um] receptar[um] dictor[um] reddituum
communium ordinis et capituli assignatar[um] super dicta ordinis
monasteria et recepta de p[ro]p[ri]etate et p[ro]p[ri]a gratiam
vocatam domus xpi est. 1233 libras et
Que summa ad estimationem mediana florentie capituli
valet. 1233 libras et

Et summa receptar[um] ipsor[um] reddituum ordinis communis as-
signator[um] super receptas Regias reducta ad medietatem
ut dictum est. 1233 libras et
Que ut dictum est reducte ad modum valore florentie
capituli valet. 1233 libras et

Et sic summa totalis recepte ipsor[um] reddituum ordinis communis
vilon[um] Cisterciensium applicator[um] qui debent venire ad eodem
utilitatem ordinis est. 1233 libras et
Que ad florentie capituli reducte valet. 1233 libras et

Item supra monasterium monialium de valle celi alio de verifine
in flandria habet etiam capitulum unum propriendi pro quas
libras flandrie annui et perpetui redditus similiter septas
et acquisite de communibus ordinis denarijs. Sicut estat
per cartas super hoc confectas apud Cistercium existentes
Et valet quolibet libra decem partibus. Et ita p[ro]p[ri]e

pp

libre ad unam communem monetam $\text{vj lb ij s ij d ob t}$ que
multis annis et temporibus fuerunt per eosdem dominos monasteria
Cisterciensium recepte et non computate sicut patet per
quendam apud ipsum monasterium patet ex parte patet sed
nunc computantur singulis annis ab eo tempore quo recepta
contribucionum in partibus illis abbati Clavenallis est
missa. Quia cum eisdem contribucionibus recipiuntur
Et sic de annuo redditu pro ordine $\text{vj lb ij s ij d ob t}$

xxj

Item supra monasterium Clavenallis de governamento iuxta capitulum
etiam in Flandria ex similibus emptione et acquisitione de
communibus ordinis denarius ordo predictus et capitulum
generale habent ius proprium de annuo et perpetuo red-
ditu tempore capti xxij similes parvas libras eiusdem mo-
nete flandrie sicut constare potest per cartas super hoc
confectas apud Cistercium ex parte si illas cum aliis monasteriis
vellent. Que valent $\text{vj lb viij s iij d t}$ pro ordine
que similiter recipiuntur et computantur cum recepta
contribucionum abbati Clavenallis missa. Sed sicut super
fuerunt multo tempore per dominos monasteria Cisterciensium recepte
et non computate. Et ita sunt $\text{vj lb viij s iij d t}$

Posset etiam iuste requiri et repeti arreagia duorum
predictorum capitulorum de multis annis per Reverendos dominos
monasteria Cisterciensium recepta antequam abbatibus Clavenallis com-
mitteretur ad recipiendum. De quibus tunc ordo nichil
requirit malens de suo pro pace servanda dimittere nisi
ad usum quem quod sibi debetur exigere.

Et sic patet quod communes ordinis et capituli generalis
reditus annuales super receptas Regias ascendunt ad
sumam $\text{iii}^m \text{xx} \text{lb t}$

Et reditus de redditibus et super alia ordinis iuxta
monasteria qui sunt noti ab eis multis ignotis ascendunt
ad summam $\text{iii}^m \text{lv} \text{lb v s viij d ob t}$
Sicut patet per supra dictas derivaciones

que ante som-
nati $\text{vj}^m \text{xx} \text{lb t}$
pro ordine et
liberati in an-
ni $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
computatur per

de quibus or-
dine redditis
supradictis an-
no $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
et pro $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
propter a $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
in partem con-
nisi opposito do-
si $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
redditi est $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
et $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
que ante $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
indens publico
nos $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
in necessitatibus
et $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
tua intentione
necessitata mon-
omissione in ve-
particularis ac-
que ordo $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
quoniam proposita
ipsum ordinis m-
le vendere $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
constare per $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
et $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$
Hanc $\text{xx}^m \text{xx} \text{lb t}$

42

Sive ambe somme simul iuncte et vincte faciunt i somma
totali vii lxxvi s v s vii d ob. l. annui et perpetui redditus
pro ordine et capitulo generali **Sime** redditu de scar
deburth in anglia ascendente ad magna somma de quo
tu ppter incertitudine somme receptarum nichil hic
computatur seu declaratur

De quibus omnibus et singulis supradictis et supradicta
vatis redditibus communibus Cisterciensium ordinis ac eorum
supradictis curacionibus sic per dnos et pces nostros
dnos abbatem et conventum Cisterciensium nove ordinis
et pro ipso receptis a multis temporibus et annis et
prefectum a lxxx annis vel eorum ipsi nichil ordinis
cum pertinent computaverunt vel computasse credunt
nisi de opposito doceant nec ad commune utilitate ordinis
s ad proprium et particulare commodum applicaverunt **Excepis**
ut dictum est redditibus monasterii monialium de valle celi
et de ghyvoeringhe in flandria Et ideo ab eo tpe ordo
ipse qui antea dives erat et arum de hmoi ceteris redditibus
habens publicum et cetera multos reformatos habebat dno
nos **Et** quibus a pluribus et diversis ordinibus monasteriis
in necessitatibus constitutis plurimos et varios emebat
et acquirere redditus annuales **Cum** illa semper carita
tua intentione ut pre credendum est redimendi cum ipsa sic
necessitata monasteria ad pinguiorem devenirent fortuna
Oratione in retentione hmoi communis reddituum et
particularis ac iuste applicationis ad Cistercium incepit
ipse ordo Cisterciensium vehementer depauperari et a sua
gloriosa prosperitate cadere dimitti **Et** pre moxia aliis
ipsius ordinis monasteriis ex necessitate redditus super
se vendere **Sicut** ex datis et tenoribus cartarum clare
constare potest **Et** ante tanto tpe siluerunt ordinis pres
et facerunt sup hmoi retentione hoc ideo fuit quia
pauci ppter guerrarum periculosas turbationes ad captum

quod tunc multus ante diuisione celebrabitur veniebant et
pauci in computacionibus erant et ideo plures de istis reddi-
tibus noticiam non habebant. Et vltimo illi qui cognosce-
bant sperabant sicut fieri debebat omnia fideliter applicari
ad eorum ordinis utilitatem. Vnumque estimare valentes quod
pater noster qui filijs thesaurizare debuit eos sic crudeliter
exheredare vellent. A hoc tamen animis et vltima semper
apud graues ordinis patres boni honoris et profectus
ordinis zelatores plurime super hoc fuerunt et adhuc
sunt oblocutiones et submurmurationes. Et Reuerendissimus
Dominus noster Cisterciensis illius qui nunc est pater prioris a multo
tempore ipse redditus communes pro ordine plena fronte
recognoscere rationem ordinis et satisfactionem facere promiserunt.
Et nunc propter dolorem negantur ordini debere pertinere. Et
toto nisu laboratur ut nomen communium ordinis reddi-
tium deleatur de libris et cartis inde confectis. Et non
memoretur amplius quod fieri non potest nisi destruat
vel vadantur libri et cartae partium antiquorum. Proponitur
reddituum declarationem veraciter continere.

ccij

Item solebat ordo et capitulum generale de annuo et pe-
tuo redditu habere ius percipiendi scilicet libras turonensium super
recepta et castro ablesen. Sicut patet per carta con-
firmacionis domini Hugonis de Castellione sancti
pauli et ablesen Comitis de data anni domini m. c. lxxv.
De quo redditu nichil hic computatur neque aliquid
requirit ordo quia solum septem annis fuit receptus
Cum tamen valeat. — iij. l. lb. l.

ccij

Postmodum vero scilicet anno domini m. c. lxxv. ipse redditus
libras turonensium cum alijs libris Cistercio pro
vestuario Conuentus datus. De consensu capituli generalis
fuit venditus Abbati et Conuentui de Caritate de m.

Cisterciensis ordinis turonen diocesis Sicut patet per cartas eod
 anno factas & in eodem monastio de Claritate exentes Cetero
 etiam vidimus signatum est in Clavenalle Pro quibus l' b' turon
 nen pro capitulo gnali fuerunt recepte in l' b' turonen
 Sed quid decesserunt vel quid de ipsis factum est ignoratur
 Et si ipse mille libere fuerint ad utilitate ordinis et capli
 generalis comense et exposite vel non nescitur Sed in
 creditur sicut de alijs reperitur nichil ordni et capitulo
 generali fuisse computatum

Item a multis iam temporibus et annis conquesti sunt boni
 virtuosii deuoti et religiosii ordinis pres et domini abbates
 etiam suas querimonias notabilibus et satis autenticis scriptis
 relinquent de iniusta retentione et relatione multorum
 aliorum communum ordinis et capitulo generalis reddituum et
 bonorum & presertim de damnosa ad particulare moni
 Cisterciensis comodum applicatione l' b' turonen super
 salinas de salinis De quibus l' b' turonen carte dicuntur
 esse in Cistercio veluti si ex caritate et debito consuetudine
 sicut fieri debet illas ordni monstrare vellet clarius
 constare et apparere posset

xxiii

Item et simul planctum et querimoniam fecerunt nri pres
 antiqui et eadem vnde merito faciunt et facere debent
 modum de pluribus et diuersis annis communibus ordinis
 et capitulo gnalis redditibus et prouentibus puta de
 scardburch et ceteris personis ordinis preterquam dms
 nris Cisterciensis ignotis et incognitis Quia ipsi soli
 cartas super hoc confectas penes se habent et custo
 dunt Et etiam de pristina in Riparia sagone pro suste
 tatione et refectione abbatiu ordinis ad caplum venen
 tud De etiam prius ad hoc datus inter diuisionem et
 Cisterciensiuatiu & multis alijs bonis ipsi capitulo

xxv

et ordinem in elemosina datus et collatis De quibus nichil omo
ad eod ordinis bonu applicatur Sed omnia particulariter Cister-
cio contra iusticiam equitatem et conscientiam applicantur Unde
non miru si dicitur et cetera mona depauperentur

CCII Item In antiquis ordinis libris et Registris etiam in Cistercio
visis et repertis ultra supradictos et supra declaratos eos
ordinis et capituli generalis redditus et proventus annuales
deperuntur et inveniuntur sequentes ab antiquo fuisse et
esse debere annuales ordinis et capituli generalis redditus et pro-
ventus supra sequentia ordinis monasteria assignati Et de
communibus ipsius ordinis pecuniis et denariis empti et acquisiti
Et primo

Supra monasterium de Kewalle in Anglia	l lb
Supra monasterium de Valle sancti Lambertii	l lb
Supra monasterium de Henstebach	l lb
Supra monasterium de Britania	xxv lb
Supra monasterium de monte scti dylibodi	v lb
Supra monasterium monachum de spmopoloco	v lb
Supra monasterium de Valle dei	l lb
Supra monasterium de Vppatouo	l lb

Pro xpo redditu fuit ut verisimilit et apparetur creditur
ordini et capitulo generali tradita quingua dicta domini episcopi
pape monachi de Valleducenti iuxta scti anno domini mccc lxxxij
ipsius de Valleducenti per duos viros Cisterciens vendita ij
xxx sibi et suo Cisterciensi monasterio contra iusticiam equi-
tatem et conscientiam particulariter applicatis et approbatis
Supra monasterium de sancto leonardo
 xx s || Supra monasterium de civitate Caritate quod capitulum sibi reddidit | v s lb |
| florino computato pro xx s et debet | xxx lb |

Domina ystora vltimore redditus supra diversis ordinis
monasteria sine scardburth et
 iii l lb et |

Tunc alijs supra declaratis et lucide specificatis communibus

ordines redditibus iuste et iure faciunt in forma totali in xxi
 lb v s vi d ob tte
 Omne etiam redditu & Caritate et scarduburgh in Anglia et
 dictu est de quo tñ ptitus temporibus recepte fuerunt magne
 pecunie somme

Quare autem et qua occasione isti vltimi coes ordines et
 capituli generalis redditus amplius eidem ordini et caplo
 ge^{li} non soluitur vel qualiter et quomodo fuerunt ab ipso or
 dine alienati nescitur nisi sicut est superius dictu de alijs
 de Cipro de benedictione dei et forte de Balerna de sum
 naco et de dono epi q fuerunt per eosdem duos mds Cister
 acn venditi et alienati et pecunie vendicionu et alienacionu
 ad utilitatem particularem Cisterien^{is} ecclie exposite con
 uerpe et applicate

Tuas tñ iniustas et indebitis modis propria et puata
 aucte factas supra dictas redditu et prouentiu vendicionu
 et alienaciones non tenetur nec debet ordo ipse et capitulu
 generale acceptare neqz illas approbare sed ipse suos
 redditus prouentus et bona a dno mds Cisterien iuste ve
 quid et repetere et q ipsi non plenus frmo neqz tantum
 dominu habere possunt in re non sua s aliena scz in
 redditibus ca^{li} et ord^{is} qz in sua ppa et pticulari hereditate
 quam tamen ppa aucte et sine specialⁱ et expressa ipsius
 ca^{li} gelis licentia vendere et alienare non debent nec pnt
 et ideo per quod tantomms aliena scz coes ordines redditus
 et in his si homi non timeatur iudiciu diuini tamen
 vehementer est timeand cui omne cor patet et omne volun
 tas loquitur et quem nullu mortalis creature latet se
 cretum

Item Anno dñi m cccc lxxviii^o tpe sancti et glouosi francos
 regis ludouici et sua specialⁱ et expressa ordinatione pa
 vsius faciendo pacem et tractatum int ipm sanctu regem
 ac ecclesiam sui regni francie ex vna parte et dñm for
 mundum comitem tholosanu ex altera fuit data pro semel
 Abbati Cisterien soma duore miliu marcaru argenti ad

lxxviii

emendatū **R**editus pro refectone abbatiū et fratru eiusdem
ordinis in capitulo generali Sicut clare constat et apper
per tenore lre et carte super hoc anno ffato conferte
Quis dupplid est in Claveualle et Inferius scribitur A multo
tempore apportatu ex monasterio de gwendissilia in
Nassonia tholosanen diocesi Origmale vero in Cistercio
esse creditur

Quid autem deuenit ipse argenti marthe que magna
perume pnam faciunt ex quibus emi et acquiri poterat
magnus **R**editus nemo nū tempus in ordine est ut ac
ditur qui sciat Vlti aut xpi dñi nū Cisterciē illam ut
alios coes ordinis **R**editus ad suū particulare et ppeud
comodum applicauerunt et conuerterunt Aut si ad inte
rione xpianissimū Regis aliqui **R**editus et proventus inde
fuerunt empti et acquisiti q vel fuerunt sicut supradicti
venditi et alienati et ad utilitatē Cisterciē moū appro
priati venditionis et alienacionis denarij vel xxsmet
Reditus sic empti et acquisiti fuerunt contra equitatem co
scientiam et iusticiam in damnum et lesurā non modicam
coe ordinis boni Cistercio particulanter applicati

Alia vero oīa et singula pmissa et supradicta sunt et
sequuntur alia plurima super quibz et de quibz a multis
tam annis et tempibz conquesti sunt et adhuc merito
dolentes conqueuntur ordinis modernū ples & **R**ue^{mus}
dñs nū Cisterciē Sicut in Claveualle et nonnullis alijs
ordinis monasterijs manibz pprijs antiquore pdecessore
abbatiū reperitur scriptū absqz illis etiā que scribuntur in
libello magri Matthei pillardi dudū Claveuallen abbis
pprii sacre theologie suo tempore epimij et egregij pro
fessores vni utiqz deuotione et sanctitate preclari Qui
libellus reperitur intitulatus **S**perculū eleuationis et ex
altacionis ordinis Cisterciē Et etiā finalis de ppressionis
et emendacionis eiusdem

Et primo conquerendo dicunt qd in facto Receptionis contribu-
 tionu male et infidelit' ac truncate per partes et no inte-
 gralit' et totalit' sine bona et bene specificata declaracione
 sunt computaciones Et non fit discursus per prouincias
 et dioceses et eandem singula monasteria ad sciendum ad
 quata suma ascendit totalis recepta vnius prouincie plene
 et integre declarando qui soluerunt et qui non Sed porro
 de ipsis contributionib' computatur ad voluntate magl
 qd ad Austrie Regove et equilibrium

Item aliqui solunt et aliqui non Et ut dicitur Reuerendissimo
 Dno in Cisterciens solus remittit et relaxat quib' et
 quantum vult Et quos vult ad soluendum compellit alios
 absoluendo sine capitulo ge' et alijs ordinis patribus
 quos res ipsa tangit et respicit Concluzia etia diffinita et
 statuta per Capitulum et Dnos diffinitores solus et propria
 aucte frangit et mutat quod ad Reuerencia nullomodo
 fieri debet

Item qd ab equitate et debito consciencie multu distare vi-
 detur Et sicut frequenter accidit ipse contributiones prius
 et assignatis terminis scz in singulis capitulis quolibet ppt'
 impedimenta guerrare aut alia non possunt ad ipsu capitulu
 de feri tpe quo celebratur ad quod aliqui non apportatur
 media pars Si prout cetero fit alio tpe eidem Reuerendo
 Dno in Cisterciens apportetur nichil de ipsis aut saltem no
 nisi ad voluntatem computatur Sed solummodo vt in plurib'
 computari consuevit quod in promptu durante capitulo
 recipitur qd sexennario est multo minor pars in com-
 putacione ad tota et integram summam

Dicit experimentat' dixit et scripsit se sciuisse et vidisse Dno
 Philippus de fontanis nouissimus abbas Clareuallie sacre
 theologie venerandus professor Exemplu visum ppria manu
 scribendo de Dno Riguno abbate de Hevlarco qui anno Dni
 m ccc lxx post capitulu generale in diuione soluit Reuerendo
 Dno in Cisterciens de pecunijs contributionu in Cliforend
 Venen De quib' vt scribit nulla fuit ordini facta computacio

46

metalsic per anticipationem soluentes vel dantes singulis pe-
quentibus annis soluit in magnū ordinis detrimentū et
dammū & annue ipsarū contributionū recepte diminutione
Quia diuiores et potentiores Abbates plus ceteris paupi-
bus annuatim debent illi qui sic q̄ mutuo soluentes
anticipant Unde multotiens nate est ut ipsarū contribu-
tū ordinaria et annua multo minor sit recepta & non
mirū si ad quorū ipsius ordinis agendorū expeditionem
minime sufficiat

Item sepe Reuerendissimi Domini nostri Cisterciensis dei gratia suas poten-
tes suas possessiones terras et dominia extendere et
ampliare volentes sicut unusquisque qui potest libenter
facit Cum pro acquisitione sive emptione alicuius terre
possessiois vel dominii aliquā magnā summa habent
uenire omni arte studio et diligencia suos vbique per
ordine regiones et patras destinant mercatores Sicut frequet-
eris fieri vidimus temporibus & multum curiose solicite
ac studiose multas et magnas procurant pecuniarum so-
mas Aliqui ipsas pecunias per modum graciosi domini sibi
largiri et tibi requerunt In quo contra tenore carite cari-
tatis minis et expressive grauant monasteria multas ob-
hoc murmurationes et impacientie verba suscitant Ali-
quando vero post gratuita donā per modum mutui etiam
multas et magnas levando denariores sumas que mu-
tua tande ratio vel nihil redduntur Unde magnam
murmur indignatio et multe oblocutiones apud multos
per ordinem non inmerito sunt & super his multi
dolenter sicut nunc scierunt ordinis pres et pdecessores

Item a multis annis et temporibus grauiter conquisti sunt
in antiqui pres et adhuc vehementer et iuste conque-
runtur quasi omnis ordinis Regulares per sonne de rela-

nione et retentione comunis ordinis et capituli generalis supra
dictorum et declaratorum reddituum scilicet **T**erren **C**enonen **A**ple
dunen **R**ipellen **P**utauen **D**e **B**appasines **D**e **B**enedictioe
De **D**e **P**alerna **D**e **S**cardeburgh in **A**nglia **D**e **S**upro
in **S**coria **D**e **Q**uinaco et alijs supra enumeratis absque
retra ignotis **Q**uod valde magnus et grandis periculum est
sic ordinis sui bonis expoliamur et pauperare

Item et quod adhuc grauius et peius est et quod firmiora
personarum ordinis auget ipsi **R**uendimus **D**ni **M**od et **P**res
Cystertien **R**epos annuales et perpetuos **C**ores ordinis
et capituli generalis **R**editus **P**ro **P**riuentus et bona **P**rius et **P**ri
uato nomine ut supra veritate sunt specificatum et
declaratum penitus et totaliter vendunt et alienant pecu
nias **Q**uoniam venditionum et alienationum sine **P**rius utilitati
contra iustitiam et conscientiam applicam **D**uas vendiciones
et alienationes de suis et sine **C**asus **P**rius et particula
in **R**editibus **H**ereditarijs et bonis **V**ero ordinis sine
consensu et licentia capituli generalis **F**eri facere non de
bent nec possunt

Item super eo etiam fit querelamonia non parua quod ipsi
Dni **N**ri **C**ystertien piscarias tam in **S**agena quam alibi **P**ta
sal et cetera multa bona dotata et legata ordinis in
Con et capitulo **G**erali pro subliamento et **Q**uoniam
expensare ipsius generalis **C**asus sibi et sine **C**ystertien **C**as
retinent appropriant et particularizant attribunt
ipsis bonis iniuste ordinem **P**rius et ad alia plura que
oportet emendare necessitan

Item et similiter non immerito conqueruntur ordinis **P**rius
super eo quod **P**rius occasione ad **M**anus **C**ore utilitatis
eiusdem ordinis **D**amnum ipsi **D**ni **N**ri **C**ystertien **V**inum

bladiu carnes pisces oua butiru ceteraq; virtualia et vte
 filia pro vsu capituli naria feru et auena carissime et
 expessive vendunt et computant **Grā** caruis q̄ in hos
 pitiis villare et oppidore omnia vendit ita q̄ in hospicio
 vnius oppidi melius vrbamur et cum meliori foro
 tractarentur **Et** tū multis male stracte et indeceter
 prouidentur tam in cibo potu q̄ in hospitalitate valde
 modica caritate seruata vnde plurimi male contenti
 indignantes et impacientes murmurant ad propria
 rediunt **Quē** inueniunt et vident ceteris ad confu
 sionē mē mris et totius ordinis enarant

Item quammonā quammonē addendū in eo maxime dolent
 et tristari se plangunt ordinis persone q̄ cū ita care gta
 virtualia et alia necessaria lxxis vendantur **hūc** tamen
 oculo benignolentē ibid sc̄ in **Lysterio** possunt videri q̄
 diei tū capituli finito prandio frequenter hora valde
 tarda sit serenu vel pluuioſu seu asperu tempus **Omni**
 sine pietate et caritate ad exitum compelluntur **Cum**
 tū in statutis ordinis non solum de tūb̄ s̄ etiā de q̄ta
 et quinta dieb̄ capituli generalis fiat mencio **Sicut** p̄
 in libello d̄ytm̄ p̄ta caplo septimo **Et** in plurib̄ aliis
 locis **Et** etiā cū et vltra hoc non solum pro tūu p̄m̄
 palud̄ diez expen̄ sed etiā pro quarta die sunt collati
 et dati ordini et capitulo geli boni et sufficientes **Redditus**
 s̄ p̄ lb̄ sterlingoz que valent annuatim **Et** hoc p̄o
 alexandru Regem scocie quem **Redditus** ut supra dictum
 et ipsi d̄m̄ med **Lysterien** vendiderunt **Religiosis** abbati
 et **Conuentu** de Cupro m̄ ordinis in eod̄ scocie Regno
Et denarios vendicionis p̄o ipsos receptos ad suam
 p̄p̄iam et particularem vtilitatem et vsus proprios
 conuertebunt et applicauerunt

Item multum periculosum et Indecens videtur et ob hoc
et priores et moderni ordinis p̄ces obloquē conquiruntur
q̄ dñi nri Cisterciē oīa ordinis tam diffinitore suffra
giorē q̄ contubicionū sigilla contra benedictinā et alia
ordinis statuta custodiunt et ad libitū utuntur Unde etiā
fieri p̄ prout et experimentalit̄ aliqui factū fuisse com̄ptū
est q̄ etiā alio t̄pe q̄ capli gēlis sigillo diffinitore vepte
sunt et v̄se littere sigillate Unde fieri potest q̄ omnes
l̄e contractū transactionū confirmationū et ceteroz
que per caplū gēle expediū consueverunt et nomine
ordinis sigillari calumniales et suspecte habeantur Et
per consequens minus efficaces et minus reputacione
existant Et qd̄ om̄d̄ deterius est et iniquius esset ipsi
dñi nri Cisterciē si vellent possent ad nutū totū ordinē
et caplū generale sibi et suo Cisterciē mōis in quibuscūq̄
voluntariis somnis obligare Nec iste minus simplex suspectus
et inordinatus modifaciendi in aliqua mundi policia
et congregatione vel communitate rep̄ri creditur

Item et ut super hoc verum in promptu pateatur exemplū
ipsi vener̄m dñi nri Cisterciē ep̄bis die mensis Novemb̄
Anno dñi mil̄i CCC̄o nobili viro Ant̄onio Lombard caplū
tameo iiii^{to} v̄ liberoz aut̄gitenensū Contra tenorem
benedictine et ordinis statutorū sine licentia caplū gēlis
vendiderunt et alienaverunt suā grangia de Champig
maro alit̄ data de m̄ysement p̄e monasteriū de Pippa
toro nri ordinis fuerē d̄ore quibz alit̄ p̄tinebat pro
somma et p̄cio p̄v̄i l̄e Et ip̄inet nulla penitus
intencione de quoz vendicione in caplū gen̄ali im̄ediate
sequenti annū dñi mil̄i CCC̄o octoḡsim̄ facta post ipsū
caplū per ser̄p̄os de data ipsius caplū generalis
confirmacione et approbacione eiusd̄ vendicionis et ali
enacionis nomine totius ordinis et caplū generalis
fecerunt Cuius confirmacionis tenor sequitur in hoc

verba Nos frater Johannes Abbas Cisterii Cabilonen
 Diocesis ceterisque diffinitores capli generalis Cisterien
 ordinis Notum facimus vniuersis qd in eodem generali
 capitulo die viii^a mensis septembris anno dñi m^o ccc^o
 octogesimo apud Cisterium celebrato facta fuit quedam
 diffinitio cuius tenor sequitur et est talis **Tractatu**
mitu passatu et conclusum int **Reuerendissim** in **Christo**
patrem dñi Cisterien et eius **Comentariu** ex vna et nobil^e
 vno **Antoni** lombard **partibz** ex altera **de claratum**
 et **de claratum** expressum in **lris** **patentibz** quibz **pñs**
 diffinitio **annectitur** **Capli** **generalis** **temp^o** **justu** et ad
utilitate **mōn** **Cisterien** **factu** **approbat** **ratificat** et **confirmat**
fm **omnes** **suas** **partes** **Datu** **Cisterii** **sub** **sigillo** **diffinitore**
 Anno **loco** **die** et **mensis** **dictis** **Sic** **signatu** **sub** **plura** **Car**
neus **Et** **sic** **clare** **pate** **quid** **de** **alijs** **similibz** **retroactis**
temp^o **sciz** **potuit** **et** **adque** **fit**
Si **hoc** **pate** **supradite** **diffinitio** **salitas** **q** **ille** **fr** **Car**
neus **tunc** **putantur** **Cisterii** **qui** **ea** **signant** **non** **q** **capli**
non **fuit** **Quia** **duo** **pñcipales** **Notarij** **illius** **anni**
fuerunt **dñs** **guill^o** **de** **longobard** et **lob^o** **de** **fontemore**
mōn **labbes** **Duo** **vero** **Notarij** **ad** **pedes** **fuerunt** **fratres**
Yohannes **vniuers** **dñi** **mō** **Cisterien** **Secretarius** **Et** **p^o**
de **ortens** **Cisterii** **Religios^o**

Non cu dolore et tristitia vehementer conqueuntur totius
ordinis presabbates in eo qd qd per totius orbis puicias
 in sue pñe et ordinare **in** **ditionis** **lesura** **quam** **men**
vino **et** **eneruationem** **pene** **totalem** **comittuntur** **et** **de**
putantur **Reformatores** **Etiam** **licet** **aliqui** **plurimu**
ignari **maiori** **tñ** **aucte** **q** **aliqui** **quatuor** **p^o** **Amgen**
Et **Regulariu** **obseruancie** **tam** **int^o** **q** **ext^o** **domos**
suas **modici** **obseruatores** **magis** **in** **locis** **Regulatis** **con**
temptu **sunt** **q** **honori** **et** **edificationi** **Et** **licet** **Reforitio**
ad **id** **pñcipalit** **videatur** **ordinata** **ut** **scz** **per** **patres**
abbates **male** **ordinata** **et** **curata** **ex** **quibz** **surgit** **queri**
moma **que** **etia** **capituli** **generalis** **celebrationem**

expectare non possunt corrigant aut eorum de patribus abbati
negligentia in annua visitatione supplicent vel ut quod
in aliquo casu necessitatis non potest pena et ordinaria ipsorum
iurisdicatio perficiant ipsi tamen unum et legem reformationis
frequenter ignorantes et potestatem sibi attributam am-
pliare et dilatare cupientes ac si essent proprii prelati
annuas visitationes faciant cartas visitationis primis
abbati destinent et alias multo periores componant com-
putationes ubi sunt audiunt et abbates ac abbatissas
instituant et destituant **Et** in monasteriis suis propriis
abbatibus vicariis propriis nec priores nec vocatis que
omnia potius sunt sanctam religionis institutionem et libertatem
eorum destruere et deformare quam conservare vel reformare
Et vix in tribus vicariis in aliqua regione vel provincia
instituitur contributionum receptor quin plenissima com-
petentia et totius ordinis fungatur et gaudeat potestate
Cuius tamen antiquis more possessoribus solis dicitur nostre
Cisterciensis et quatuor primis filiabus consueverat **Et** ubi
etiam primis nunc retrahitur subtrahitur et restringitur
et minoribus plenior confertur in quo totum destruitur
primis abbati iurisdicatio licet oppositum in quibusdam
deventum dicitur ad contentandum patrum abbas
scribatur **Quia** eorum filii per tales reformatores semel
in anno visitati eosdem suos prelatos ita in debite gra-
uati recipere recusabunt dicentes se vna vice quolibet
anno visitari sine legitima causa debere visitari unde
tandem nisi provideatur sicut iam in aliquibus locis notum
actum est fiet quod tam visitatores ordinarii scilicet prelatos
quam huiusmodi reformatores contempti ad visitandum refuta-
buntur **Et** tanto viliores computatione fient ipse refor-
mationes quanto pluribus et tam communi communi-
cabitur

non si plene et
per omnia ita or-
dines non erant
nisi ad omnes et
tantum ex parte
et nimis de qua
reformatores
generalis capite
debet annua
per plures
vicarios seu eorum
appellationis re-
fieri potest

non et cum ipis
plena ordinis
tandem omnes
quatuor primis filiabus
propter prebendam
tantum abbas et
a prebendis quatuor
reformatores visitari
apparet vellemus
tandem rebus pro
rependi **Et** illi
tandem ordinariis
debet non visitari

non post primis
omni armonia
solus surgit gra-
ma quod sit annus

49.

Item si plena et suprema ordinis auctoritas tot et satis
personis ita ordinare et voluntarie debeat communicari
opus non erit annuorum generalium capitulorum celebratio
nisi ad omnes et multiplicationem plurimumque sumptuum et
multum expensarum. Cumque ordo ipse iam vehementer
et nimis depauperatus non indiget vel si dicatur quod isti
reformatores habent causas difficiles ad audientiam
generalis capituli remittere. Nec propter hoc impediri
debet annua ipsius capituli generalis celebratio. Frustra hoc
fit per plures quod per solos preabbates vel eorum quibus
sarios seu eorum coabbates forte ab ipso gravatos per
appellationis refugium aut alio debite et sufficientissime
fieri potest.

Item et cum ipse Reuerendissimus Dominus noster Cisterciensis sic condit et facit
plena ordinis et capituli generalis auctoritate quibus eis placet
concedendo omnes sub se visitent et reforment non parvam
quatuor primis filiabus et cunctis noster ordinis abbatibus et Reli
giosis prebent oblaquendi materiam eo quod cum tam sancta
caritatis ratione et clementia Calo 1° et alia ordinis statuta
a prefatis quatuor primis abbatibus singulis annis debeat
Cistercium visitari nunquam tamen visitari nec ut per effectum
apparet vellent ipse Dominus noster Cisterciensis visitari. In quo non
bonum ceteris prebent exemplum libenter visitationes
recipiendi. Et illius decreti seu decretalis multum debent
timere ordinationem qua loca quanta hinc exempta per
decreta non visitata. Siorelains episcopus visitare concedit.

Item post primis oblaquendi et innumerandi occasionibus
boni quoniam ordinis et personarum. In hoc merito pro
dolor surgit gravissima ac ordinis et capituli onerosissima
suma quod scilicet annis singulis ultima die capiti generalis

In caplo Cisterciensis palam publice et alta voce per Nōnos
Capli generales pronuntiam diffinitiones Non obstant etia
quibuslibet contributione communid et subsidioze Impositore
et levatore **Receptis** declaratur totus ordo ad sua non
modica reverentia confusione et maxime damnum tenet
et debere nōno **Cisterciensis** plusq̄ **pp̄** **flōre** capli unde
quibz ex causis et ppter quid nemo est ut creditur qui
sciat Nulla etia mentione facta de coribz or̄ **Redditibus**
et eorūdem supradictis et declaratis arveragijs ad multo
maiorē etia in triplo p̄mā ascendentes **Deberent** autem
ad minus et certe bene tenentur **Reverendū** **dm̄** nō **Cister**
ciensis p̄mptati or̄ p̄mē pietatis affectu condoleū **dm̄**
et nālem iusticiā Insequen̄ prout sibi fieri vellent suum
passivū p̄dictū debitum longe minus et incertūm verū
debitū sit pro maiori s̄z activo vero et claro debito s̄z pro
arveragijs p̄fatorū **Redditū** communid dimittere et to
taliter quictare **Et** non velle sicut p̄tende videntur
ip̄os **Redditus** p̄m̄pales sibi attribuere acquirere et
applicare **Ad** nec totus ordo nec capli sine consensu
illorū qui contulerunt factū non potest **Et** omnis consuetudo
maximū et indispensabile esset

De p̄missis et quibz que ex eis facili elici possunt satis clā
liquet In quanta prosperitate et gloria flourant cuncti
et exaltatus fuerit in sacro **Cisterciensis** ordo q̄d in
ip̄o viguit caritas et ad bonū cor̄ amor et dilectio **Unde**
s̄z ordines contributiones **Redditus** proventus et cuncta
bona ad eorū totius Religionis applicabantur expone
bantur et conservabantur utilitatem **Tū** nullis que sua
essent sed que **h̄m̄** christi queveret **Tū** em̄ valenter et
efficaciter in curia Romana et alibi defendebantur **p̄m̄**
legia libertates et omnia tam p̄m̄oz pontificū q̄ Regū
et p̄m̄cipū ipsi ordm̄ collata **Iura** **De** evario comuni
particularibz succurrebat **monasterijs** locis et p̄m̄is
varijs nactatibz p̄m̄sibz violencijs et alijs fortuitis

50.

agendis oppressis Et her opera caritatis exercens ordo ipse
plurimum ditabat multos et divites redditus et proventus
supra multa Religionis nostre cenobia sine ulla expressione
gratuarum acquirere et emendo Et a cunctis mortalibus
et maxime episcopis et aliis huius Religionis in devotionis fervore
et sanctitate in omnibus prosperans crescens et proficiens
annabatur colebatur et cum omni favore reverebatur dicitur
et adhuc multis temporibus de nonnullis approbatus caritativis suis
et celestibus ac aliis virtutibus Religionibus magis quam nos de
sue prime institutionis simplicis sanctitate retinentibus ad
viam erubescencia et dolorem contingere cecimus propter
vero eicte et expulso legitimo nostre Republice amore
subintravit proxi quodam studiosa affectio ac proxi et par
ticularis boni procuratio et bonore communis ad particu
lare inusta applicatio et appropriatio ad quatuor et quibus
miserabilem devenit ordo ipse in paupertatem et depo
lationem et unde procedant plus monstrant utraque statim
maxime ruine quam inebriantem scripturam dicitur enim unde
et de quo communia ordinis teneantur privilegia libertates
et iura monasteriorumque et locorum ordinis damnose impe
diantur commendationes non inveniuntur neque ex contribu
tione neque ex subsidiis satis frequenter impositore recep
tione multis tunc onerata et displicent Et novemur qui ad
veniens admissioes habent debeat igitur prima
amissa caritas et fidelis ad cor totius ordinis bonum dilectio
et ferventissima in omni antiquorum patrum ad christi dilectio
Religionis felicem et prosperam manutentionem zelus
in nostris inflammetur cordibus uniusque ad suum et reddere
Cum si in vera et pura caritate non ficta boni emulato
res fuerimus nullus erit qui nobis nocere possit Quod
ordini et personis concedat ihesus christus Amen

Remanens statutum Sancti Benedicti pro duodecimo capitulo 20 in
subiunguntur Sancti Abbas et Comuentus Cisterciensis sub pena p
unij et depositionis a dignitate abbatiali vel officio sine spe
et expulsa ca gnalis et summi pontificis licencia petita et
ob ob ta Nullus Cisterciensis abbas vel Comuentus Castrum
villa grangia vel quacumque alia rem notabilem multum
alienare vel vendere valeat Quod pro legitima sua excu
satione dictum sunt Sancti in Cisterciensis qui pro re regali
acquisitione et suarum tenentium possessione ampliori dilatatione
nuper et his diebus non consulto gnali capitulo neque
Romano pontifice ultra alias particulares venditiones et
alienationes sua grangiam de Campignaro alio de nu
ruet nobili uno Antonomo Lombard milie septingentis
francis Et grangiam de dono epi capituli gnali et ordini per
tinentem ducentis triginta francis abbati et comuentui
de Vallelucenti Immo et quod determinis est ut dictum pene
omnia sua vasa aurea et argentea localia prosa plures
magne estimationis calices aurei imagines tabulas
Ceterasque aureas et argenteas reliquas dignis margaritis
ac lapidibus prosa ornatas mittam Ceteraque plurima
divino cultui ac sanctorum et ecclesie a multo tempore per
sanctos ac sacratissimos patres et predecessores suos dicata et
deputata caliter et de facto ceteris malum exemplum
prebendo vendiderunt et alienaverunt sua sanctam
et quod sanctam ecclesiam omni aliarum matrem tantis pro
testamentis damabiliter spoliando et perpetuo privando
Propter que merito et iuste omni ordo sibi subiectum ab
omni labefactum et honore sui non dissipatorem et dis
ipatorem manifestum atque abbatiali dignitate privandum
decernerent atque iudicarent

per nullomodo
inductus et hu
pateret mo
tamen cum s
petit aut h
in alio vltim

Ex
super

Regulatus
verificacione
super heresi

ego Theobaldus

heri facio tam
debitus quas bon
vando amme su
debat in pponit
decessent & in p
et capituli Tercis
parte de Cancell
signam quod v
amotatu sigilli m
non vobis mille
Eugen cancellari

Sancti
actuali pro reddi

placuit dei gra
vobis qd futura
et salute amme ca
suis memon et
ludun dno md ke
gentis me et a
tate ipius filij m
Conventu Lyoni
pium et perpetu
ammy redditus pe
na miledimed
vnde pponimus et
dimo pro hie su
difficultate per po

52.

Sequitur carte et lre quorundam et multorum
Supradictorum reddituum Et primo

Sequitur lra Domini **Theobaldi Comitis Trecenti** pro
verificatione pmi articuli pro redditu ex lre pmoned
super receptam Trecenti

Ego Theobaldus Trecenti comes Palatinus
Notu facio tam pntibus q̄ futuris q̄ viginti libras annui
redditus quas bone memorie p̄ meus Comes Gemacus p̄
remedio anime sue eclesie Cisterciensis in p̄petua elemosinam
dedit in p̄curando abbatibus qui ibidem generali capitulo
interessent Et in pedagio pontud assignauerat ad p̄os abbas
et capituli Trecenti in mundinis sancti Iohannis in redditibus
parte de Cancellis singulis annis percipiendas in p̄petuum
assignauit Quod ut notu p̄maneat et statu teneatur litteris
annotatu sigilli n̄ri munime roborauit Actum Anno Incar
nati Verbi Willelmi Nonagesimonono Datum per manū
Catheri cancellarij Nota Aleuini

Lra Dni Blanche Regine francie pro verificatione secundi
articuli pro redditu ex lre p̄arsien supra recepta Wlebedunen

Blancha dei gra francorū Regina Notum facimus vniuersis ta
pntibus q̄ futuris q̄ nos pro salute et remedio anime n̄re
et salute anime carissimi filij n̄ri Ludouici Regis francorū et
hystoris n̄rion et pro salute anime bone memorie Regis
Ludouici Dni n̄ri Regis alij n̄ri genitricis n̄re Regine alienorū
genitricis n̄re et aliorū antecessorū n̄rorū de assensu et volun
tate ipsius filij n̄ri Regis dedimus dilectis n̄ris Abbati et
Conuentui Cisterciensis ad sustentacione capitulo generalis in
p̄curam et p̄petua elemosinā quadraginta libras p̄arsien
annui redditus percipiendas singulis annis in p̄p̄ositu n̄ra
Wlebedunen in crastino Assumptionis beate Marie
Vnde p̄cipimus et mandamus ut qui p̄p̄ositus Wlebe
dunen pro t̄pe fuerit dictas quadraginta libras eis sine
difficultate p̄p̄soluat termino p̄notato Et pro quolibet

Die quo fuerit in defectu solutionis eisdem quinque solidos &
pena reddere teneatur. Quod ut perpetue stabilitatis
vobis obtineat presentem carta sigilli nri munimine
facimus roborari Actum apud Vietellum Anno dni Millesimo
Ducentesimo quadragesimo quarto mense septembris

Actum dni Ludouici francorum Regis filij eiusdem Regine de confirma-
tione eiusdem redditus p lb Parisien

Ludouicus dei gracia francorum Rex Notis facimus Vniuersis tam
presentibus quam futuris quod nos donum quadraginta librarum Parisien
annui redditus quod carissima nra ma Blancha dei gracia
francorum Regina Illustris fecit abbati et conventui Cisterij
in presentia nra Nieledunem ad sustentationem capituli generalis
soluendare singulis annis in crastino assumptionis beate
Marie prout in ipsius nre carta sup confecta con-
tinetur volumus et etiam confirmamus. Quod ut pe-
petue stabilitatis vobis obtineat presentem carta sigilli nri mu-
nimine facimus roborari Actum apud Vietellum Anno dni
Millesimo CC quadragesimo quarto mense septembris

Item alia lra eiusdem Regis Ludouici de mutatione terminum scilicet
crastini assumptionis beate Marie ad crastinum ascensionis dni

Ludouicus dei gracia francorum Rex Vniuersis presentibus locis in spe-
cturis salutem Notis facimus quod cum olim Inclite memo-
racionis B. quondam Illustris francorum Regina nra ma pro
suo et anime nre remedio dedit in pura et perpetua
elemosina de consensu et voluntate nra abbati et conventui
Cisterij ad sustentationem capli generalis quadraginta libras
Parisien annui redditus percipiendas ab eisdem in presentia
nra Nieledunem in crastino assumptionis beate Marie un-
guis annuatim. Nos postmodum predictum terminum ad petraen
et voluntatem ipsorum abbatis et conventus pro utilitate
ipsorum ad crastinum ascensionis dni ducentis transsendu

53.

volentes et precipimus ut quicquid pro hoc prepositus fuit
melledunensis dictas quadraginta libras eis sine difficultate
aliqua persolvat in perpetuum in predicto crastino ascensi
onis dñi annuatim lris predictis modis nre sup elemo
sina ffata confectis in sua integritate remanentibus et vo
gove Quod ut ratū et stabile permaneat in futurū pntes
lras sigilli nri firmis impressione muniti Actum p̄sus
Anno dñi Millesimo CC quinquagesimo septo mense octobris

Ura eiusdem Regis Ludouici pro verificatione tertij articuli
de Reditu C p̄ lb Parisien supra Regiam Senonen

Ludouicus dei gratia francorū Rex Notum facimus vniuersis
tam p̄ntibus q̄z futuris q̄ nos pro salute et remedio an
me ac salute amice bone memorie Regis Ludouici genitorū
nri et carissime matris nre Blanche illustis francorū Regine
Nacion et pro annuatim aliorū antecessorū nrorū Pedmuis in
p̄petuam et pura elemosina dilectis nris abbati et conuen
tu Cistercijs ad sustentationem capituli generalis Centū
viginti libras Parisien annui redditus percipiendas sin
gulis annis in octabis ascensionis dñi in prepositura nra
Senonen Unde precipimus et mandamus ut prepositus
nri Senonen qui pro tempore fuerit dictas Centū viginti
libras sine difficultate persolvat termino prenotato Et q̄
pro quolibet die quo in defectu solutionis fuerit eisd̄ quicquid
solidos pro pena reddere teneatur Quod ut p̄petue stabi
litatis robur obtineat p̄ntem cartam sigilli nri muniti
firmis roborari Actum apud Vietellum Anno dñi
Millesimo ducentesimo quadagesimo quarto mense sep
tembris

54.

Caroli Philippi Illustris francor^{um} Regis Pro verificatione
quinti articuli pro Reddito xxx lb t^{ur} supra receptam p^{er}sonam
tunen^{sem} ville et gubernamenti de Thippella

Philippus dei gratia francor^{um} Rex Notum facimus vniuersis
tam p^{re}sentibus q^{uam} futuris q^{uod} cum clare memorie d^{omi}ni quonda
comes p^{er}taune et Tholose p^{er}terius ne in sua vltima volun
tate legauerit abbati et comuentui monasterij Cyterien
v^{ig}inti quinq^{ue} libras tunonen^{sem} annui Reditus pro duobus
monachijs capellanis in eor^{um} iam dicto monasterio p^{er}petuo
tenendis Item capitulo g^{ra}di Cyterien ordinis triginta lib^{ras}
tunonen^{sem} Redituales simil^{iter} percipiendas in p^{ro}positura n^{ost}ra
Thippelle singulis ad festum ascensionis d^{omi}ni Quos Reditus
deliberari mandauimus eisdem vob^{is} diuine pietatis intuitu con
cedimus vt ipsi abbas et comuentus predictos Reditus sc^{ilicet}
v^{ig}inti quinq^{ue} pro predictis duob^{us} capellanis tenendis vt d^{omi}ni
est et triginta libras ad opus dicti capli possint percipere
sicut supra expressum est tenere et habere in p^{ro}petuum absq^{ue}
coactione vendendi vel extra manum suam ponendi Saluo in
alijs iure n^{ost}ro et iure in omnibus alieno Quod vt ratum et
stabile permaneat in futurum presentibus l^{it}ris n^{ost}ris firmis
appom^{is} sigillum Actum Parisius Anno d^{omi}ni millesimo cc
septuagesimo quinto mense Julio

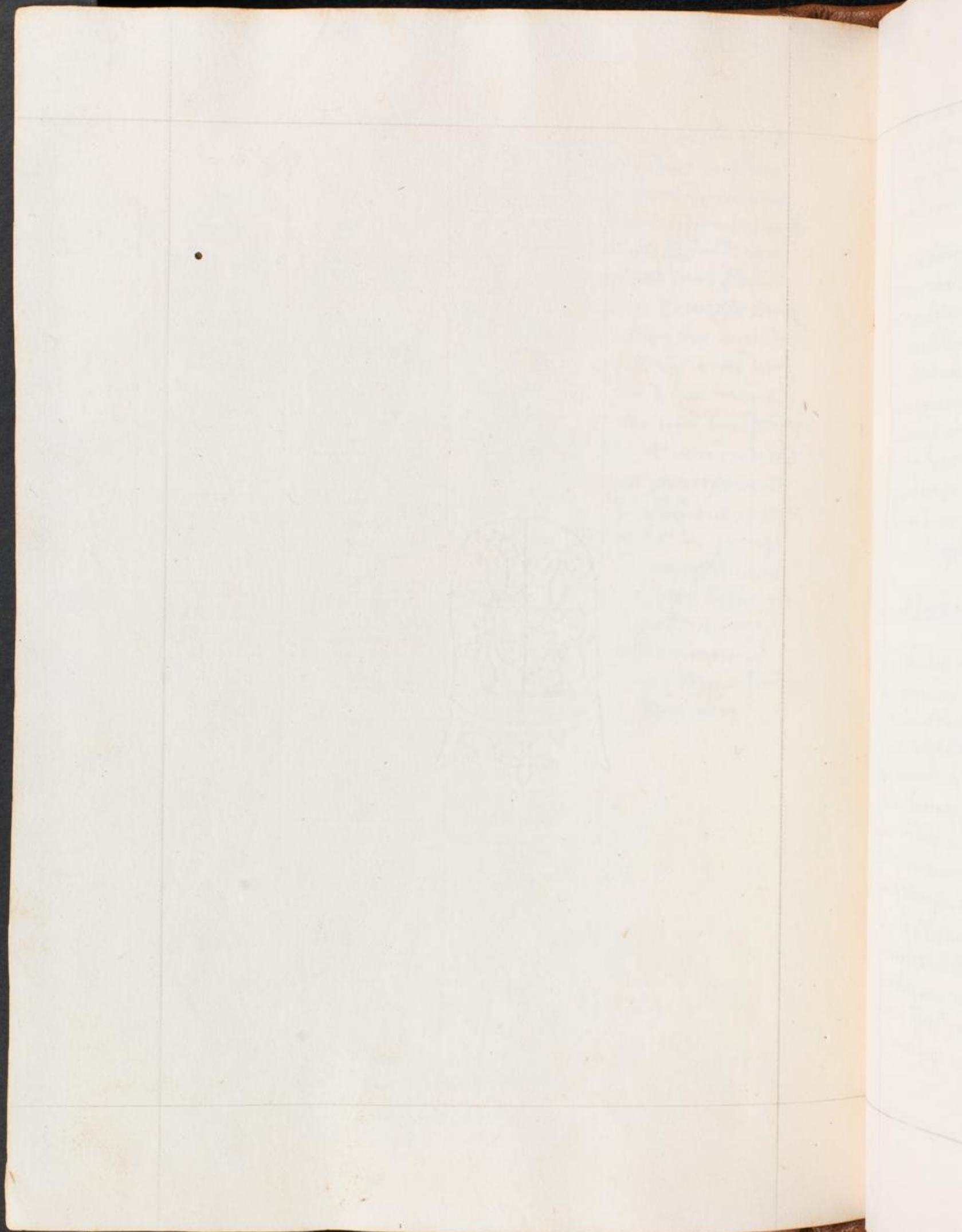
Caroli filij Regis francie Andegauie et prouincie comitis
Pro verificatione septi articuli de Reditu xxx lb tunonen^{sem}
supra receptam et p^{ro}posituram Andegauen^{sem}

Carolus filius Regis francie Andegauie et prouincie Comes
Notum facimus q^{uod} nos pro salute anime n^{ost}re d^{omi}ni d^{omi}ni et con
cedimus in p^{ro}petuam elemosinam religiosis vⁿⁱus abbati et
comuentui Cyterien monasterij triginta libras tunonen^{sem}
in p^{ro}positura n^{ost}ra Andegauen^{sem} annis singulis in p^{ro}petuum
prima die mensis Augusti Certo eorundem abbatis et d^{omi}ni

nino persolvendis ut orationum et bonorum omnium que sunt et
de retro fient tam in capite quam in membris omnibus eiusdem
ordinis fraternam participationem habeamus Rogamus
etiam et legimus quod in omnibus abbatibus et locis collegiatis ordinis
Cisterciensis una missa pro nobis de spiritu sancto quodam die
venerabiliter celebratur certa die Et post nonam obitum anniversarium
nunc per totum ordinem in perpetuum statuatur Ceterum de dictis
triginta libris ita statuimus quod in vigilia et in die exalta-
tionis sancte crucis in pitancia conventus Cisterciensis et
illorum qui ad caput conveniunt nunc quodam die venerimus
Post decem vero nunc in vigilia et in die nonam anniversarium
in pitancia conventus eiusdem similiter et non in usus
alios expendantur Preterea volumus et precipimus
quod quicunque tenet dictam preposituram si in solutione pre-
dicta pecunie in termino supra dicto defecerit in quibus
solidis quotidie quodam post terminum a solutione cessaverit
Certo eorundem nuncio pecunia expectante pro laboribus
et expensis ipsius condempnetur Quod ut ratum
et firmum permaneat patres licet sigilli nunc nuncime
dignam roborandas actum apud Torbolum Anno domini
millesimo CC nono quinquagesimo mense Decembris

ind que sunt et
ambus respon
amus h
is collegatis on
to ipm dux
tudo am
ne (et) de dicit
et sic exulta
is h
in ducimus
he in
et non in
et p
in solutio
est in
one
re pro labor
quod et
in
Am
De

[Faint, illegible handwriting throughout the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

Alia seu carta dñi Alexandri Regis scocie de donatione ecclesie
Evoli a scti Medani facta moni de Cipro sub et ad onē
xx lb sterlingoz annuatim soluendaz calogelii p sustentacione
abbatiū ibid conuementū pro verificacione nom articuli

Alexander dei gratia rex scotoꝝ omnibꝫ probris hominibꝫ
totius terre sue clericis et laicis salutem Grant presentes
et futuri nos consensente Wenli pue Episcopi sancti Andree
de iſſe concessisse et hac carta nra confirmasse Deo et ecclesie
sante Marie de Cipro et monachis ibidem de seruetibꝫ
ecclesiam de Evoli cum omnibus iustis pertinetiis suis tene
am in puram et perpetua elemosina reddē nre annuatim
ex parte nra capitulo Cisterien ad pꝛinacionē capiti gꝛis
quarto die xx lb sterlingoz Salua Rob de havi temera
eiusdem ecclesie in vita sua Testibꝫ Wille cancell comit pa
tacio Comite male de sis Wille constab alex 22

Alia carta Episcopi capiti sancti Andree de ead donatione

Wille dei gra episcopus sancti Andree Omnibus his lris visuris
vel auditoris eterna in dno salutem Ad vniuersitatis nre
noticia volumus deuenire vos de assensu et voluntate
Alexandri dei gratia Illustris Regis scotoꝝ de iſſe et concessisse
ecclesiam de Evoli cum omnibus iustis pertinetiis suis
abbati et monachis de Cipro ordinis Cisterien tenenda
in puram et perpetuam elemosina Salua epalibꝫ et salua
temera Rob de havi in vita sua reddē annuatim capitulo
Cisterien xx lb sterlingoz deseruendo eid ecclesie p go
nestum et ydomeū capellanū qui a nobis vel a suo so
ris cura recipiat annuare Et ut hec donatio seu concessio
nra vobis pꝛetue firmitatis optineat eam pntis pa
gine testimonio et sigilli nri et sigilloz Wille archiepi
laodeci et laurencii archiepi sancti Andree appositione ro
borauimus Wille test Rob Rossen episcopus 22

Alia carta confirmatoria dñi Honorij ppe de ead stede

Honorius servus servorum dei Dilectis filiis abbati et conventui de Siquo Cisterciensis Ordinis Salutem et apostolicam benedictionem. Iustus petencium desiderium dignum est nos facile prebere consensum et vota que a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Significastis siquidem nobis quod ecclesiam sancti Medani veniens frater noster episcopus sancti Andree de capli sui assensu et voluntate carissimum in christo filium nostrum Alex Regis scocie Illustris patrum eorum vobis liberali et provida contulit pietate ut exinde pro thesterlingorum in provocatione quartae dei abbatum conveniencium in calo gch annis singulis exsoluatis prout in eorum libris dicitur plenius contineri. Vos itaque vestris supplicationibus grato concurrentes assensu ecclesiam ipsam sicut eam iuste ac pacifice possidetis vobis et pro vestro monasterio vobis auctoritate apostolica confirmamus et preter scripti patromus communis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et beatorum petri et pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Lateranensi viii Idus maii Pontificatus nostri anno quinto.

In iustancia dñi et magri Johannis gualonis abbatis
 Wlormmudi et magri Egidij de Roya Religiosi Cisterciensis et
 bacalarii formati Judicis calie in Anglia et Scotia ad
 missariorum de Kerepta pro thesterlingorum occasione
 predicti redditus per eos facta ad verificacionem dñi
 articuli

Moverunt universi preter hanc inspectum quod nos si lo.
 A Wlormmudi ordines Cisterciensis Lingonem diocesis et Egidij
 dñi Royen Wlormmudi Cisterciensis monachus expresse professus

58.
morum sigillum nrm unicum signo manuali ducti fuis lxi
di Royen pntibus apposimus Datum in eodem monasterio
de Cipro die xxij mensis Januarij Anno dñi millesimo
cccquadragesimo quinto more gallicano

Diffinitio capituli generalis pro totali venditione et alie
natione eid mon^o de Cipro facienda de p̄dicto redditu p̄
lb sterlingoz pro p̄ona iiii scutoze auri pro verifica
tione y articuli

Nos frater Iohannes abbas Cisterciensis Ceteriqz diffinitores
capituli ge^{lis} Cisterciensis ordinis Notu facimus vniuersis
q̄ anno dñi millesimo quadragesimo xlviii^o in eod
caplo die xxij mensis Septembris apud Cistercium cele
brato facta fuit quedā diffinitio Cuius tenor sequitur
In his verbis Presens ge^{le} capitulum benignit^r attendens
paupertatem mon^o de Cipro in scoria quantiqz et crebris
agit^r p̄uicis et p̄dionibus tam p̄pter vndositates manias
q̄ p̄pter insidias inimicorū interpositas p̄onā suae red
ditum viginti librarū monete scorie pro et de qua p̄ona
dictū mon^o tenebatur et in p̄petuū obligabatur caplo
generalis remittit et quictat ipm capm eidem mon^o homiqz
eximit a solutione dicti annui redditus p̄ lb p̄ futurū
et p̄petuū temporibus Ita tñqz abbas et Conuentus dicti
mon^o de Cipro pro redemptione p̄dicti redditus dñi
Cisterciensis seu procuratori aut certo mandato suo p̄ona
quadragesimare coronarū auri boni auri et legitimi pon
deris infra festum natiuitatis dñice proxime venturū
fidelit^r et integraliter in villa Brugē p̄soluent et ad
signabunt seu per solū facient et consignari Datum
sub sigillo diffinitore dicti capituli Anno mense et
loco supradictis Et ad maiore p̄missorum firmitatem
et securitate nos abbas Cisterciensis andictus sigillum nrm
p̄ manus vna cu p̄dicto sigillo diffinitore p̄ntibz dñis
apponendum Datum vt supra

lra procuratoratus Keuen^m dm nri dno Johanne brno abbte
Cysterij ad abbate de Capella ad recepti dm scuta
pro uenerificatione eius et articuli

Nos frater p abbas Cysterij Notificamus univerfis q co abb
nm de capella prope brugis procurator nm ferimus ad
recepti dm ex pte na a co abbate na de Cipro in scoria et co
uentu eiusdem vel a procuratorib us legitimis quadring
tas coronas auri legitimi pondens pro redemptione cun sd
am reditus nobis et caplo na quond debiti per cos dm
qm na per diffinitione eiusdem capituli confertis plenu
continetur Qu quidem co abbati na na plenu con
dm na ptatem ad dandu quintancia pro forma prefatand
quadring coronaz sub sigillo suo Quam quintanciam
uolimus esse tanti uolens ac si sub sigillo na maior da
retur Concedimus insuper q licet sumus ffata infra quis
et festum natiuitatis domine proxime uentur plenu
non per soluatur q diffinitio capituli na dictis abbati et co
uentu de Cipro facta non uaretur Ad q dictus co abbas
na de capella repariet apud se licam originalem dicte diffin
tionis quousq sibi vel procurator suo de summa pnarata
plenu fuerit satisfactu uolimus etia q per na na mane
at apud dictos abbatem et conuentu de Cipro vel procurator
suos pro munimento hore perpetuus temporalis diuitura
Datu sub sigillo na maior apud duion mensis septem
die dm Anno dm Millesimo CCC quadagesimo octauo

Quintancia dm Jacobi abbis de Capella thosan de receptioe
eius summe na scuto auri ab abbate et conuentu de Cipro
pro complemento uenerificationis eius et articuli

Uniuersis patet per ntes Nos fratrem Jacobu pnissione
diuina abbate monasterij de Capella thosan in flandria
Tornacen dioc nomine et ex parte Keuen^m in christo pus
ac dm dm Johanne abbatis Cysterij ac mandato speciali pro
curatorio prout sigillo eiusdem dm abbatis maior omnis

59

evidenter potuit apparere veraxisse et ad plenum habuisse per
manus dñi Roberti de elogston decretorie licenciatu mōrchi
monasterij de Cupro expresse professi ac patricij. **Et** de articulo
magistri procuratoris abbatis et conventus monasterij de
cupro predicti in scotia sanctiandree diocesis quadringentas
coronas anni vsualis et legalis monete regni francie de
bitas per eosdem abbatē et conventum monasterij predicti
vigore cuiusdam contractus perpetuam redemptione et excep
tione in se continentis cuiusda annui redditus siue annue
pensionis viginti librarū monete scocie ordi Cisterciensium olim
debiti per pfatos abbatem et conventum de cupro suosq; suc
cessores de somma p̄dicta quadringentarū coronarū pro per
petuo quictos clamamus ac per p̄ntes reddimus absolutos
In cuius rei testimonium sigillū n̄m manus huius p̄nti n̄re que
tancie h̄re de mandato n̄o procuratoris annexi diximus
apponendū. **Apud** Brugis decimo die mensis octobris Anno
dñi Millesimoquadringentesimoquadragesimo octavo

Sua abbatis et conventus monasterij de Palena de p̄e l̄b
tinonen annui et p̄petui redditus per eos redditus domino
Cisterciensium et capitulo gen̄i supra predictum monasterium pro
verificatione duodecimi articuli

Universis p̄ntes h̄re inspecturis frater Humbertus abbas
monasterij de Batna Cisterciensium ordi p̄suntmensis diocesis totiusq;
conventus loci eiusdem salutem in dñis sempiternā. Moneat
universitas v̄ra q̄ cū nos et domus n̄ra predicta essemus
creditoribus pluribus obligati in magna pecunie quantitate
tam de principali q̄ de vsuris temporibus suis currentibus et
semper currentibus. **Et** iam essemus maxime onere debitorum
gravati cū non habemus in bonis mobilibus vnde possemus
predicta solvere nos abbas et conventus domus predicte in
hoc omnes unanimiter consentientes vna cum consensu

et ante dñm Bononis Abbatis Clarenallis patris domus nre
predicte super hoc presertim bononit̄ peritorit̄ consilio sup
hoc habito naitate vigente domus nre predicte solemnitate
que requiritur in rebus ecclesiasticis alienandis adhibita
Concedimus et vendimus pro quadringentis libras tironen
nohis ad diminutione omnium debitorum predictorum et ad uti
litatem domus nre predicte Integraliter persolutis vobis
Religiosis abbati et conventui Cistercij caplo generali seu
abbati conventui eiusdem capituli **xl** libras viginti libras tū
ronen annui redditus percipiendis annis singulis in pe
tū apud Cistercium his terminis videlicet ad mensem pasche
decem libras tironen et secunda die capli **xl** quolibet ano
alias decem libras tironen super viginti quateros mu
re quos habemus singulis annis apud villam de Calinis
in puto s̄to in burgo comitis Burgundie palatini Et
etiam super omnes res nras quas habemus in predicta
villa de Calinis et in territorio eiusdem ville tam domibus
terris vineis q̄ rebus alijs omnibus si dicti viginti quaterij
murre non sufficerent ad dicta solutione predictare viginti
libras tironen Integralit̄ persolueda ad quem redditu in
futuro singulis annis et in terminis et in loco superius
nommatis dictis Religiosis Cisterciens vel eorū mandato
nomine suo et nomine predicti capli **xl** Integraliter
persolueda nullo mandato alio requisito Obligamus nos
et successores nros cum omnibus rebus supius expressis
specialiter et expresse Ita q̄ de cetero non possint alicui
alij vendi neq̄ titulo aliquo alienari vel obligari In pre
iudicium obligationis predicte Obligamusq̄ in super abbacia
nram predictam in cuius utilitatem versa est pecunia sup
dicta Et omnia bona p̄ntia et futura mobilia et imobilia
ad predictu redditu terminis et loco supius nominatis
annis singulis in futuro prefatis Religiosis Cistercij vel
eorū mandato omni naitate remota aliud mandatu osten
dendi soluedu sed simpliciter et de plano ex loco p̄nto
et rebus alijs ad ipsum permentibus singulis annis
terminis et loco predictis si non possent percipere et

habere **dicti Religiosi Cisterij** vel eorum mandatum **Redditu** sup
dictu aliqua contradictione non obstante volumus etiam
et concedimus q si nos et successores nri defecerimus in
solutione **Redditus** supradicti in toto vel in parte anno
aliquo vel termino **Abbas Clavenallis** pr nri qui pro tpe
fuerit seu erit et eia caplm gele possint nos et successores
nros quocunq nre fuerit per censuram ecclasticam
vel aliter prout melius eisdem usum fuerit compellere
vel dictu **Redditu** in futuru in totu vel in partem persol
uendu **Religiosi Cisterij** supradictis unacu dampnis
et expensis propter defectu solutionis **Redditus** supra
dicti ex parte dictore **Religiosore Cisterij** factis **promitti**
mox et obligamus nos et successores nros domus nram
et omnia bona nra ad pdicta omnia geratizanda defenden
da adimplenda et tenenda contra omes et **Redditu** pdictu
vt dictum est persolvendu Et renunciam speculiter et
expresse omni exceptioni iuris et facti et beneficio in inte
gru **Restitutionis** Aliq vacioni per quam dictu gnale
renunciationem non valere Et omni auxilio per qd possit
solutio dicti **Redditus** in futuru impediri seu etiam retar
dari Nos vero pdictus **Abbas Clavenallis** pr domo
preditae de **Balerna** utilitate ipsius domo pensata pdictas
concessionem et venditionem **Redditus** supradicti Et oia
alia supradicta volumus et concedimus et aucte paterna
confirmamus tenemus et tenebimus in futuru nos et
successores nros quocunq nre fuerit aucte pna abbe
et maiores pdictae domus de **Balerna** filie nre compell
tam per censuram ecclasticam q aliter prout oportuit
vel nre fuerit ad **Redditu** pdictum in totu vel in ptem
singulis annis psolvendu pdictis **Religios Cisterij** vel
eore mandato loco et terminis supradictis unacum
dampnis et expensis pdictis quando euenerint Et ad
tenenda seruanda et adimplenda omnia et singula supra
dicta Quod vniuersis et singulis quoru interest signi
ficamus per pntes lras sigillo nro unacum sigillo p
dicti abbatis domus predictae de **Balerna** sigillatas

Presentibz et in hoc consentibz specialit et expresse
fratribz Symone de Salinis priore Johanne de Castro
Cellevario petro de Montuacuto supriori Rolando de
altarina portario Eugone de auyanges Infirmario
Stephano de Castellione subcellevario Hugone de lego
ne Bursario Amone de chancario Stephano de mira
bello Jacobo de salina petro de ledone Humberto de
Dulcero petro de salinis Guille de chaffero Johanne de
arbasio Guudone de ginnico hi omnes supius nommati
pntes fuerunt et omnia supradicta unanimes et con
cordes voluerunt laudauerunt approbauerunt omnia
supius nominata quata et vata habentes prout de
verbo ad verbum supius sunt expressa Datum et
actum anno dñi millesimo ~~quingentesimo~~ ducentesimo
septuagesimo septimo mense Julio

Wa abbas et conuentus moni de benedictione dei de lo
uete annui et perpetui redditus per nos dnos Cisterci
caplo generali et toti ordini redditus supra predictum
sud monasterium pro verificatione pñi articuli

Nos frater Guillelmus abbas moni benedictionis dei Cist
rien ordinis lugdunen diocesis totiusq eiusdem loci con
uentus Notum facimus vniuersis pntes lris inspecturis
q cu nos et monim mru predictu essent multis credi
toribz in magno pecunie pnis ad vsuras obligati
hinc est q nos unanimi consensu consideran utilitate
ecclie nre pntis et pro predictis debitis persoluen
dis et alijs necessitatibus ecclie nre supportandis et
relucandis de consensu et aucte Reuerendi pñs in
christo dñi Bononis abbatis Clauallis pñsabbatis
et supioris nri habito tractatu super hoc diligenti et
obseruata solemnitate que de hinc in rebus ecclie
alienandis debet seruari vendimus concedimus et

61.
ex causa pure et perfecte venditionis et alienationis tradimus
et concedimus pro nobis et successoribus nostris in perpetuum Ruedo
de p[ro]p[ri]o in curia d[omi]ni abbatis Cisterciensis totius collegio abbati
g[ra]tis Capituli Cisterciensis lib[er]e annui et perpetui redditus
in et super cellario nostro de p[ro]p[ri]o et eius pertinentiis un
uersis et singulis et in casu quo dictum cellarium non sufficit
aut insufficiens redderetur futuris temporibus ad dictas lib[er]e
perfoluendum in et super omnibus alijs et singulis bonis et
rebus nostris in sepe dicti prioris mille et ducentarum librarum
turonensium habitari et vergerari per nos et in utilitate
ecclesie nostre commutare soluendum et reddendas per nos et
successores nostros dictas lib[er]e lib[er]e perpetuo annuatim apud
Cistercium d[omi]ni abbatis Cisterciensis terminis statutis infra scriptis
videlicet in festo beati Andree ap[osto]li p[ro]p[ri]o lib[er]e et 2^a die capituli
g[ra]tis Cisterciensis alias p[ro]p[ri]o lib[er]e unarum denariorum et interesse
et constantibus que p[ro]fatus d[omi]nus abbas Cisterciensis aut eius
mandatu[m] simplici verbo asseruerit sustinuisse occasione dicte
summe pecunie loco et terminis supradictis non solute
p[ro]mittimus nos abbas et Conuentus bonafide et per in
uocamenta nostra et sub obligatione dicti Cellarii et omnium
aliorum uniuersorum et singulorum bonorum et rerum nostris in p[ro]p[ri]o
dicti dicta summa pecunie ut supra debita annuatim ut
est dictum perfoluere et contra predicta non venire aut
contrarietate volenti in aliquo minime consentire et facere
et prestare super p[ro]missis et ea tangentibus quicquid in casu
emptions debet fieri et prestari volumus autem nos
et successores nostros in dicto mon[asterio] posse debere compelli in
futuro per censuram ecclesiasticam et alias debite per
p[re]sentem abbatem et superiorem nostrum predictum aut per eum
vel eos qui pro tempore fuerint abbates Carulis in casu in
quo deficeremus quod absit in solutione predictorum et
quod dictum cellarium nequeat per nos et successores nostros
vendi distrahi aut aliquatenus alienari absque expresso con
sensu p[ro]fati d[omi]ni abbatis Cisterciensis qui nunc est et pro tempore
fuerit tanquam p[ro]p[ri]o sibi obligandi renunciamus in hoc facto et
actioni et exceptioni fraudis lesi et derisioni et sp[eci]a

litera beneficio Restitucionis in integrum huiusmodi gualde
denudationem non valere Nos vero predictus Bonno
abbas Clavennalis predicta approbamus ratificamus
et aucte p[ri]ncipali confirmamus auctem n[ost]ram et d[omi]n[u]m
in h[uius] scriptis interponendo Datum p[ar]tibus et con
sengren fratibus Anrico & petrosia Guichard mene
gen petro & Anelliaco firmario Johanne de Bournat
et Guillo de Bournat monachis dicti loci Anno d[omi]ni
Millesimo ducentesimo septuagesimo septimo die tali 2

Ita d[omi]ni Jacobi abbas et totus Conuentus mon[ach]i Cisterciensis
de facultate per ip[s]os data eidem abbati et Conuentui
& benedictione dei ad redimend[um] vel alibi assignand[um]
predictu[m] redditu[m] s[ed] ibi tunc in qua l[ite]ra iam particu
larizatur et appropriatur h[uius] redditus mon[ach]i Cisterciensis
nulla mentione facta & Capitulo g[e]n[er]ali vel ordine pro
verificatione q[ui] sequitur predictu[m] g[e]n[er]ali articulum

Universis p[ri]ncipaliter inspecturis frater Jacobus abbas
totiusq[ue] Conuentus mon[ach]i Cisterciensis Cabilonen[sis] diocesis in
revera in d[omi]no caritatem cum venerabiles Religiosi et
fides n[ost]ri d[omi]ni abbas et Conuentus mon[ach]i de benedictione
dei n[ost]ri Cisterciensis ordinis diocesis Lugdunen[sis] et eor[um]
success[or]um ac ip[s]os mon[ach]i debeant nobis et success[or]ibus n[ost]ris
ac monasterio Cisterciensi bene et legitime sexaginta
libras tunc p[ar]tibus d[omi]ni Guillus quondam abbas et
Conuentus tunc dicti mon[ach]i benedictionis dei unanimit[er]
cum consensu et aucte Bonome quondam abbas Clavellis
p[ri]ncipalibus dicti mon[ach]i de benedictione dei sing[ul]or[um] p[ri]ncipalibus
bonon[um] et p[er]itor[um] consilio super hoc habito veritate
vigente dicti mon[ach]i benedictionis dei solemnitate que re
quiritur in rebus eccl[esi]asticis alienandis adhibita con
cesserunt et vendiderunt quondam abbi et Conuentui
tunc p[ar]tibus dicti n[ost]ri mon[ach]i Cisterciensis et eor[um] succes
soribus pro certa pecunie quantitate h[uius] abbi et

62.

Comentui dicti monij de benedictione dei ad diminutionem
onere debitorum per eodem de benedictione dei ad usus
tunc curandis et utilitatem ipsius monij benedictionis
dei integraliter et debite p[ro]p[ri]a solvenda p[er]petuo nob[is]
predictis abbati et Comentui monij Cistercij et n[ost]ris
successoribus per d[omi]n[u]m abbatem et comentum benedictionis
dei de integraliter et debite p[ro]p[ri]a solvenda p[er]petuo
terminis qui sequuntur scilicet triginta t[er]t[er]io t[er]m[in]onem secunda
die dicti n[ost]ri Cistercij ordinis Capituli gelis **¶** In die
festi sancti Andree ap[osto]li alias triginta libras t[er]m[in]onem
anno quolibet in p[er]petuum **¶** D[omi]n[u]s abbas et Comentus
benedictionis dei nobis exposuerunt q[uo]d sperant d[omi]n[u]s
largente per elemosinas et adiutoriu[m] multorum d[omi]n[u]m
nobiliu[m] potentu[m] et alioru[m] proboru[m] viro[rum] se emptivos
habitu[m] et procuratoru[m] sexaginta libras annui et
p[er]petui redditus quas libenter nobis traderent **¶** In re
pensatione et acquitacione dictaru[m] sexaginta libraru[m]
annui et p[er]petui redditus quas ut p[ro]mittitur nobis debent
¶ Hoc firmiter et facilius sperarent fieri si certi forent
et predictos d[omi]nos nobiles et probos viros certificare
possent q[uo]d dicta recompensationem recipere nos vellemus
hinc est q[uo]d nos nolentes bonu[m] et utilitate ip[s]o[rum] et dicti
monij in his et alijs per quatuor iniusticia[m] aut diuiciam
aliqua[m] imp[er]dire vel etia[m] retardare sed magis h[ab]ere
in eor[um] profertibus caritativis congaudere Comendimus est
et bene placet nobis q[uo]d quando traderent et assignabunt
nobis ad mortificatas sufficienter per d[omi]n[u]m n[ost]r[u]m Regem
vel per d[omi]n[u]m n[ost]r[u]m d[omi]n[u]m ducem Burgondie sexaginta
libras t[er]m[in]onem annui et p[er]petui redditus seu sexaginta libras
terre t[er]m[in]onem annui et p[er]petui redditus saluis et relictis
nobis aru[er]agis debitis nunc vel tunc debendis pro
desertibus solutionu[m] annui et p[er]petui redditus in vno solo
loco et super vno solo loco in cum et de feudo et iusti
cia bene pacifice et plenarie assignatas assignatas nobis
¶ Et de quocumq[ue] assignacione et assignacione valeamus et
possimus percipere recipere et habere libere expedite

et seruire singulis annis In perpetuum dictas **lxx lb tē** Et hoc
pro dicto nro monasterio Cisterciensi Ita qd non longius
ab ipso mon^o qd per triginta leucas legales vel si peruenit
tradant et deliberent nobis nris successoribus et mon^o
Cisterciensi ad mortificationem sufficientem competente pecunia
et forma a dictis dno nro rege vel a dno nro dno Duce
Ansgundie sexaginta librarum turonensium annui et perpetui
Redditus pro dicto mon^o Cisterciensi ad distantiam supra dictam
Et tradant etiam deliberent et soluant nobis vel successo-
ribus nris ac monasterio Cisterciensi pecunias sufficientes
Integraliter et competentes ad procurandum et emendum
pro nobis dictas **lxx lb tē** annui et perpetui Redditus in uno
simul loco sicut est superius tactum Nos tunc in pmissis
casibus cum nobis assignauerunt tradiderunt et delibera-
uerunt realiter et de iure et facto res p̄ntas modo quo
superius est expressum quitabim^{us} et remittimus eis
mediantibus re^{com}pensantibus predictis nobis p̄ntus
Integraliter et complete in re^{com}pensationem traditis
et assignatis dictas **lxx lb tē** annui et perpetui Redditus
per eas nobis debitas vt presertim In quovis omni testis
nro Nos abbas et Conuentus p̄fati mon^o Cisterciensi sigilla
nra p̄ntibus hinc duobus apponenda Datum Cisterciensi
secunda die mensis Decembris Anno Domini Mille^{mo}
quadringentesimo

63.
Alia lra domini Johannis Vioms abbatis et conventus moni C
sterien de quittance et venditione medietatis scz xxx lb
et eiusd redditus per ipsos facta eid de benedictione dei pro
v lb et propterea hoc pro sonel acceptis ad verificationem
eius articuli

Nos fratres Johannes abbas totusq conventus moni Cyster
rien Gabilonen diocesi Notu facimus uniuersis pntes lras
inspecturis q cu vob et in christo nobis carissim abbas et
Conuentus de benedictione dei nri Cysterien ordinis lug
dunen diocesi et eor siatresores ac nri monasteriu de bene
dictione dei deberent nobis nri successorib ac nri moni
mo. Cysterien bene et legitime lxx lb tuuonem annui et
petu redditus nobis nri successorib apud Cysteruam
mo subsequen soluendas scz xxx lb secunda die mri capti
gelis et alias xxx lb in die sancti Andree apli prout in
lris originalib dicti redditus et pfatoru abbatis et Con
uentus moni de benedictione dei super dicto redditu confectis
plenus exprimitur declaratur et continetur Cumq nri pre
decessores ex caus in eor don lris plenus expressis et confectis
quib nri pntes annexuntur prefatis abbati et Conuentu
moni de benedictione dei mt cetera concesserunt q nri de
benedictione dei traderent soluerent et delibarent ipis eor
successorib et dno moni Cysteri pecunias sufficientes integra
liter et competentes ad procurandu et emend redditu sepa
rata lb tuuonem quitterent et remitterent dictas lxx lb
et annui et petu redditus Cumq preterea idem abbas et
Conuentus nri de benedictione dei nobis plures exposuerunt
et expon fecerunt q attentis nri ipsor pauplate et alijs
grauib onerib nullatenus pfatu redditu lxx lb assignare
ner pecunia sufficientem ad procurandu vel emend dictu
redditu lxx lb simul et integraliter nobis tradere et deli
berare possent Neq de causis et alijs nobis supplicauerunt
vt pro recompensatione medietatis prefati redditus lxx lb et
medietatem somme pecunie scz mille et ducentarq librarq
tuuon pro emptione dicti redditus per predecessores nros
eisdem dudum tradite verpe vellem et medietatem dicti
redditus per predecessores nros lxx lb et penita remittere

et quietare Nos prefati abbas et Conuentus Cisterciensis prefatis
prefatorum abbas et Conuentus Wlōn de benedictione dei ad
Iustar pdecessore nōr pūter congruere cupien. Quinque
humili supplicatione condiscendentes et hōre nōr paupati
compacien tenore pncū gracia speciali medietatem prefati
Redditus hōr lōt ex nōr et pro futuris tēpibz tam pro nōr
q̄ nōr successoribz eidem abbati et Conuentui de benedictōe
dei suisq̄ successoribz penitus remittimus et quietamus
mediante medietate somme predictae scz mille et ducentar
lōt ex pdecessores nōr ut fmissum est eidem de bene
dictione dei dū tradite. Quamquid medietatem scz sexcen
tas libras turonen consistimus realiter et de facto in bona
pecunia bene numerata nos recepisse ac in utilitatem et
quodū signanter aut specialiter in exonerationem et
solutionem debitorū calie nōr Cisterciensis nōr vigentud rone
scz Redditus sancti Germani conuētisse. De quaquid soma
sexcentar librarū turonen per nos recepta ac de predicta
medietate prefati Redditus hōr lōt ex nōr et de gra speciali
remissa et quietata prefatos abbatē et Conuentū de benedictōe
dei eorūq̄ nōr et successorē sic quietamus per presentes
q̄ ipsi abbas et conuentus de benedictione dei eorūq̄
successorē et nōr hōre tenebuntur nobis nōr succe
soribz ac ipsi nōr nōr Cisterciensis singulis annis fideliter
et integraliter solue et sumptibz hōre reddere. In dicto
nōr nōr Cisterciensis scd die nōr cali q̄ alia medietatem
dicti Redditus hōr lōt ex nōr. Remanebuntq̄ prefate lre origi
nales prefati Redditus hōr lōt ex nōr omnesq̄ obligationes et sentē
cie inde secute in suo vigore quo ad predictas p̄p̄ lōt
ex nōr. In quorū omnium testimonium nos abbas
et Conuentus prefati nōr Cisterciensis sigilla nōr p̄tibz
lre duplī apponenda. Datum Cisterciensis die vicesima
mensis Decembris Anno domini millesimoquadringē
tesimo septimo

64.

Liā Hugonis abbatis et totius Conuentus Moni de benedictione
dei de noua obligatione eiusdem medietatis scz xxx lb et pfati
Redditus lx lb et eidem moni Cisterciensi particulariter facta
et non capto geⁿ sicut fieri debebat Etia pro verificatione
eiusdem xiii articuli

Nos fratres Hugo abbas Totusq; conuentus moni de bene-
ditione dei ordinis Cisterciensi lugdunen diocesi Notu facim;
vniuersis pntes lias inspecturis Quid nos nrmq; Moni
bene iuste et legitime tenemur et obligauerimur Reuerendis
In christo patrib; abbati et Conuentui Cistercij Cabilonen
diocis eorunq; monasterio Cistercij In sexaginta libris tuvon
annui et perpetui Redditus dudū per predecessores ipsorū a nris
pdecessorib; pro mille et ducentis libris et emptis et apud
Cistercium ad duos terminos soluendis scz triginta libras et
secunda die caligelis dicti ordinis Et alias triginta libras
In die sancti Andree apri prout In huius originalib; exptione
dicti Redditus ac predecessorum nrorū super dicto Redditu con-
fectis plenius exprimitur declaratur et continetur Cuius
pdecessores dictore Cisterciensi olim nobis concesserunt qd qn
ipsis Cisterciensi eorunq; successoribus ac nri moni Cistercij
traderemus solueremus et deliberarem; pecunias sufficien-
tes Integrali et competentes ad procurandū et emendandū
predictū Redditum sexaginta librarū tuvonē annui et perpetui
Redditus quitaerent et remitterent nobis dictas lx lb et cum
pntia idem abbas et Conuentus Cistercij In presentiarū
ad nrām supplicationē et requestam de gracia specialī ex
causis et sub condicionib; In eorūdem lris super hoc con-
fectis plenius expressis et contentis nobis nrisq; successo-
rib; remisissent perpetuoq; quitaerent medietatem predicti
Redditus lx lb et pro medietate predicta pnnue mille et
ducentarū lb et scz pro sexaginta libris tuvonē per nos
eisdem Cisterciensi solutis et traditis hinc est qd nos pfati
abbas et Conuentus moni de benedictione dei promittim;
bona fide et sub voto religionis nrē p nob et successoribus
nris ex certa scia et causa cognita reddē et solue integre
dictis abbati et conuentui moni Cisterciensi singulis annis

apud Cisterciensium secunda die predicti capiti gelis aliam medietatem predicti redditus hie tunc est per tunc annui et perpetui redditus de ipso redditu hie tunc restantes Et ad maiorem securitatem premissorum Nos prefati de benedictione dei obligamus nos neminem nostrum et bona temporalia mobilia et immobilia dicti monasterii nostri pro predictis integraliter adimplendis Et si in solutione dictarum per tunc annui et perpetui redditus defecerimus quod absit volumus compelli per censuram ecclesiasticam et captivum et expletationem honorum temporalium quorumcumque nostrorum et dicti monasterii nostri per iusticiam secularem ad satisfaciendum dictis Religiosis Cisterciensium de dictis per tunc annui et perpetui redditus Veroniam de damnis et expensis que incurrentur aut incurri possent ipsi Cisterciensium ratione non solutionis dicti redditus Super quibus expensis et damnis credere volumus simplici iuramento procuratoris ipsorum Cisterciensium absque alia probatione super hoc exigenda Volumusque et consentimus per partes que sunt originales prefati redditus hie tunc omnesque obligationes et sententias inde secute maneat in suo vigore quo ad ipsos per tunc annui et perpetui redditus Et per nos nostraque successores singulis annis ut premissum est fideliter et integraliter solvendas loco et termino supradictis promittentes bona fide et sub voto religionis pro nobis et successoribus nostris ex certa scientia et causa cognita que partes suas nostras per procuratorem nostrum capitulum ac premissum abbatem nostrum scilicet dominum abbatem Clare hunc iustificari et confirmari faciemus et procurabimus Quod cum premissa et premissorum aliquid per nos vel alium nostrum venimus renunciamus in hoc facto bona fide et sub voto religionis pro nobis et successoribus nostris ex certa scientia et causa cognita omnibus privilegiis gratiis et indulgentiis a sede apostolica vel a domino Rege impetratis vel impetrandis et omnibus exceptionibus et rationibus iuris facti et consuetudinis quibuscumque que contra premissa vel premissorum aliquid nobis possent prodere et dictis Religiosis Cisterciensium nocere Et maxime iuridicam generalem renunciationem sine speciali non valere In quorum omnium testimonium

65.

nos abbas et Conuentus prefati mon^o de benedictione dei
sigilla ma^o p^ontibus l^oris dignimus apponenda **Actu** In p^o
dicto mon^o mo die vicesima mensis decembris Anno
dm millesimo quatercentesimo quinquagesimo septimo

Copia ab original
Per me papoms.

Quintancia facta per Notarium Regium de Receptione vi^o b^o
tuonen per prefatu^m dnm Cisterciensem facta pro emptione
prefatare triginta librarum

Voluerunt vniuersi q^o anno dm millesimo quatercentesimo
quinquagesimo septimo et die vicesima huius mensis decem
bris Reuerendus in xpo p^o et d^o d^o abbas Cisterciensem
Cabilonen dioc^o in domo sua Cisterciensi habuit realiter et
recepit a Reuerendo in xpo p^o et d^o d^o abbate de bene
dictione dei Cisterciensi ord^o Lugdunen dioc^o p^omma secretare
librare tuon^o vel valorem tam in scutis aur^o q^o moneta
legitime et realit^o numeratis per manus nobilis et reli
giosi archidiaconi de curia domocelli dicti loci et Nicolai
vallaris Religiosi et procuratoris de benedictione dei de et
pro emptione medietatis sepaginta librare tuon^o prout sup^o
fit mencio presentibus nobili arnotm capitaneo de gilly
domocello Relig^o procuratore cellarario sup^onoie et plurib^o
alijs religio^o dicti loci de Cistercio Et me odmo papoms
de coozeto clero Notario Regio **Teste** signo meo et papoms

66
Vna dnoꝝ abbatum de Cistercio firmitate pꝛy pontignaco
Clareualle et de Normmulo pro et noꝛie totius ordinis de
quintatione pꝛy ll' turonen annu et pꝛy etu **Redditus** Et tꝛigi
ta florenos de florenca annuatim pro contꝛibucionibus
ordini de bitore pro mon' de quinciacꝝ pro quadraginta
septem ficanis cum dimidio anni annu et pꝛy etu **Redditus**
assignatis per eosdem de quinciacꝝ supra domū suam de
Castello sitam pꝛy suis in loco sugetia sinarij pro verificā
tione pꝛy articuli

Universis episcopis pꝛes lras inspecturis effatꝛes ex
vatus de Cistercio petrus de firmitate petrus de pontig
mario **Stephanus** de Clareualle et Johannes de Normmulo
mona' abbates Cisterciē ordinis **Babilonen** Antisiodoren
et Lingonen diocē pꝛoces et pꝛincipales in ordme
antedicto eterna in de filio salutem et indubiam pꝛitibus
dave fidei venerabilis caritas in quinciacꝝ dicti nꝛi ord
diocē Lingonen suo suqꝫ conventus et ecclie de quinciacꝝ
pꝛedite noꝛibꝫ nuper in Instanti mꝛo ge' rate ordinis di
uoni pꝛy guerraz turbines celebrato cum amoretate
cordis non modica solita peticione in scriptis verū vire
votis oraculo gnali capitulo exposuit qꝫ sicut plures et
ab anno pluribꝫ retroactis iam per se et nonnullos pꝛe
cessores suos abbates quinciacꝝ fuerat capto et ordmi con
uementer monstratū dictum mon' quinciacꝝ importabi
liter ac pꝛeter modum grauabatur videlicet de viginti
quinqꝫ libris turonen annu et pꝛy etu **Redditus** de quacūqꝫ
moneta corrente in Regno ficanie in quibꝫ a dudꝫ ipsum
monasteriū fuerat et erat dicto gnali caplo et ordmi
obligatum Ceterum de quotis contꝛibucionū dictum
monasteriū concernentibꝫ quarū pꝛyptu soluit et con
sueuerunt soluere singulis annis tꝛiginta florenos de
florenca cetero currentes qꝫ contꝛibucio fit in ordme
de duodecim milibꝫ vel plus aut minus respectue sꝫ
qꝫ dicta contꝛibucio per ipm caplm decernit imponenda

Et iton q̄ pro malicijs temporũ d̄s̄c̄im̄ibz̄ que uic̄al et immo-
uatione redditũ et prouentũ solitorũ erant indebitati
et obligati cap̄lo et ordin̄i genēl̄i r̄one aueragiorũ et oca-
sione p̄missore ad summã nongentore francore ann̄i vel et̄a
p̄ter certa debita in quibus diuersis creditoribz̄ tenetur
que ascendunt ad mille francos aureos vel curit̄ pro una
vice cum uicinis mon̄i et locorũ que fere inestimabiles opi-
nantur et absq̄ transitu occurrerũ ad idẽ cap̄lũ et
de ip̄o redemptũ abbatũ pro quibus expendunt annuatim
et a sua fundatione expendere consueuerunt triginta
libras turonẽs vel amplius **E**t q̄ pro istis et reteris occur-
rentibz̄ gratiamibz̄ que vix possent verbotẽs explicari
dictũ mon̄i ad tantũ deuenerat et deuenit collapsũ
q̄ si deus et ordo sup̄ his distulerint prouidere oportebit
não cessare a diuinis in eodem mon̄i fores et omnes in-
gressus loci claudere et murare et Religiosos ibid̄ d̄no
famulantes uiliter et sine reuersionẽs spe per patriam
mendicare Nec sicut alio inter se plures tractauerant
restabat in hoc remediũ nisi q̄ loco dictorũ onerũ conuo-
nentũ factum capituli genēl̄i p̄ter transitũ ad idẽ de-
clinantiũ seu redemptũ ab eodem quem pro bono carita-
tis et mutua ordinis unitate non querunt reuocari as-
signarent ordin̄i et capitulo certũ redditum de p̄dictibz̄
mon̄i de quo futuris p̄petuis t̄p̄ibz̄ ordo ḡn̄aliter gaudet
et eundẽ per manus sua leuaret Ita in et dictũ mon̄i
de quinciacõ decerneret et assignaret specialiter p̄pter
hoc et pro re compensatione p̄missore quadraginta
septem francos cum dimidio boni anni et boni pond̄is
de francis curuentibz̄ uiuente felici reuocationis fa-
uore Rege francore nup̄er defuncto quos in specie et
valore habebant et habere consueuerunt de annuo
et p̄petuo redditu super quadã domo sua parisijs in uico
frogetiasparij que domus uocatur hospiciũ ad Castellũ
a d̄no de fundatione et p̄petuate mon̄i quinciaci p̄dicti
Et quam p̄ut in longitudine et latitudine cũ suis appen-

67

dicis se comportat tradiderint a paucis annis circa et tra-
stulerunt titulo emphyseos perpetue etiam de licentia dicti
ca^{li} et statutis papalibus per oia observatis pro dicto
preuo quadraginta quinque septem francorum et dimidij
anni ad manus Johannis dicti de gratepance cuius p^{re}sien-
pro se suis heredibus et eius causam heredibus et habituris. tali
pacto q^{od} per hoc ordo gaudebit plenarie de dicto redditu
et habebit omne ius omne dominium proprietate factam et
possessionem quas vel que habebant et habere poterant
prefati quiniaci in ipsa re seu in domo et redditu ante
dictis. Restabunt propter hoc obligati et submissi or-
dini et capitulo locus et ambitus totalis ipsius loci
Neron prefatus Johannes de gratepance et omnes eius
heredes et causa habentes et habituri eo modo quo seruo
suis explanatur in l^{it}eris sub sigillo castelleti su-
per hoc confectis de traditione predicta. Et sicut per cap-
l^{it}ras pot^{est} plenius apparere absq^{ue} eo q^{od} in dicto negotio pre-
fati de quiniaco possint aliquid iuris reclamare perpetuo
aut illud quavis occasione aut titulo de retro retractare
Concludens finalit^{er} qui loquebatur cu^m supplicatione in-
genti et tam in scriptis q^{uam} oraculo vive vocis ut in hoc
dignaretur capitulum consentire et de eodem consensu vel
assensu veru^m de remissione quietancia p^{er}mutatione seu
transfatione predictis pactum ac patentes l^{it}ras mas
nove totius capli et ordinis eius supplicantibus facere
et conferre. Et ipsi correspondencias dabunt et facient
l^{it}ras capitulo et ordini sub sigillis suis de omnib^{us} pre-
missis meliori modo et forma quibus de hinc et bona
fidelitate servata fieri poterunt et debebunt per q^{uam}
traditione ad manus R^{ed}i p^{re}s^{en}tis d^{omi}nⁱ Gerardi abbatis
Cisterij nove totius capli et pro eo deestrent se abbas
et conventus de quiniaco de dicto redditu et de eo vestret
ordine et capli eosq^{ue} inducant et ponent in possessione
bona et pacifica redditus antedicti. Et quia de orthia
saluatoris et consilio apostoli tenemur fraterna

omera supportare invicem compacientes ppter hoc ipse suppli-
cantibus et eos a ptractis oneribus et inconvencientibus pres-
sive pro vrbibus cupientes de voluntate et assensu unanimi
locus diffinitory et omnium mandibidem assistentium ut more
p ventilatione et seriosam discussione negotij quantum
matia exigebat volumus omnes et concessimus pro toto
capto gely et eorum nomine volumus etiam et concedimus p pntes
petitione ductore supplicancium in omnibus suis terminis in-
ferconditer exaudiri videlicet qd ipm monasterium quincun-
et omnes religiosi ibid dno simulantes pntes et futuri
ex nunc et in perpetuum sint et erant quatuor humines et liberi
eiga gely caplm et ordine de illis pda libris tunc in qbus
annuatim eisdem tenebantur Et similiter de quacumq quota
contribucionum ordini impositarum et imponendarum ad qua
cumq summam monete seu florenore ascendant in posterum
et pro quacumq causa fiant Necnon de omnibus auxvagijs
in quibus tenebantur seu teneri possunt per lras obligato-
rias vel ali antedictis calo et ordini vone pmissore Et
in signum plenioris remissionis et quittance pmissorum
omni et singulorum reddentur eis omnes lras quas habet ordo
contra eos de pmissis Et si que de cetero inveniuntur
alie nullius reputabuntur efficacie vel valoris Et pna
modo prefati de comunicacio dabunt et dare seu reddere
tenebuntur ad manus dmi Cisterij predicti loco gely
calo et pro eo quascumq lras et oia documenta que sunt
de ppetate et possessione domus et redditus predictorum
et de emphyteosi tradita et gressa per eos prefato Johanni
de gratepance et suis Et similiter plegiationis seu securi-
tatis eis promisse et date per pfatum de gratepance in cau-
quo nequiverit quomodo solus de emphyteosi p dnta saltem
vsq ad illam summam de qua plegius predictus pro se et
suis heredibus se efficit debitorem quantum vero ad residuum
dicte somme plvii francorum cum dimidio in emphyteosim
vt pmittitur promisse et de qua seu de quo non fuit pen-
itatis data seu si quomodo casu fortuito contingente preter
negligenciam procurandi dictum redditum fieret defectus

In preceptione et solutione eorundem p[ro]vij francoru[m] anni cu[m]
 dimidio assignato termino in principalib[us] l[ite]ris de hoc factis
 prefatis de quinciaro tenebuntur supplere defectu[m] ad quatuorq[ue]
 somma[m] ascendat circa dictos p[ro]vij francos cu[m] dimidio talit[er]
 q[uo]d capto et ordi[n]i fiat annua solutio et integra satisfactio
 de dictis p[ro]vij ff anni cu[m] dimidio per dictos tenentes exp[re]ssi-
 teosim predictam seu per causam ex eis habentes et fide-
 iussorem eiusdem vel ab illis de quinciaro sepe dictis Et ad
 hoc poterunt compelli per censuras ordi[n]is et per ex-
 p[er]tatione[m] om[n]i honore suo[rum] t[er]raliu[m] usq[ue] ad integra[m] satis-
 factione[m] principalis et om[n]iu[m] interesse prout in l[ite]ris
 suis exp[re]sse cauetur Sciendum t[ame]n p[ro]pter hoc q[uo]d prefatis
 de quinciaro non tenebuntur nec tenebuntur vel d[omi]n[u]m
 redditu[m] vigin[t]iquinq[ue] librar[um] t[er]re seu redire ad solutione[m]
 eor[um] pro p[re]sente vel futuro nec submittantur p[ro]pter hoc ad
 solutione[m] contributionu[m] ordi[n]is cuiuscunq[ue] t[er]ris seu a[n]ne
 rario[rum] eis remissio[rum] p[ro]p[ter] t[er]tu[m] conuencionu[m] p[re]dictaru[m]
 sed contentabitur ord[er] seu capitulu[m] q[uo]d annuatim termino
 assignato fiat eis solutio de dictis p[ro]vij francis cum dimi-
 dio et nullam alia[m] a prefatis de quinciaro racione p[re]missa
 debet seu poterit capitulu[m] facere questione[m] Quod ut
 firmu[m] et stabile p[er]seueret sigilla n[ost]ra quibus utimus
 p[re]dictis l[ite]ris d[omi]n[u]m apponenda Datum Inuione Anno
 d[omi]ni Millesimo Trecentesimo octogesimo primo t[er]te n[ost]ra
 capituli generalis

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Alia lra dñi Johannis de ashamulla dud Clauualis tuncm
abbatis per quam constat grantiam donu episcopi nudupata
antea monasterio de Hippatorio pertmente ca^{lo} ge^{li} et ordm
pertmeve De cuius grantie admodiatione et aueragys
debitis aucte ordms et ca^{lo} ge^{li} ipse dñs Johannes ^{clauualis} Clauualis
virtute gmissioms sibi ab eodem capitulo directe
compositione et computatione auerstatam fecit cu abbate
et conuentu de Hippatorio ad pommam C^o paruoze tuncm
De data octabaz assumptionis beate virginis Marie anno
dñi millesimo trecentesimo ~~xxxv~~ pro verificatione
vni articuli

Nos frater Johannes dictus abbas Clauualis Notu facim
vniuersis q anno dñi millesimo trecentesimo quinto nob
facta fuit apud Istertud in m^o ca^{lo} ge^{li} quida gmissio
que sequitur in hec verba Ordinatione grantie de Hip
patorio que donu epi nudupatur spectantis ad quide
Caplm mittit dñs Clauualis ut ipse modis omnibus qbz
oportere videbit ad utilitatem ge^{li} Capli ordinet et
disponat aucte ca^{lo} ge^{li} super aueragys ead in quibus
predictu mon^o de Hippatorio done ipud tenetur ge^{li}
ca^{lo} eadem aucte faciat quod vidant expedire virtute
cuius gmissioms nobis facte Nos prefatus frater Johes
dictus abbas Clauualis De consilio voluntate et assensu
Reuerendoru in xpo patru et dñoru Guillelmi de Cyster
Johannis de firmitate et Regnandi de Mounudo
mon^o abbatiu composunus cum abbate et conuentu p
dicti mon^o de Hippatorio ut ipi pro omnibus aueragys
in quibus ge^{li} Caplo pro toto tpe p^o tenebantur et
poterant tenere facione dute grantie de dono episcopi
que minus sibi valuit qz sit pommam in qua omni ano
tenebantur dicto caplo pro eadem Et specialiter cum
ipsi multas tempestates et infortuna passi sunt tem
pibus quibus censam super ipam assignata no soluerunt
psoluant predicto Caplo generali pommam Centum

70

liberand infra decem annos immediate sequent Ita qd omni
anno usq ad satisfactione completam ipsi solvare tenebuntur
predicto capitulo ge^{li} decem libras parvoze turonen Et erit
p^{ma} solutio decem p^{ma}ze libras In proximo ca^{lo} gualis
Et sic predicta satisfactione facta dictu mon^o mediante
ipsi quitum et liberu ab omnibus arreariis erit In quibus
teneat possit p^{fo}to ca^{lo} ge^{li} varione dicte grangie de dono
epi In cuius rei testimoniu sigillum n^{ost}ri p^{ntis} l^{ris}
sup^{er}ius apponendum Datum et actu In dicto mon^o
de Hippatorio anno dⁿⁱ Millesimo trecentesimo tricesimo
sexto Tempore n^{ost}re visitationis que fuit In octavis
assumptionis virginis gloriose

Valia l^{ra} Andre more Johannis abbatis et Conventus
Cisterci^{en} de venditione absoluta et totali ac p^{et}ua ipsi
grangie de dono epi et pertinentijs et alienatione p^{prio}
et privato suo nomine In p^{udic}iu ord^{inis} et ca^{lo} ge^{li}
abbati et Conventui de Valleluenti facta Et data anni
dⁿⁱ Millesim^o iiii^o h^{oc}o^{is} p^{ri}o die mensis septembris
pro verificatione p^{ap} articuli

In nomine sancte et Individue trinitatis amen Novemur
omnes p^{ntes} l^{ras} inspecturi simul et audituri q^{anto}
Incarnationis dⁿⁱ Millesimo quadringentesimo septua
gesimo nono Die septadecima mensis septembris Nos
frater Johannes abbas Cisterci^{en} Tabilonen^{sis} dioc^{esis} totiusq^{ue}
Conventus eius^{dem} loci legitime In loco capitulari ut
moris est ad tractand et disponend de negocijs n^{ost}ris
et dicti n^{ost}ri mon^o Cisterci^{en} congregati et matura delibe
ratione p^{na} Consideram et attendid qd cum In multis
annis monasteriu n^{ost}ru Cisterci^{en} sit et fuerit obligatu
mon^o sancti Germani de pratis p^{pe} Parisius singulis
annis In somma quingentaru librar^{um} annui et p^{et}ui
Redditus occasione prioratus n^{ost}ri gilleij Dover et

quousq[ue] eis similem summam assignauerim[us] p[ro] p[ar]tibus **S**itq[ue]
h[ec] summa omnis grauissim[us] immo importabile mon[et]io m[on]e ita
ut multi timere videntur q[uo]d finalit[er] futura sit causa p[er]ditionis
mon[et]ii n[ost]ri **Q**uap[ro]pter unanimi consensu **l**amp[er]d[us] conclusim[us]
emere **R**editus p[ro] p[ar]tibus ad d[omi]n[u]m e[ps]c[opi]m & s[an]c[t]o **G**ermario
p[ro] donacione mon[et]ii n[ost]ri ab h[ui]us onere **E**t iam de g[ra]tis
ex basi[us] n[ost]ris argenteis et alijs maiore summa eius[us] **R**editus
emem[us] **C**u[m] vero p[ro] n[ost]ra non habeamus unde residuum
implere seu emere et solvere possimus nisi per venditionem
aliquare terrare a nobis et mon[et]io n[ost]ro distantiu[m] Nos ad iuuuand[um]
iuuand[um] dicta pensionem **R**editu[m] p[ro] p[ar]tibus vendim[us]
concessim[us] et transportauim[us] quitauim[us] dimissim[us] et
deliberauim[us] ac p[er] p[ar]tes vendim[us] concedim[us] t[ra]nsport[um]
quitam[us] dimittim[us] et deliberauim[us] p[ro] n[ost]ra et semper
p[ro] nobis et successorib[us] n[ost]ris abbatib[us] et **C**onu[en]tu dicti
mon[et]ii **C**isterci[ensis] v[er]e[n]dib[us] et **R**eligiosis v[er]is co[n]u[en]tu n[ost]ro et
conu[en]tu monasterij b[ea]te **M**arie Vallislucentis h[ui]us v[er]e[n]d[is]
et **R**eligioso v[er]o d[omi]no **A**ntonio abbe dicti mon[et]ii Vallislucent[is]
p[ar]te stipulante et acceptante p[ro] et ad utilitatem dicti
mon[et]ii sui de Vallislucenti ac eiusdem conu[en]tus ac mon[et]ii r[ati]o[n]e
qu[od]dam domus seu grangiam n[ost]ram sita[m] in finagio de sommo
fonte **T**racen[si]s dioc[esis] **Q**uequidem domus vulgariter n[ost]ra
patitur domus e[ps]c[opi] cum omnib[us] p[ar]tibus terris arabilib[us] pas-
cuib[us] v[er]gulis nemore virgultis aquis molendinis censibus
terragiis et alijs quib[us]libet **R**editib[us] iurib[us] et emolumentis
ad dicta domus n[ost]ra qualibet spectantib[us] et pertinentib[us]
et pertinentiis alijs quib[us]libet **C**omprehensis p[ar]tibus de
marranis tenend[is] habend[is] et p[er]petuo possidend[is] a dictis emp[re]
torib[us] eor[um]q[ue] successorib[us] **E**t hanc p[ar]tem venditionem
concessionem transportationem quitationem dimissionem et
deliberationem facim[us] et fecim[us] dicto abbati et conu[en]tu
mon[et]ii Vallislucentis p[ro] p[ar]te et summa **D**ucuntur t[ri]nginta
libraru[m] tironen[si] monete n[ost]re currentis / quas confitemur
recepisse et realit[er] accepisse p[er] manus dicti abbatis tam in
anno q[uam] alijs denarijs bone et legalis monete **E**t de quib[us]
ducuntur t[ri]nginta libris tiron[um] ut p[er]missum est nos sim[us]
et tenemus p[ro] bene contentis et bene solutis **E**t de ip[s]is

71

quittamq; in perpetuum pro nobis et dictis successores nostris
dictos abbatem et conventum de Valleducanti presentes et fu-
tuos absque eo quod possimus unquam per nos aut alios aliquid
petere aut querimoniam facere adversus eos occasione p[er]de-
summe et de dicta grangia seu domo de dno epi ac eiusdem
pertinentiis nos abbas et conventus Cisterciensis deuestimus
nos et dictos de Valleducanti presentes investimus
promittentes sub votis religionis nostre et sub obligatione
omni bonorum nostre temporalium mobilium et immobilium presentium
et futurorum quolibet existentium et quorumcumque nomine censu-
mumque venire in contrarium promissorum et propter hoc specialiter
submitimus nos et obligamus iurisdictioni et coercitioni
omni et singularium curiarum tam ecclesiasticarum quam secularium
volentes si opus sit compelli per qualibet eorum ad obser-
vationem promissorum sicut de re adiudicata hanc presentem ven-
ditionem concessionem transportationem promissam grangiam
et alia prenotata garantizare et defendere dictis abbatibus et
conventui Valleducantis et eorum successores expensis
et missiombus nostris adversum et contra omnes et singulos
in hoc facto omnibus iuribus consuetudinibus et aliis quibus-
cumque in contrarium promissorum facient in quorum omni et singu-
lorum promissorum robore et testimonio nos prefati abbas
et conventus sigilla nostra presentibus apposuimus Acta
fuerunt hec mense die et loco predictis

Acta dno Hugonis de Castellione sancti Pauli et Blesensis
Comitis et domine Marie Comitisse uxoris sue de confir-
matione elemosine et donationis centum librarum Blesensis
annui et perpetui redditus donatarum monasterii Cisterciensis et ca-
terum per dominam Margareta comitissam Blesensis matrem eiusdem
dne Marie curarum centum librarum quinquaginta sunt pro
vestiario conventus Cisterciensis et alie quinquaginta sunt pro
abbatibus conventibus ad Capitulum generale totius ordinis Cister-
ciensis pro verificatione articuli vicesimum secundum

Hugo de Castellione sancti pauli et blesis Comes et maria
comitissa eiusdem uxore eiusdem. Vniuersis presentes litteras in
specturis salutem in dno Vniuersitati vix notum facimus
q nos donacione et elemosina quam bone memorie dna
Margareta comitissa blesen cuius ego maria predicta filia
fui contulit deo et beate marie Cistercij scilicet quinquaginta
libras blesen annui redditus pro fratribus domus Cistercij
vestiendis et quinquaginta libras eiusdem monete distri-
buendas abbatibus conuenerunt ad Caplud Cistercij que pnt
in carta dicte Margarete super hoc confecta habetur ex-
pressum concedimus approbamus et rata habemus et
per presentem carta cum sigillis nris appositionibus confir-
mamus Actum anno dno millesimo ducentesimo trigesimo
quinto **Mense** Nouembri

Alia lra dno abbas et Conuentus Cistercij sigilla etiam
sigillis quatuor primarum filiarum scilicet dno abbati de firmitate
de pontignaco de clareualle et de morimudo de petua
venditione prefate centum libras Carnoten per domnum
Cistercij et suum Conuentum abbatem et Conuentum de claritate
dei facta de consensu calogelis pro somma duorum milium
librarum tunc per eisdem dno Cistercij pro hoc
receptum et ad utilitatem sue Cistercij ecclie expositum
ut patet per tenorem litterarum ad verificationem presentis actus

Nos frater B. dictus abbas et Conuentus Cistercij Notum facimus
Vniuersis presentibus et futuris q nos volente et consensu
calogelis et suum vobis et auctorem prebente vendidimus et tra-
didimus dilectis filiis nris abbatem et Conuentum claritatis
dei centum libras Carnoten monete annui redditus quas
habemus et vixi sumus habere in castro blesen videlicet viginti
libras in tonlerio viginti in boucheria triginta in portu
et triginta in molendinis soleis cedentes eis omnia iura
omnesque actiones reales et personales utiles directas et
punctas que et quas habebamus in rebus et redditibus

72.
memoratis Constituent nos abbatem et conventum procuratores
in predictis redditibus de tunc percipiendis habendis et
possidendis tanquam in rem sua. Dantes eis licentia et auctoritate
ingrediendi possessionem predictorum reddituum et appensionem
vehementi quatuor hora voluerunt sine contradictione nostra
inordinumque successorum. De qua venditione cessione et tradicione
confitemur nos habuisse et recepisse a predictis abbate et
conventu Claustratis de duo milia libris paronem in utilitate
nostri monasterii convertendas. Venientes exceptionem ad nuante
et non recepte pecunie et spei future numerationis promittentes
eis abbatem et conventum Claustratis predictos redditus garan
tissime bona fide prout de iure fuerit faciendum. Hanc autem
venditionem fecimus pro eo quod debitum nostrum monasterii immetit quod
debitum in ipsius utilitatem perserat usque ad summam preterita
net de mobilibus nostris quomodo solui poterat. In cuius robur
et testimonium partes lras nostras et quatuor primorum de firmi
tate de pontignaco de Claustratis de et de vicorum coab
bitum nostrum sigillis fecimus roborari. Actum apud Cisterium
Anno domini millesimo ducentesimo quadragesimo secundo
Tempore capituli generalis.

Alia carta seu lra de forma pacis facta per dominum
Regem francie super compositione facta inter ecclesiam
et ipsum dominum Regem francie ex una parte et dominum Raymundum
Comitem tholosanum sepultum apud fontem eburni ex altera
per quem tractatum et compositionem constat duo milia
marcas argenti fuisse datas et assignatas ad emendum
redditus perpetuos et annuales pro refectore et susce
tatione abbatum et fratrum ad capitulum generale venientium
de data anni domini millesimi ducentissimi vicesimi octavi
mense aprilis pro verificatione predicti articuli.

In nomine sancte et Individue trinitatis Amen Ludovicus
De gratia francor^{um} Rex Moverunt vniuersi pntes pnter
et futuri **Q**um Raymondus filius Raymundi quondam
Comitis tholosani dui in excommunicatione persistens
ecclesie dei et volens esset longo tempore contumax et rebell^{is}
ad cor tamen rediens dno fauente ad mandatum ecclesie
et carissimⁱ ammi nri Romani sci angeli cardinalis aplice
sedis legati et nunciⁱ venit humiliter et deuote absoluti
onem sua petens gram et miam ecclesie et miam et non
ad iudicium postuland^{um} **P**romisit autem dicto legato nri
Romane ecclesie q^{ue} ecclesie et nobis et heredib^{us} nris de retro
deuotus erit et usq^{ue} ad mortem fideliter adhaerbit et q^{ue}
hereticos et eor^{um} credentes fautores et receptatores in
terra quam ipse et sui tenent et tenebunt semper totis
vmb^{us} expugnabit non parcens in hoc prius vasallis
consanguineis nec amicis et terra tandem purgabit
ab heredi heretica feditate **E**t iuuabit ead^{em} pugnare
et defendere terra quam nos tenebimus **E**t promisit
q^{ue} iusticia debita faciet sine mora de hereticis mani
festis et fieri faciet per bailliuos suos vniuersaliter et po
tenter inquirat etia diligenter et inquiri faciet de huius
modis hereticis credentib^{us} fautorib^{us} et receptatorib^{us}
eorundem s^{ecundum} ordinationem quam super hoc faciet dict^{us}
legatus et **V**t facilius et melius heretici valeant in
ueniri **E**t promisit etia q^{ue} ipse soluet in posterum inte
gre decimas et solui faciet integre a suis bona fide **E**t
q^{ue} milites et alij socij non habeant decimas in terra quam ipse
et sui tenent et tenebunt **N**ec p^{er}mittet eos habere s^{ed} ad ecclesias
iuxta dispositionem ipsius legati vel ecclesie Romane integre
reuerterentur **P**ro damnis vero illatis a se vel a suis ecclesijs
vel vris ecclesiasticis super rebus mobilib^{us} vel destructione castre
vel villar^{um} vel alijs rebus **E**xceptis immobilib^{us} de quib^{us} deb^{et}
fieri restitutio sicut superius dictum est soluet decem milia
marcar^{um} argenti assignanda bonis personis Romanis et
fidelib^{us} quas ipse legatus eligeret vel ecclesia Romana que
quantitatem predicta de bonore vroz^{um} consilio p^{ro}portionabili

et fideliter su
vno consilio
summe mobilis
expressum est
ueneri non sol
agenti ut em
et facta in ca
die ad emend
quod conuen
libere grandis
in maribus
conservanda ta
q^{ue} pro salute a
reuerentur a
hereticis et a
tate tenebunt
et sicut visum
milia marcar^{um}
parius Anno
mense aprilis
Bellano iud qu
nullo signi
romani sig
rellina

Her copia
de sua format
to de manda
de grandis sil
et dms p^{ro}

et fideliter diuident iuxta quantitatem predictam de honore
 vrorum consilio damnorari poterunt ipse vel sui pro
 damnis mobilium vel destructione domorum vel villarum sicut
 expressum est superius ultra summam illam amplius con
 ueniri Item soluet abbe **W**ilhelmus duo milia marcas
 argenti ut emantur inde redditus pro refectione abbatu
 et fratru in calogeli abbacie **C**laueuallis quingentas mar
 cas ad emendos redditus pro refectione abbatu et fratru
 quando conuenerint In festo Natiuitatis beate virginis
 abbacie grandissilue mille marcas abbe bellepertice
 iii marcas abbacie candelij ii marcas ad dicta mon
 construenda tam pro damnis eisdem illatis in rebus mobilibus
 qz pro salute anime sue Item sex milia marcarum soluet que
 retinebuntur ad munimentum infortium et custodiendum castro
 nerbonen et alia castra que nos pro ecclie et nra fiam
 tate tenebimus usqz ad decennium prout inferius continet
 et sicut visum fuerit expedire **S**upradicta vero viginti
 milia marcarum soluet usqz ad quatuor annos 22 Actum
 Parisius Anno dni Millesimo ducentesimo vicesimo octauo
 mense aprilis Regni vero nri anno tertio distantibus In
 palacio nro quorum nomina supposita sunt et signa dapsifero
 nullo Signi Roberti buticubarij Signi **S**tephani **S**tephani
 camerarij Signi **M**atthei constabul **D**atu vacante **C**an
 cellaria

Hec copia fuit extracta de quoda libro in pergamento
 et lva formata scripto in monasterio grandissilue com
 pto de mandato fratris **G**uilielmi dicti abbatis nri pve
 dicti grandissilue

ffidus predictus ita est

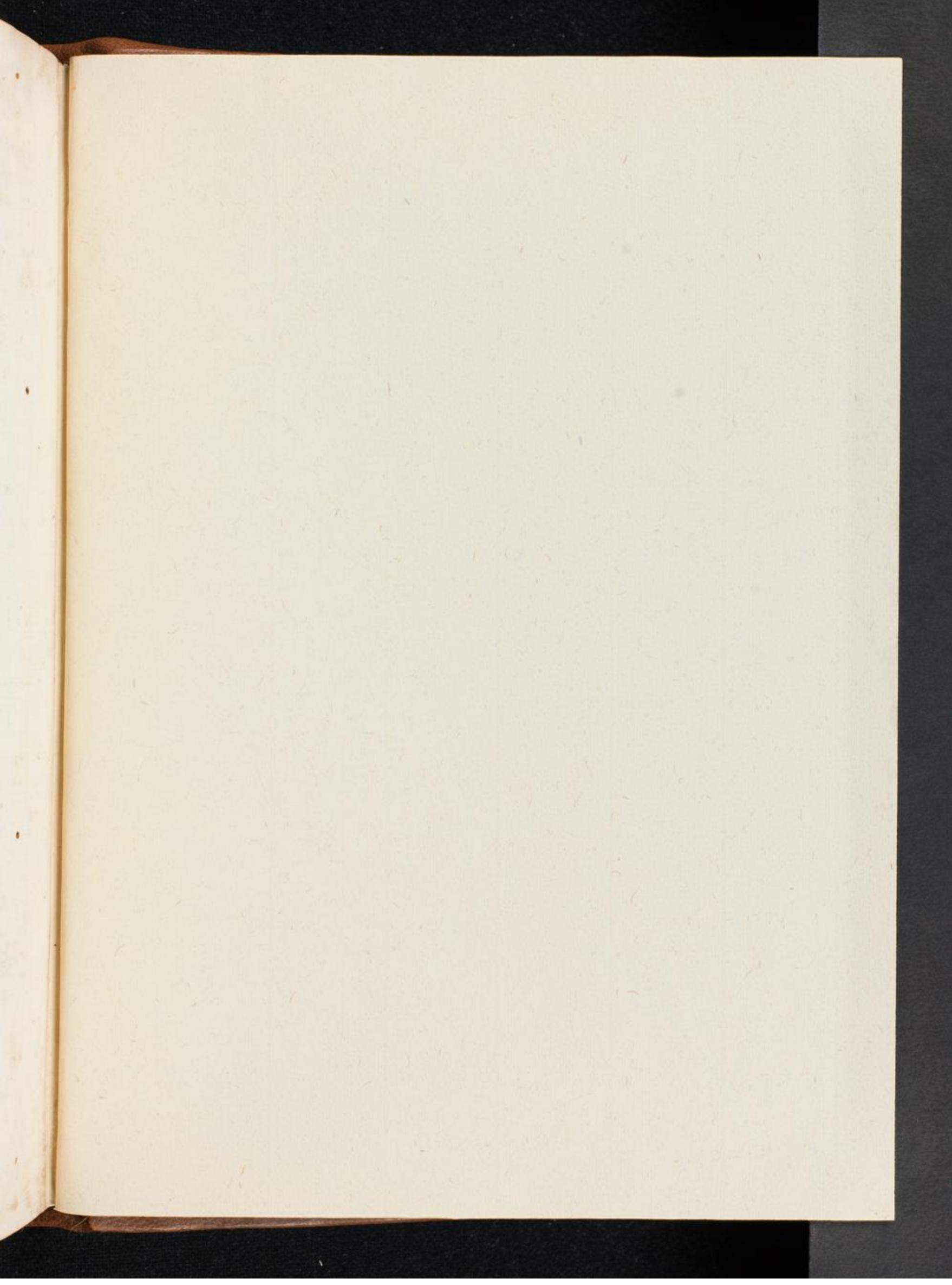
100

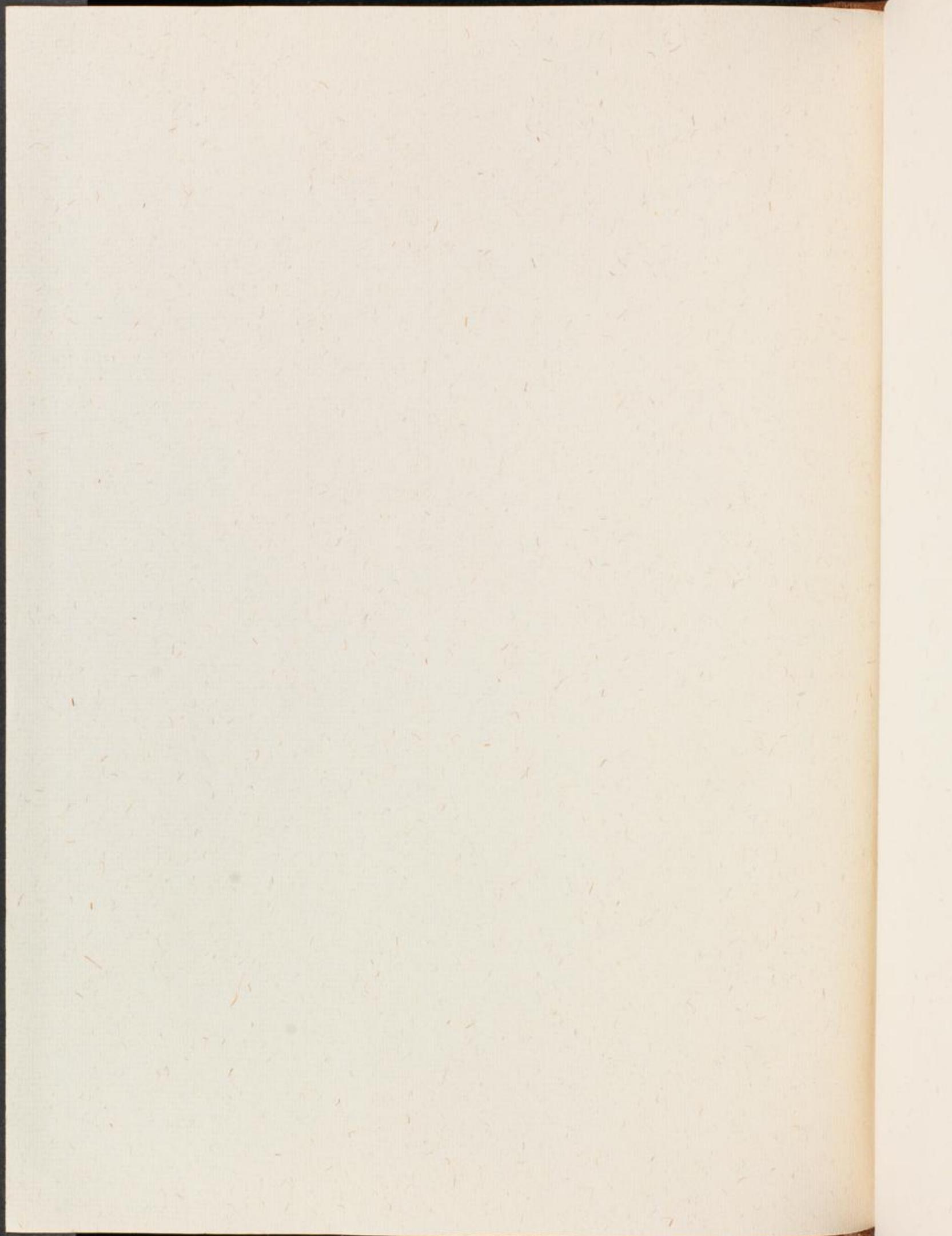
Handwritten notes in cursive script, including the word "Jung" and other illegible characters.

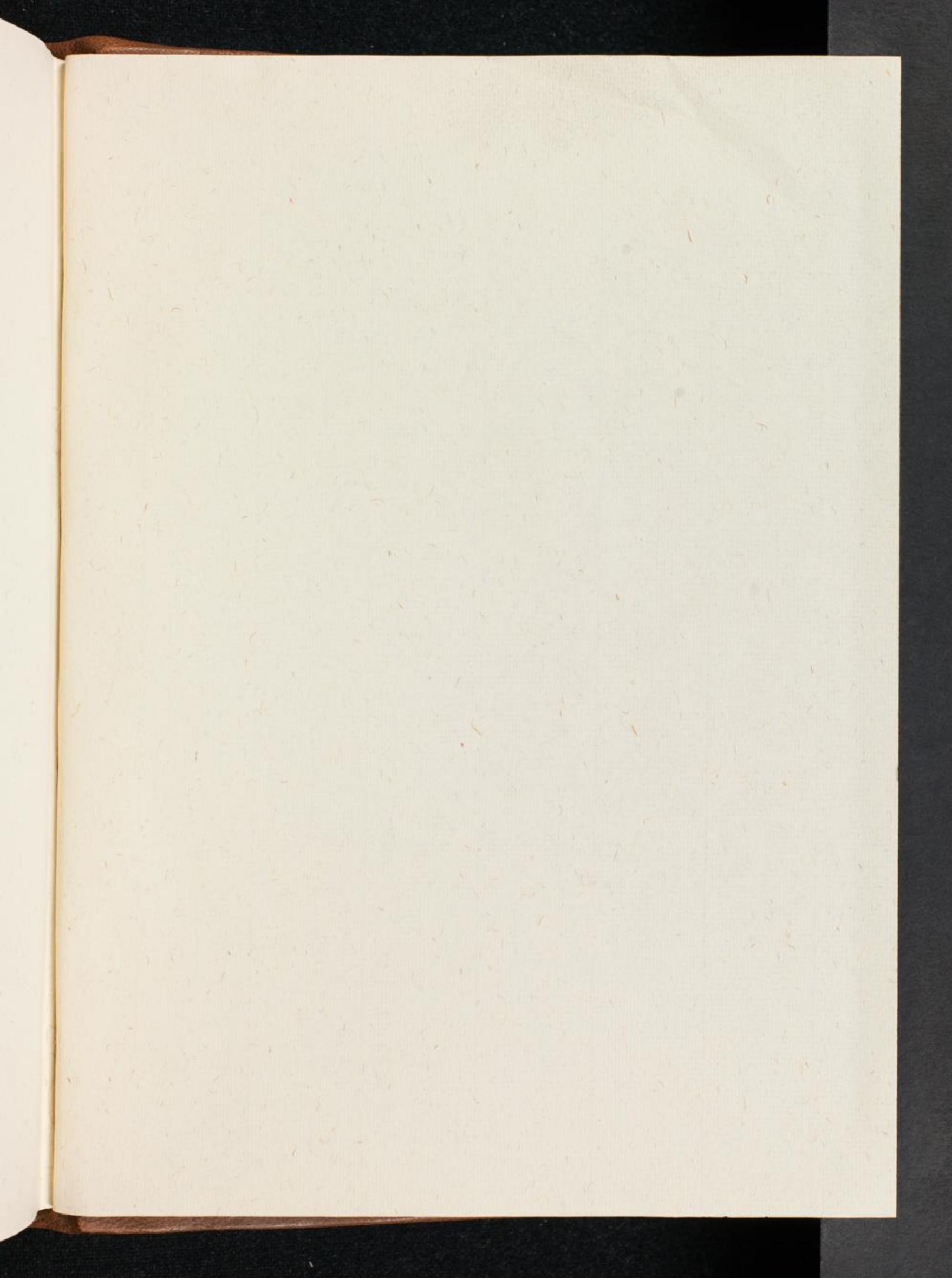
M. M. M. M. M.
m m d d d

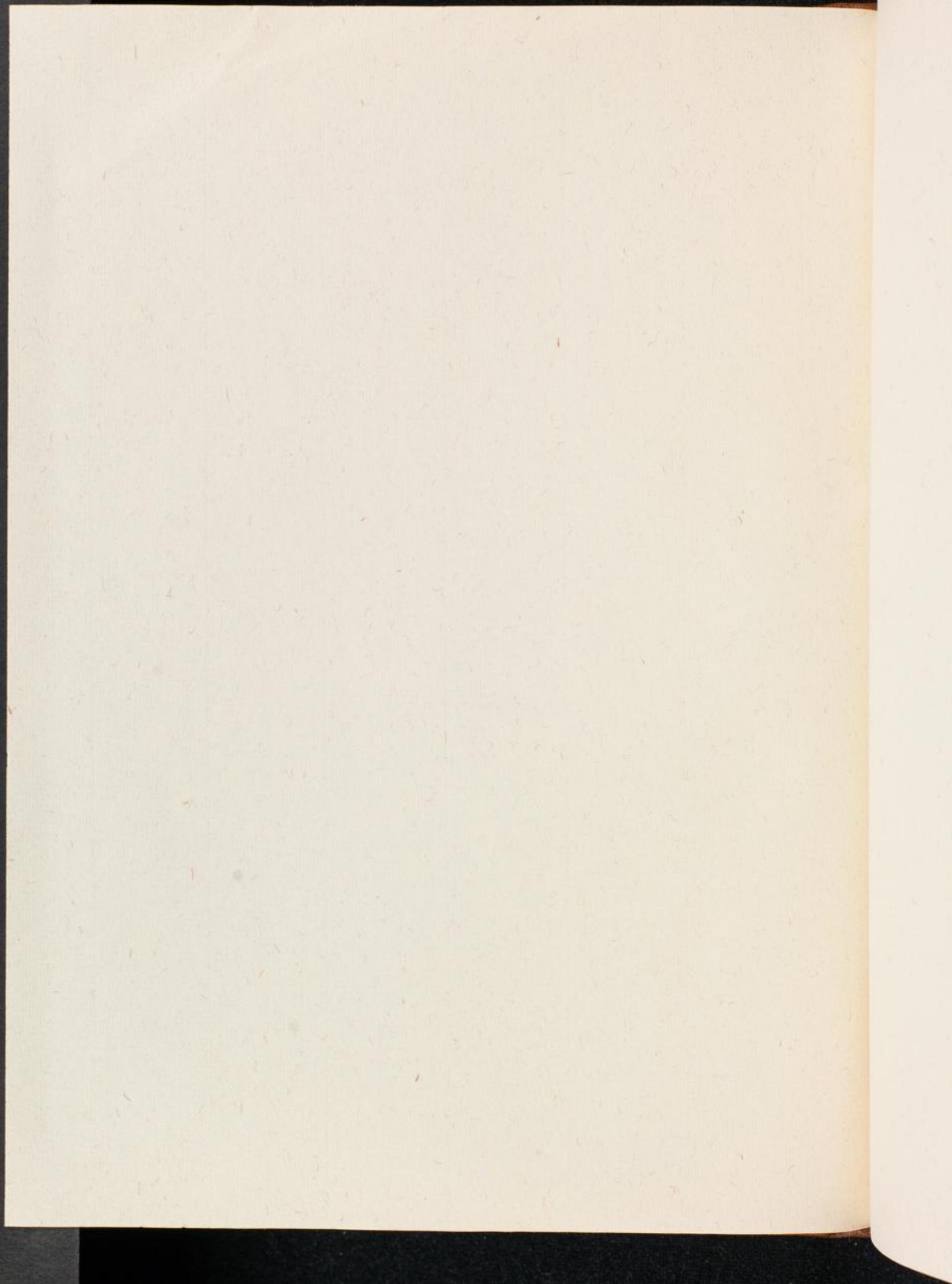
matheus

PORTLAND, OREGON
ESTABLISHED
1852
BY J. W. BROWN

REPRODUCED FROM
THE ORIGINAL
MANUSCRIPT

© The Tiffen Company, 2007

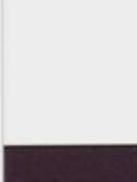
TIFFEN® Gray Scale

- A** 1 **R**
- 2** **G**
- 3** **B**
- 4** **M**
- 5** **W**
- 6** **G**
- 7** **K**
- 8** **C**
- 9** **Y**
- 10** **M**
- 11** **B**
- 12**
- 13**
- 14**
- 15**
- 16**
- 17**
- 18**
- 19**

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
								

Centimetres

Inches

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

